

Україна

3 клас

Урок 1-5

Cap, Marianna.

Ukraina. 3 klas. Urok 1-5 [electronic resource] / [authors: Marianna Cap, Alexandra Nazarevich].

Title transliterated.

Also known as: Ukrainian social studies. Grade 3 unit.

Text in Ukrainian and English.

Includes bibliographical references.

ISBN: 978-0-7711-5678-6

1. Social sciences—Study and teaching (Primary)—Manitoba.
  2. Ukrainian language— Study and teaching (Primary)—Manitoba.
  3. Ukraine—Study and teaching (Primary)—Manitoba.
  4. Ukraine—Description and travel—Study and teaching (Primary).
  5. Ukraine—Social life and customs—Study and teaching (Primary).
- I. Nazarevich, Alexandra.
II. Manitoba. Manitoba Education and Advanced Learning.
III. Title: Ukrainian social studies. Grade 3 unit
372.6591791

Україна

3 клас

Урок 1

Acknowledgements—Подяки

This resource is primarily the result of the initiative of Marianna Cap and Alexandra Nazarevich, who conceptualized this project, researched it, and developed the resources. Manitoba Education and Advanced Learning wishes to thank the team that assisted in the development and completion of this resource.

Authors	Marianna Cap, Teacher, Springfield Heights School Alexandra Nazarevich, Teacher, Springfield Heights School
Editor	Iryna Konstantiuk, Department of Slavic Studies, University of Manitoba
Project Lead/Design/Writer	Tony Tavares, Diversity and International Languages Consultant, Manitoba Education and Advanced Learning

Description/Опис

This Grade 3 Unit on Ukraine is intended to support the implementation of the Manitoba social studies curriculum in schools offering Ukrainian–English Bilingual programming.

The unit is composed of five modules or “lessons” (Урок) that serve to introduce learners to Ukraine, its peoples, and its culture. Each lesson provides teachers with blackline masters for use in the classroom, short articles, visual resources, and links to references and additional resources.

The five lessons are as follows:

- Lesson 1 / Урок 1 introduces learners to the unit and the geography of Ukraine. It begins with activating activities designed to draw on students’ prior knowledge of Ukraine, and highlights important symbols.
- Lesson 2 / Урок 2 explores the climate, flora and fauna, and natural regions of Ukraine.
- Lesson 3 / Урок 3 explores the history of Ukraine and the contributions of people of Ukrainian origins throughout the world.
- Lesson 4 / Урок 4 expands learners’ vocabulary related to the flora and fauna of Ukraine and common household articles.
- Lesson 5 / Урок 5 explores Ukrainian culture, highlighting significant festivals and traditions.

Credits—БІБЛІОГРАФІЯ

- Cover: Ukrainian Trident and maple leaves: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
- Page 2: Ukrainian symbols (Державні символи України): Reproduced from <http://ukrmap.su/uk-g4/17.html> with permission.
- Page 4:
  - Flag and Trident (public domain).
  - 20 Hryvnia (public domain).
- Page 5: Ukraine in Europe by TheEmirr. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 6: Map of Ukraine by Stesche. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
- Page 7: Outline Map of Ukraine Political by Sven Teschke. Reproduced from Wikimedia under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
- Page 8 (clockwise from top left):
  - Railway Station in Lviv by Alex Zelenko. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Kiev (public domain).
  - Kharkov Freedom Square (public domain).
  - Kalmius River and Donetsk by AndrijKo.ukr. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Zaporozhe by Mixabest. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Sevastopol's Port by Vyacheslav Stepanyuchenko. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Dnieper River and Dnepropetrovsk by Dnepro. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Galeria Passaj Shopping Mall in Odessa by Sekator85. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Map of Ukraine by Stesche. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
- Page 9: Map of Ukrainian Dialects by Alex K. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 10:
  - Trident (public domain).
  - Stages of drawing the Ukraine Coat of Arms (Trident) by Tony Tavares.
- Page 11:
  - Stork: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
  - Grapes: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
  - Pysanka: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
  - Sunflower: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
  - Birko bandura by Beerco666. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Pages 13, 14, & 18 Graphics by Tony Tavares
- Page 22: Political Map of Ukraine (Regions). Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Pages 25 & 26 (clockwise from top left):
  - Dove: Reproduced from Microsoft Word Clip Art, under the terms of the MSWord licence.
  - Senior at Computer: Reproduced from Microsoft Word Clip Art, under the terms of the MSWord licence.
  - Teacher and Student: Reproduced from Microsoft Word Clip Art, under the terms of the MSWord licence.
  - Man with Computer: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
  - Woman Biting Computer Keyboard: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
  - Breitling Wing Walkers: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.

Table of Contents /Зміст

Перевір себе!	1
Державні символи України.....	2
Символи України.....	4
Місце України в Європі	5
Карта України (міста).....	6
Карта України (порожній).....	7
Великі міста	8
Діалекти України.....	9
Державний герб України	10
Народні символи України.....	11
Народні символи України (Відповіді).....	12
Розташування України на мапі.....	13
Відповіді.....	14
Водойми України.....	15
Водойми України (Відповіді).....	16
Транспортування	17
Річки, озера і моря.....	18
Річки, озера і моря (відповіді).....	19
Населення України	20
Населення України (відповіді).....	21
Карта: області України і Автономна республіка Крим.....	22
Обов'язки вдома	23
Обов'язки дітей в Канаді й Україні	24
Закінчи речення	25
Закінчи речення (Відповіді).....	26
Важливі слова та фрази.....	27
Важливі деталі	27

Ім'я _____

Дата _____

Перевір себе!

Запитання	На початку		В кінці	
	так	ні	так	ні
1. Я знаю на якому континенті знаходиться Україна.				
2. Я знаю з якими державами межує Україна.				
3. Я знаю якими морями омивається Україна.				
4. Я можу назвати 5 видів транспорту.				
5. Я можу назвати 2 або більше річки, що є в Україні.				
6. Я знаю скільки людей живе в Україні.				
7. Я знаю яка мова є державною в Україні.				
8. Я знаю скільки областей є в Україні.				
9. Я знаю як називається герб України.				
10. Я знаю як виглядає прапор України.				
11. Я знаю як називається гімн України.				
12. Я знаю як називається грошова одиниця України.				
13. Я можу назвати 3 народні символи України.				
14. Я знаю, що таке обов'язок і можу назвати приклади обов'язків.				

Державні символи України

(from <http://ukrmap.su/uk-g4/17.html>)

Державна символіка є частиною національної символіки і містить насамперед герб, прапор і гімн.

Герб — це знак роду, міста, держави. У перекладі з німецької слово герб означає «спадщина». І це не випадково: адже з давніх-давен різними знаками мітили (таврували) худобу, володарі позначали гербами — родовими знаками — свою маєтність. Отже, герб здавна був неодмінною ознакою (атрибутом) влади, передусім володіння майном, землею.

Державний герб символізує державу і позначає межі її володінь, належну їй власність.

Україна має законодавчо затверджений (стаття 20 Конституції) малий Державний Герб України — золотий тризуб на синьому тлі. Тризуб належить до найстародавніших священних знаків. Зображення тризуба на території України знайдено на пам'ятках трипільської культури (близько 6 тис. років тому). Древні боги зображувалися з тризубом. Він увінчував жезли скіфських царів.

У Київській Русі тризуб поширився з X ст. як великокняжий знак.

Чи звернули ви увагу, що слово тризуб містить число три? Це число вважалося магічним. Згадайте, що у народних казках розповідається про трьох богатирів, три бажання та три завдання, які має виконати герой, про три дороги, тощо.

Тризуб можна намалювати так, що він буде переплетінням літер заповітного для кожного українця слова «воля».

Глибокі корені в історії української державності мають й інші герби. У славного Війська Запорозького герб був викарбуваний на військовій печатці і зображував козака з мушкетом (самопалом). Цей герб теж по праву вважається загальнонаціональним символом українського народу.

Дійшов до нас ще один з найвідоміших українських національно-державних символів — золотий лев. Коли князь Данило Галицький заснував нове місто, назвавши його на честь свого сина Лева Львовом, він дарував йому герб: золотого лева на синьому тлі. Ось уже сім с половиною століть стоїть Львів — місто левів.

Герб столиці Києва — Архангел Михаїл, який стоїть на сторожі з мечем у руці. Ім'я Михайло при хрещенні одержав хреститель Руси-України князь Володимир.

Прапор — це певного кольору чи кольорів і форми полотнище з емблемами та іншими прикрасами, яке є символом країни, території, організації, партії, навіть однієї особи. Залежно від ритуалу прапор кріпиться до древка, піднімається на щоглі, просто вивішується чи розстеляється.

Українські національні кольори — синій і жовтий. З давніх-давен українська земля була хліборобським краєм. Синє небо над золотою нивою — ось який прекрасний зміст нині вкладає у національні кольори кожен українець-патріот. Отже, наш прапор — синьо-жовтий. А чи можна сказати, що він жовто-синій? Ні, оскільки за правилами геральдики (історичної дисципліни, що вивчає герби) кольори «читаються» згори донизу. До прапора виявляють пошану, схиляючи голову чи вклоняючись, а часом і стають на одне коліно. Військові віддають прапорові честь.

Гімн — урочиста пісня. У Стародавній Греції гімни прославляли богів і героїв. Нині ми можемо почути про гімн Батьківщині, гімн природі.

Національний гімн — патріотична пісня, символ єднання нації. Державний гімн затверджується законом.

Конституцією встановлено, що всі урочисті збори загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Коли вносять чи виносять прапор, коли виконують гімн, потрібно обов'язково вставати.

Символи України

Герб України – це тризуб. Ось герб України.

Прапор – це державний символ. Ось прапор України.

Гімн – урочиста патріотична пісня, яку слухають стоячи. Гімн України "Ще не вмерла України ні слава, ні воля..."

Державна мова України – українська мова.

Гривня – грошова одиниця України.

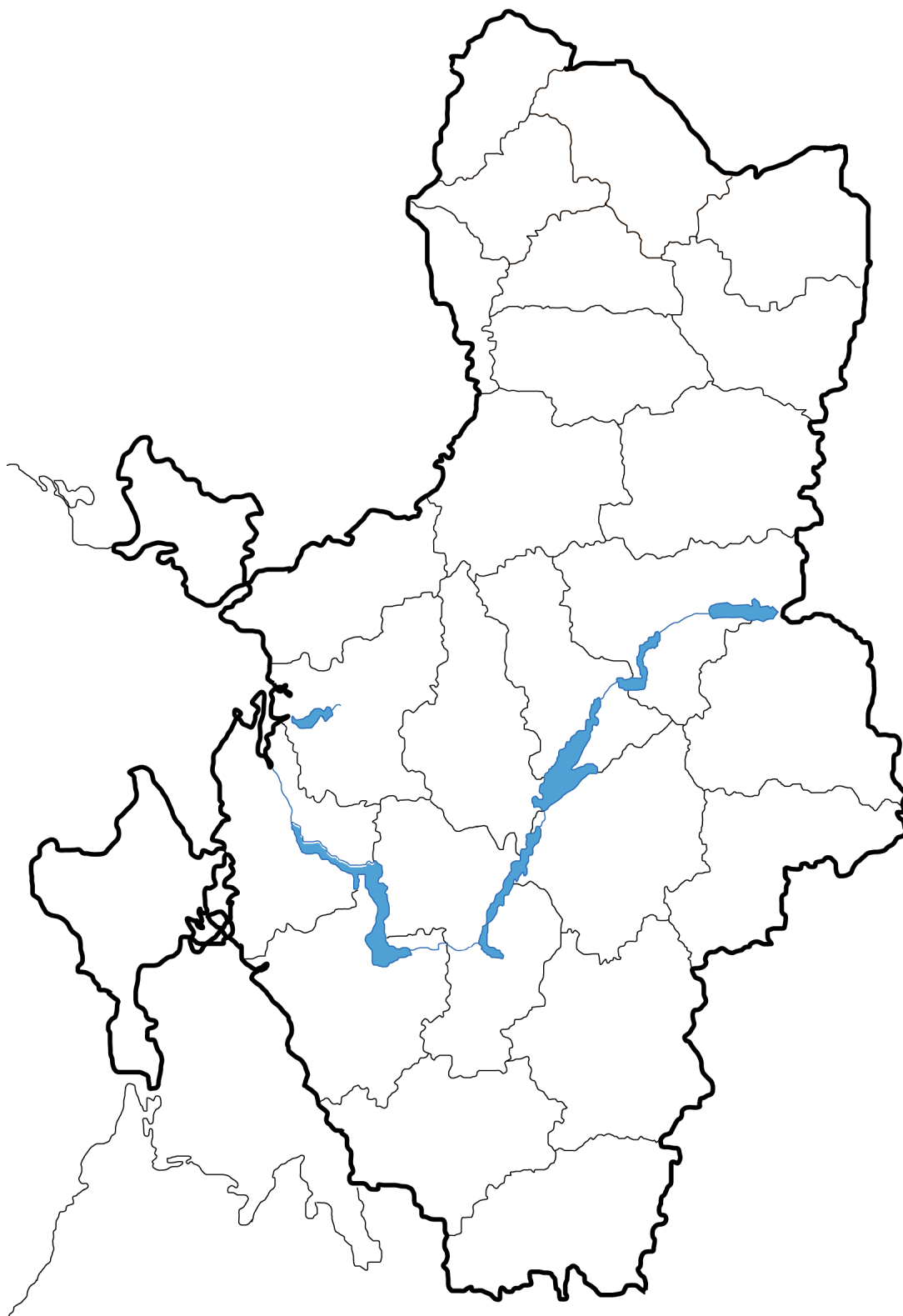

Місце України

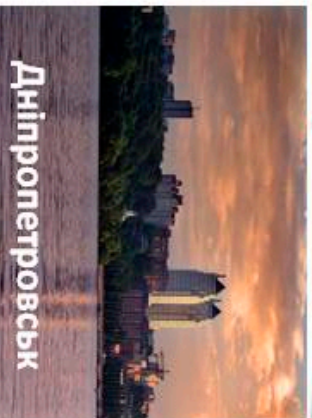
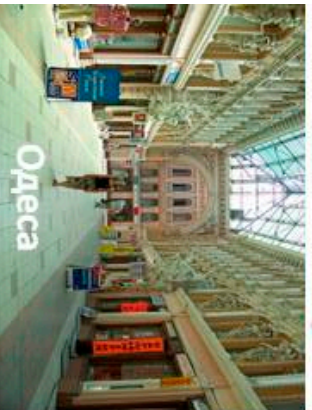
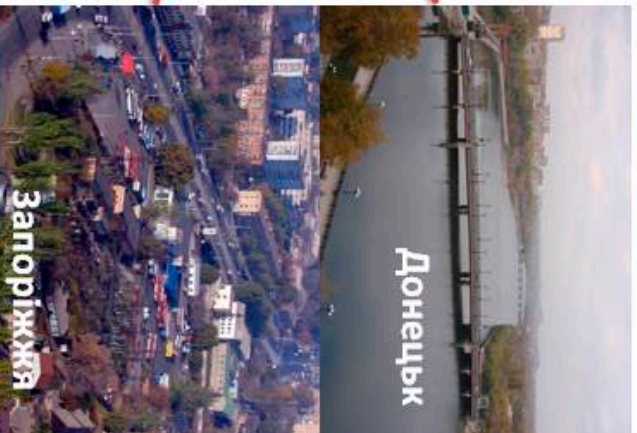
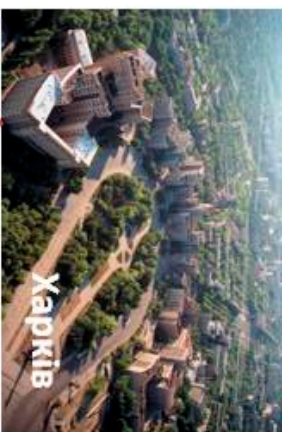
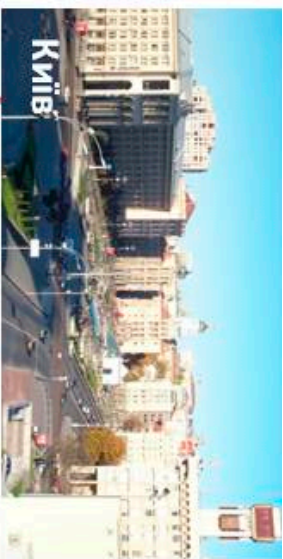
Карта України (міста)

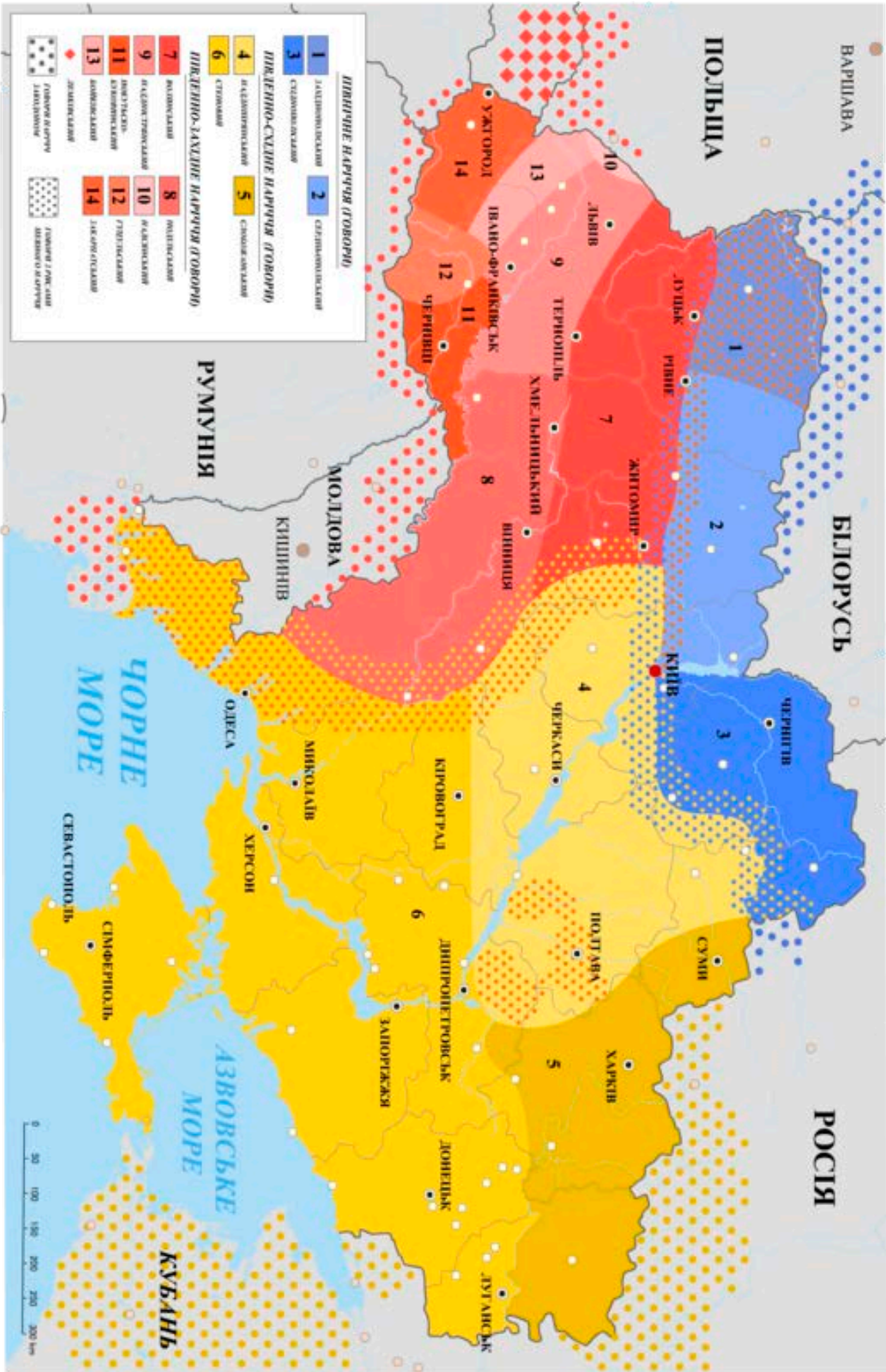
Карта України (порожній)

Великі міста

Діалекти України

Ім'я _____

Дата _____

Державний герб України

Тризуб переплетінням літер слова „воля”.

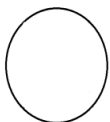
Намалюй герб України одним з трьох способів.

1 - й спосіб

2 - й спосіб

3 - й спосіб

Мій тризуб:

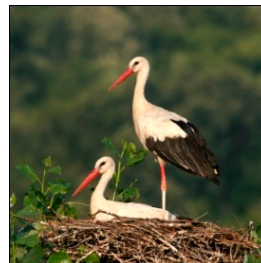
Ім'я _____

Дата _____

Народні символи України

З'єднай визначення з відповідним малюнком.

❖ *Символ життя*

❖ **Символ сонця**

❖ **Символ багатства**

❖ **Символ української співучості**

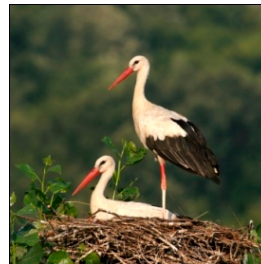
❖ **Символ любові до України**

Народні символи України (Відповіді)

З'єднай визначення з відповідним малюнком.

❖ Символ життя

❖ Символ сонця

❖ Символ багатства

❖ Символ української співучості

❖ Символ любові до України

Ім'я _____

Дата _____

Розташування України на мапі

1. Дай відповіді на запитання.

На якому континенті знаходиться Україна? _____

Україна межує з такими державами:

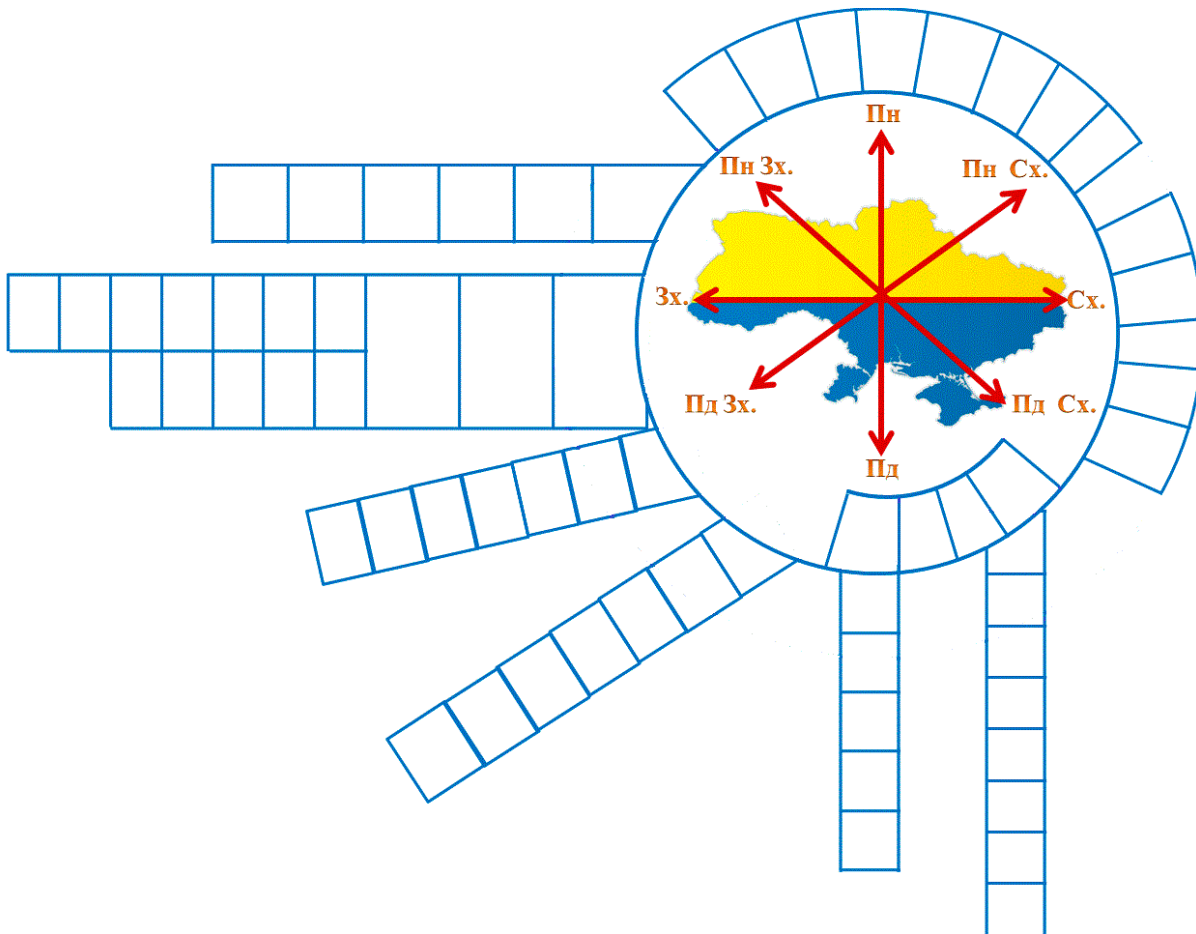

---

2. У клітинках впиши назви країн з якими межує Україна, і дай назви морів, якими вона омивається.

Ім'я _____

Дата _____

Відповіді

1. Дай відповіді на запитання.

На якому континенті знаходиться Україна?

Європа: Україна межує з такими державами:

Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова, Білорусь і Росія.

2. У клітинках впиши назви країн з якими межує Україна, і дай назви морів, якими вона омивається.

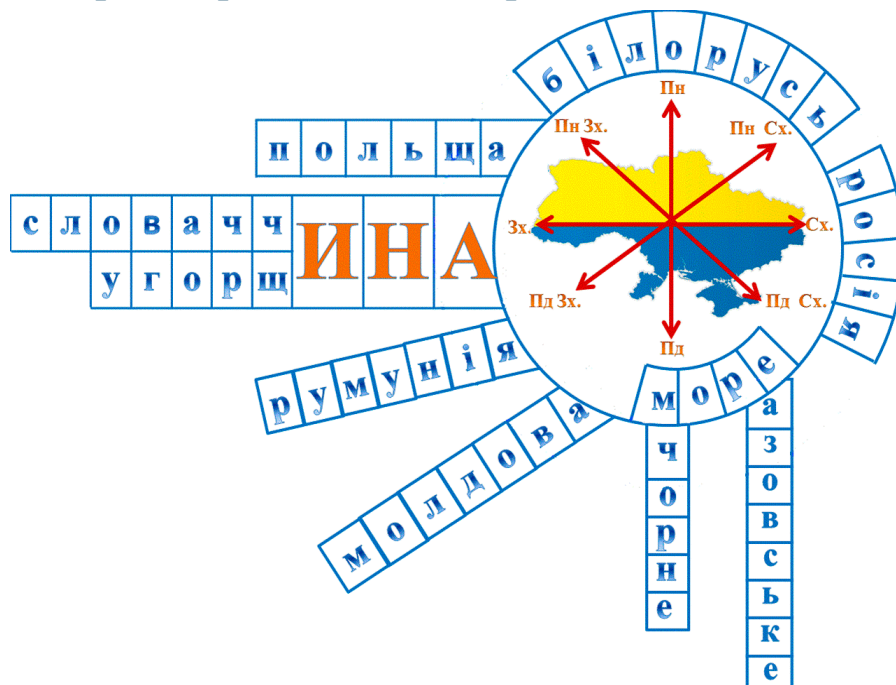
На заході: Польща, Словаччина, Угорщина і Румунія.

На південному заході: Молдова.

На півночі: Білорусь.

На сході і північному сході: Росія.

На півдні: Чорне море, Азовське море

Ім'я _____

Дата _____

Водойми України

З'єднай стрілками.

1. Річка

Велика водойма з солоною водою

2. Озеро

Природний потік води, який тече руслом

3. Болото

Дуже зволожена земля, на якій ростуть рослини,
які люблять воду

4. Море

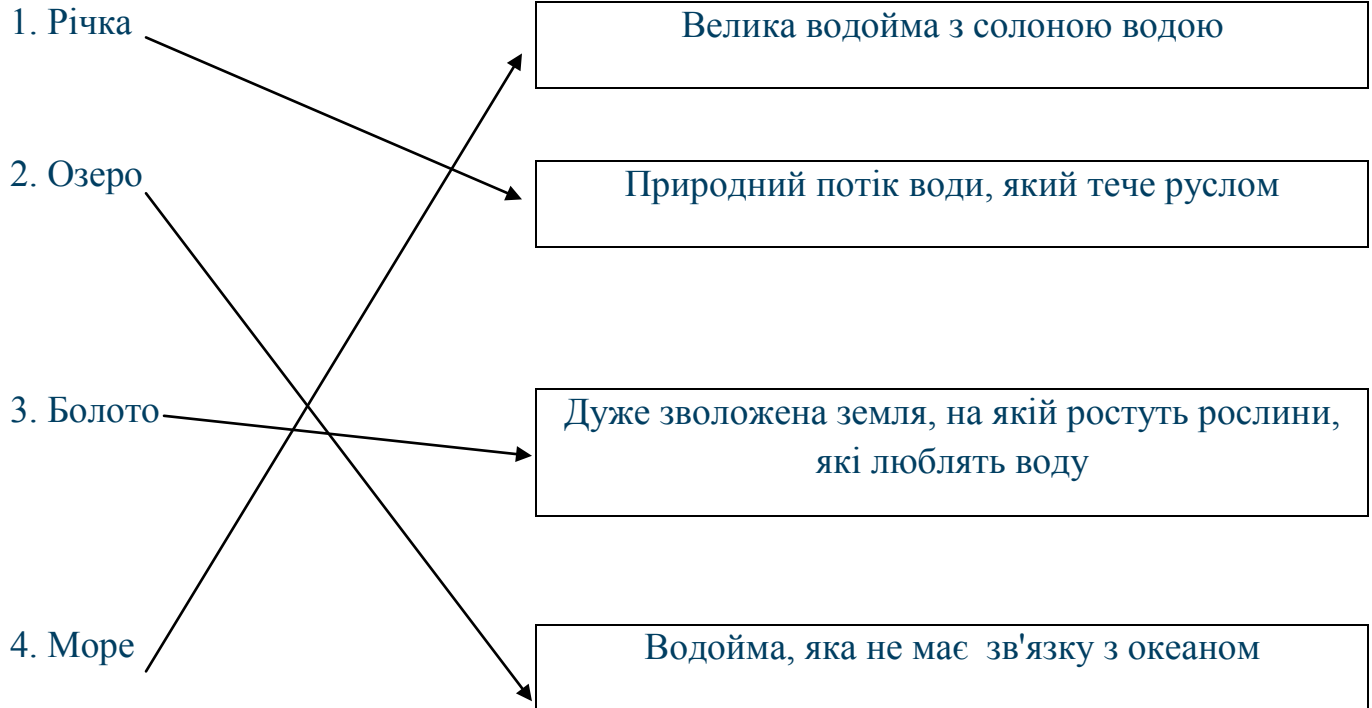
Водойма, яка не має зв'язку з океаном

Порівняй озеро і море

<i>Озеро</i>	<i>Море</i>
Невелика водойма	
Вода не солоня	
Не має зв'язку з океаном	

Водойми України (Відповіді)

З'єднай стрілками.

Порівняй озеро і море

<i>Озеро</i>	<i>Море</i>
Невелика водойма	Велика водойма
Вода не солоня	Вода солоня
Не має зв'язку з океаном	Має зв'язок з океаном

Ім'я _____

Дата _____

Транспортування

Подумай який вид транспорту ти б вживав

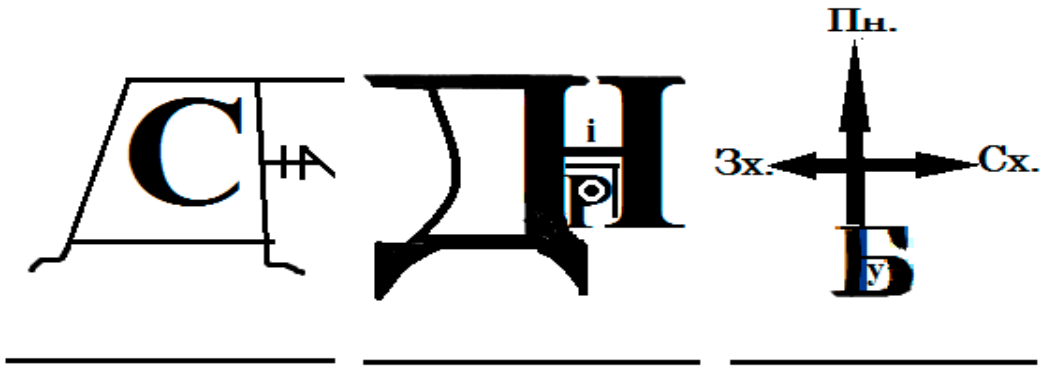
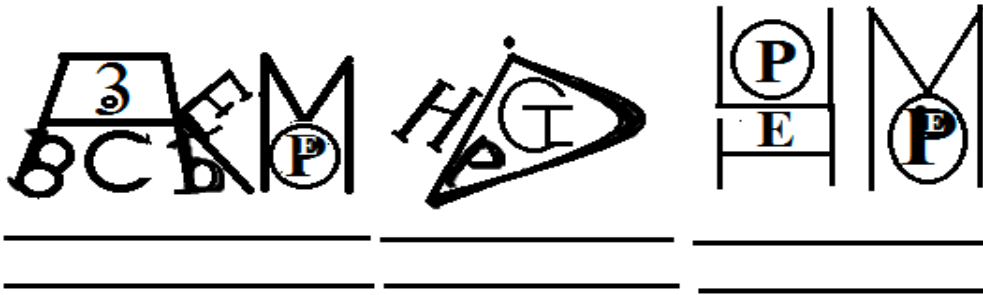
	Село	Місто	Країна	Континент
Ходити				
Літак				
Авто				
Корабель				
Таксівка				
Потяг				
Трамвай				
Автобус				
Підземка				
Мотоцикл				
Човен				
Велосипед				

Ім'я _____

Дата _____

Річки, озера і моря

1. Уважно подивися на зашифровані назви річок і морів. Розшифруй, запиши і знайди на карті ці об'єкти.

2. В одну колонку впиши тварини, що живуть у морях і океанах, а в другу – що живуть в озерах і річках.

Тварини: акула, кит, карась, краб, жаба, дельфін, морськуй коник, криветка, щука, рак, вуж.

У морях і океанах

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

В озерах і річках

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Річки, озера і моря (відповіді)

1. Уважно подивися на зашифровані назви річок і морів. Розшифруй, запиши і знайди на карті ці об'єкти.

Азовське море, Дністер, Чорне море

Десна, Дніпро, Південний Буг

2. В одну колонку впиши тварин/риб, що живуть у морях і океанах, а в другу – що живуть в озерах і річках.

Тварини: акула, кит, карась, краб, жаба, дельфін, морський коник, криветка, щука, рак, вуж

У морях і океанах

1. Акула
2. Кит
3. Краб
4. Дельфін
5. Морський коник
6. Криветка

В озерах і річках

1. Карась
2. Жаба
3. Щука
4. Рак
5. Вуж

Ім'я _____

Дата _____

Населення України

1. Встав пропущені слова.

Республіка, Київська Русь, тваринництвом, міста, жителів, села, області, міські, заводах, столиця, сільські, фабриках, українці, Україна, рослинництвом

В Україні живе 46 мільйонів _____. На території України _____ жили з давніх часів. Тут розвивалася їхня мова – українська, звичаї, традиції, культура. Тут була створена держава українців - _____, а тепер _____. Територія України поділена на _____. До складу України входить 24 області і Автономна _____ Крим. _____ України – місто Київ. Україна поділена на _____ і _____. У містах живуть _____ жителі, а у селах _____ жителі. В містах люди працюють на _____ і _____. В селах займаються _____ і _____.

Населення України (відповіді)

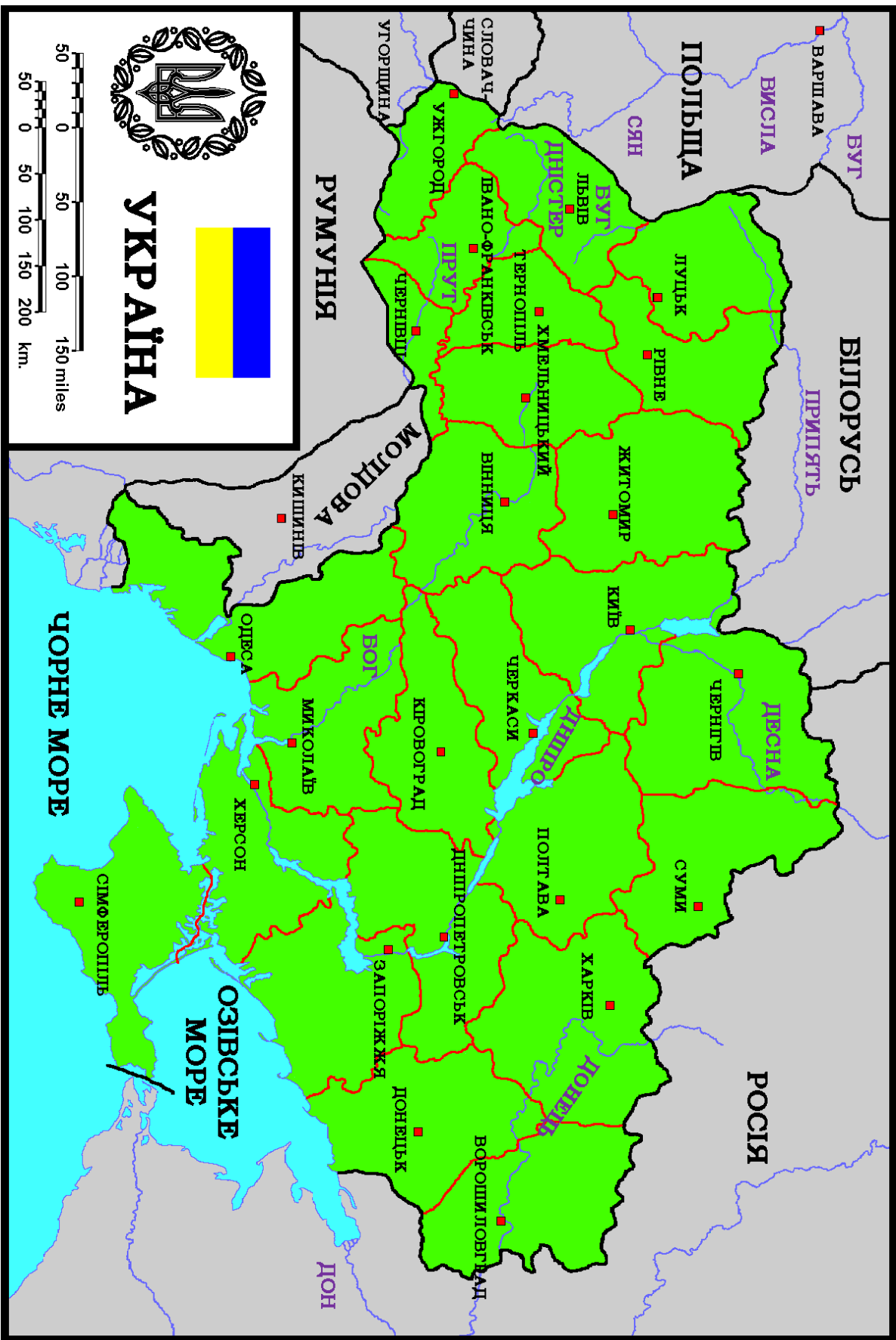
1. Встав пропущені слова.

Республіка, Київська Русь, тваринництвом, міста, жителів, села, області, міські, заводах, столиця, сільські, фабриках, українці, Україна, рослинництвом

В Україні живе 46 мільйонів жителів. На території України українці жили з давніх часів. Тут розвивалася їхня мова – українська, звичаї, традиції, культура. Тут була створена держава українців – Київська Русь, а тепер Україна. Територія України поділена на області. До складу України входить 24 області і Автономна Республіка Крим. Столиця України – місто Київ. Україна поділена на міста і села. У містах живуть міські жителі, а у селах сільські жителі. В містах люди працюють на фабриках і заводах. В селах займаються тваринництвом і рослинництвом.

2. На адміністративній мапі України замалюй області з найбільшою кількістю населення: Донецька область, Дніпропетровська область, Харківська область, Львівська область, Київська область, Луганська область, Одеська область.

Карта: області України і Автономна республіка Крим

Ім'я _____

Дата _____

Обов'язки вдомаНамалюй обов'язки.

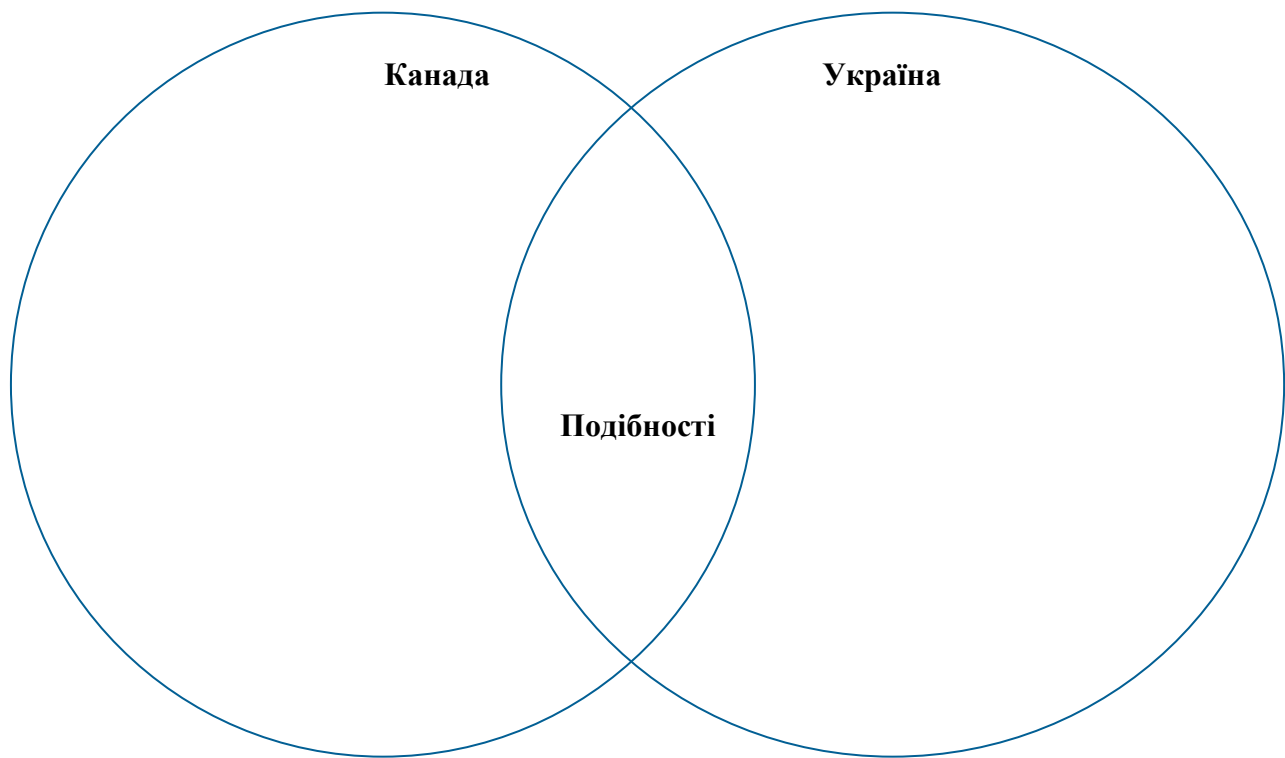
Застеляю ліжко	Замітаю підлогу	Мию посуд	Допомагаю приготувати їжу
Допомагаю прати одяг	Допомагаю складати одяг	Витираю порохи	Мию дзеркала
Поливаю квіти	Прибираю сніг	Доглядаю за домашніми тваринами	Кошу траву

Ім'я _____

Дата _____

Обов'язки дітей в Канаді й Україні

Напиши, які обов'язки діти мають в Україні, а які в Канаді. Які подібні обов'язки діти мають в Канаді й Україні?

Відмінності**Відмінності**

Як відрізняються обов'язки дітей в Канаді від обов'язків дітей в Україні?

Ім'я _____

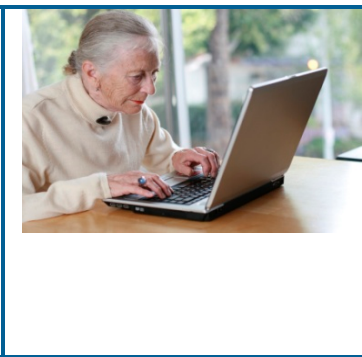
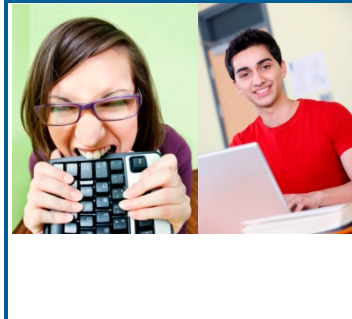
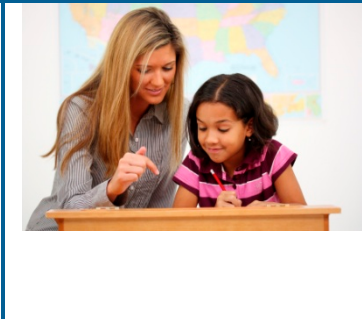
Дата _____

Закінчи речення

виконувати, шанувати, поважати, уважно, працювати якнайкраще,
бути чемним

- ✓ У школі я буду _____.
- ✓ Вчителя слухати _____.
- ✓ Шкільне майно _____.
- ✓ Під час перерви _____ інших.
- ✓ Домашнє завдання _____ вчасно.
- ✓ Під час уроків _____.

Подивись на малюнки і допиши приказки.

	<p>Пташка красна своїм пір'ям а людина _____ _____.</p>		<p>Вчитися ніколи _____.</p>
	<p>Чого Івась не навчився, того й Іван не _____ _____.</p>		<p>Мудрим ніхто не вродився, а _____.</p>

Ім'я _____

Дата _____

Закінчи речення (Відповіді)

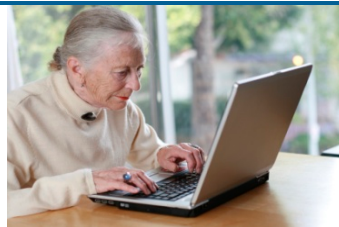
виконувати, шанувати, поважати, уважно, працювати якнайкраще,
бути чемним

- ✓ У школі я буду чемним.
- ✓ Вчителя слухати уважно.
- ✓ Шкільне майно шанувати.
- ✓ Під час перерви поважати інших.
- ✓ Домашнє завдання виконувати вчасно.
- ✓ Під час уроків працювати якнайкраще.

Подивись на малюнки і допиши приказки.

Пташка красна
своїм пір'ям а
людина -
розумом.

Вчитися ніколи
не пізно.

Чого Івась не
навчився, того й
Іван не зробить.

Мудрим ніхто не
вродився, а
навчився.

Ім'я _____

Дата _____

Тема _____

Важливі слова та фрази

Важливі деталі

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Україна

3 клас

Урок 2

Acknowledgements—Подяки

This resource is primarily the result of the initiative of Marianna Cap and Alexandra Nazarevich, who conceptualized this project, researched it, and developed the resources. Manitoba Education and Advanced Learning wishes to thank the team that assisted in the development and completion of this resource.

Authors	Marianna Cap, Teacher, Springfield Heights School Alexandra Nazarevich, Teacher, Springfield Heights School
Editor	Iryna Konstantiuk, Department of Slavic Studies, University of Manitoba
Project Lead/Design/Writer	Tony Tavares, Diversity and International Languages Consultant, Manitoba Education and Advanced Learning

Description/Опис

This Grade 3 Unit on Ukraine is intended to support the implementation of the Manitoba social studies curriculum in schools offering Ukrainian–English Bilingual programming. The unit was conceptualized and developed by two teachers, Marianna Cap and Alexandra Nazarevich.

The unit is composed of five modules or “lessons” (Урок) that serve to introduce learners to Ukraine, its peoples, and culture. Each lesson provides teachers with blackline masters for use in the classroom, short articles, visual resources, and links to references and additional resources.

The five lessons are as follows:

- Lesson 1 / Урок 1 introduces learners to the unit and the geography of Ukraine. It begins with activating activities designed to draw on students’ prior knowledge of Ukraine, and highlights important symbols.
- Lesson 2 / Урок 2 explores the climate, flora and fauna, and natural regions of Ukraine.
- Lesson 3 / Урок 3 explores the history of Ukraine and the contributions of people of Ukrainian origins throughout the world.
- Lesson 4 / Урок 4 expands learners’ vocabulary related to the flora and fauna of Ukraine and common household articles.
- Lesson 5 / Урок 5 explores Ukrainian culture, highlighting significant festivals and traditions.

Credits—БІБЛІОГРАФІЯ

- Cover: Ukrainian Trident and maple leaves: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
- Page 2
  - Flag of Winnipeg by Sygalbertian. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Canada Manitoba Location Map by Hanhil. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - MTS Centre by Wpg guy. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - LegislatureMB by Wpg guy. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Esplanade Riel (public domain).
- Pages 2–13: Winnipeg and Lviv Climate information from World Weather Online at <www.worldweatheronline.com>.
- Page 5 (clockwise from left)
  - Lviv-prapor (public domain).
  - Lwow – Ratusz by Lestat (Jan Mehlich). Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - New Lviv Soccer Stadium by Sewich. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Panorama Iwowa by Kpiela. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Lviv Ukraine Map by Skluesener. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 8 (clockwise from left)
  - Canada Manitoba Location Map by Hanhil. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Churchill Seaport 1996 by Ansgar Walk. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Barenmutter & Junge by Ansgar Walk. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Churchill Station by Peter Van den Bossche. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 11 (clockwise from left)
  - Simferopol – COA (public domain).
  - Simferopol Railway Station by Dmytro Sergiyenko. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.

- Slavyanka prud by Rumlin. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
- Simferopol-Crimea-City Centre in December by KGGucwa. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
- Lviv Ukraine Map by Skluesener. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Pages 17–28: Ukraine Geography, Land, and Climate from Ukrainian Map (www.ukrmap.su)
- Page 29: Nature-ecological regions of Ukraine from Biomodel.org.ua of (ULMRC). Reproduced with permission from <<http://biomodel.org.ua/training-package/ukraine-nature-agricultural-zoning/>>.
- Page 30
  - Image 1: Forest-Steppe region, “Poltava oblast, Ukraine beautiful nature” by Serg Schevchenko. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/poltava-oblast>>.
  - Image 2: Steppe region landscape, “Donetsk oblast, Ukraine landscape” by Igor Kozak. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/donetsk-oblast>>.
  - Image 3: Steppe region, “Zaporozhye oblast nature view” by Ruslan Seleznyov. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/zaporozhye-oblast>>.
  - Image 4: Mountain region, “Sarich” by Sergiy Klymenko. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Image 5: Mountain region, “Crimea republic landscape” by Pavel Danko. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/crimea-republic>>.
  - Image 6: Steppe region, “Nikolaev oblast nature view” by Alexander Batursky. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/nikolaev-oblast>>.
  - Image 7: Forest-steppe, “Vinnitsa oblast scenery” by Sabanin. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/vinnitsa-oblast>>.
  - Image 8: Mountain Region, “Zakarpattia oblast scenery” by Andriy Chmelov. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/zakarpattia-oblast>>.
  - Image 9: Mountain Region, “Zakarpattia oblast beautiful nature” by Alexander Naumov. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/zakarpattia-oblast>>.
  - Image 10: Forest-Steppe Region, “Lviv oblast scenery” by Kabliuk Natalia. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/lviv-oblast>>.
  - Image 11: Polissia region, “Zhitomir oblast nature view” by Victor Galanin. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/zhitomir-oblast>>.
  - Image 12: Polissia region, “Chernigov oblast nature view” by Pavel Kovalenko. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/chernigov-oblast>>.
  - Image 13: Forest-Steppe region, “Cherkassy oblast nature” by Dmitriy Tkachuk. Reproduced with permission from <<http://ukrainetrek.com/cherkassy-oblast>>.
- Page 31: Nature-ecological regions from Biomodel.org.ua (ULMRC) at <<http://biomodel.org.ua/training-package/ukraine-nature-agricultural-zoning/>>.
- Pages 32, 33, & 34: *Природно-сільськогосподарське районування/Natural-Agricultural Zones* of Ukraine: Ukrainian map of nature-ecological regions from Ukrainian Land and Management Resource Centre (ULMRC) reproduced with permission from <www.ulrmc.org.ua/services/ecoreg/start_pm.html>.

- Page 34: Ukraine Topo by Geraki: Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 39: Ukraine Ethnic 2001 by Regions and Rayons by Olahus: Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 39: Outline Map of Ukraine by Sven Teschke: Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.

References

Atlas - Наша Батьківщина - Атлас для третього класу, редактори: Л.В.Гаврилюк, Л.Б.Хмара, Укргеодезкартографія 1993, 1996 р.

Дитяча енциклопедія, Україна: Для дітей середнього та шкільного віку/Автори-упорядники: В.М.Скляренко, Т.В. Іовлева, В.В.Мирошнікова, М.О.Панкова. Художник-оформлювач Л.Д.Кирчок. Харків: Фоліо, 2006 - 463 с., ISBN 966-03-2979-2

Bilousko, Oleksandr. *Ukraine, Nature, Traditions, Culture*. Kyiv: Baltia Druk Publishers, 2005.

Table of Contents / Зміст

Клімат України	1
Графіки клімату порівняння: Вінніпег-Львів сторінки.....	2
Графіки клімату порівняння: Черчіль -Сімферополь.....	8
Тема: Клімат в Україні.....	14
Тема: Клімат у Канаді й Україні - порівняння.....	15
Схема венна- порівняння клімату	16
Як скласти параграф/абзац: Клімат України	17
Основними формами земної поверхні є рівнини і гори.....	18
Річки України.....	19
Озера і болота України	19
Фізична поверхня	20
Природні зони України. Рослинний і тваринний світ.....	21
Мішані ліси	21
Лісостеп.....	22
Степ.....	22
Карпатські гори.....	23
Кримські гори	24
Розміщення населення	26
Етнічний склад населення	26
Розміщення українців у світі.....	27
Релігія	28
Пейзажі - природні зони України	31
Мішані ліси (Українське Полісся)	32
Лісостеп.....	33
Степ.....	34
Топографічна карта України	35
Контурна карта України	36
Географія України	37
Словничок	38
Ukraine: An Overview	39
Geographic and General Information.....	39

Клімат України¹

Клімат України помірно континентальний, на південному березі Криму – субтропічний (середземноморського типу). Зміна сезонів протягом року чітко виражена.

На території країни континентальність клімату зростає з північного заходу на південний схід. На клімат будь-якої території впливають три основні чинники кліматоутворення: 1) кількість сонячної радіації; 2) циркуляція повітряних мас; 3) характер підстилаючої поверхні. Клімат залежить від географічної широти, висоти над рівнем моря, наявності льодового і снігового покриву, віддаленості території від океанів і морів, тощо. Сонячна радіація – головний чинник кліматоутворення. Її розподіл залежить від географічної широти місцевості. Величина сумарної сонячної радіації в межах України коливається від 4200 до 5300 мДж/м² і змінюється з півночі на південь.

Завдяки циркуляції атмосфери відбувається перерозподіл тепла та вологи. На клімат України впливають арктичні, помірні й тропічні повітряні маси.

Основні показники клімату – температурний режим повітря і кількість опадів. Пересічні температури січня – близько -5° С, липня – +20° С. Річна кількість опадів коливається від 300-350 мм на південному сході та півдні до 550-650 мм на заході та північному заході. Режим атмосферних опадів: максимум – улітку і мінімум – узимку. Тільки на південному березі Криму спостерігається середземноморський тип річного режиму опадів: максимум – узимку, мінімум – улітку.

*For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g8/36.html>*

¹ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g8/36.html>

Графіки клімату порівняння: Вінніпег-Львів сторінки

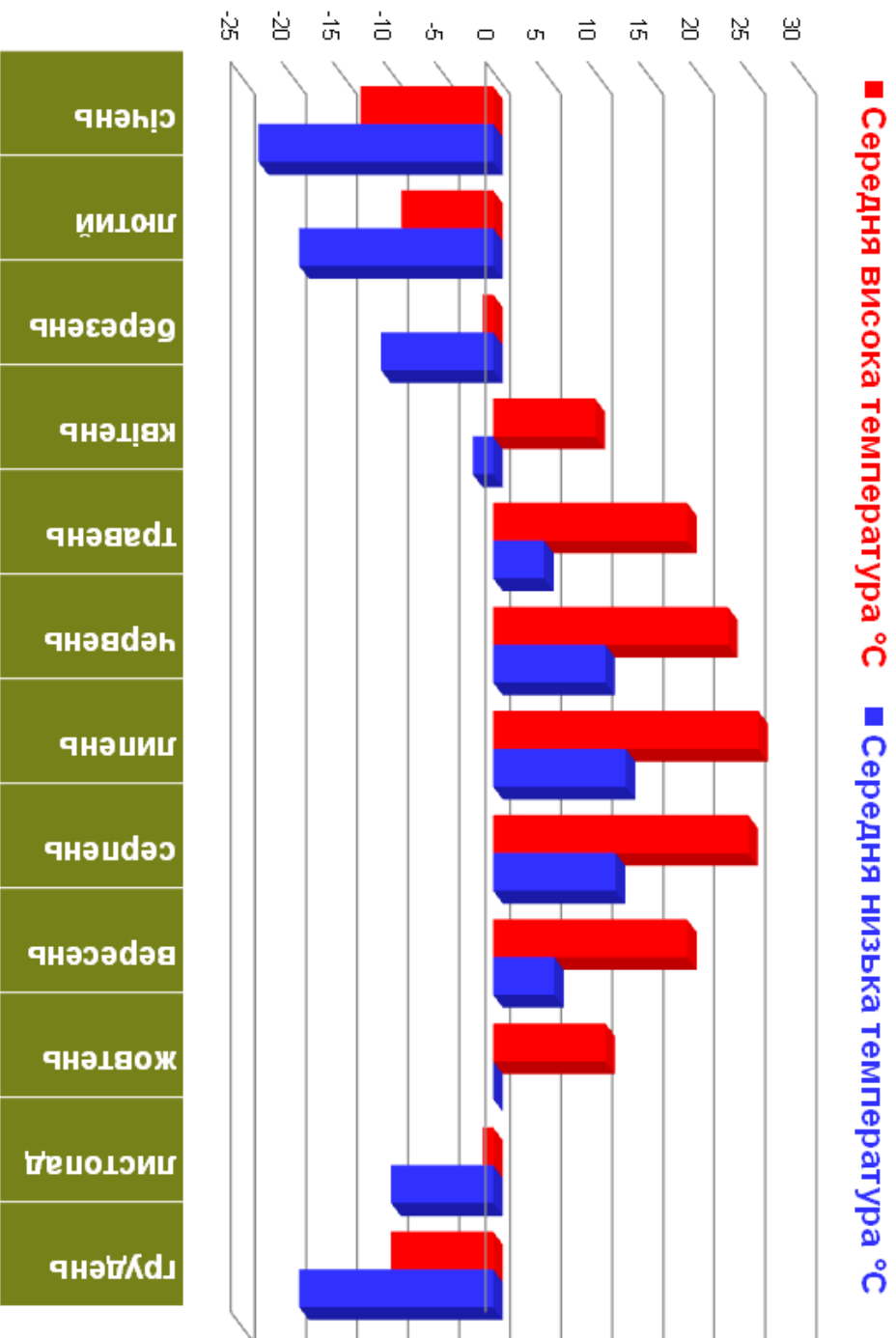

Вінніпег - Вінніпег

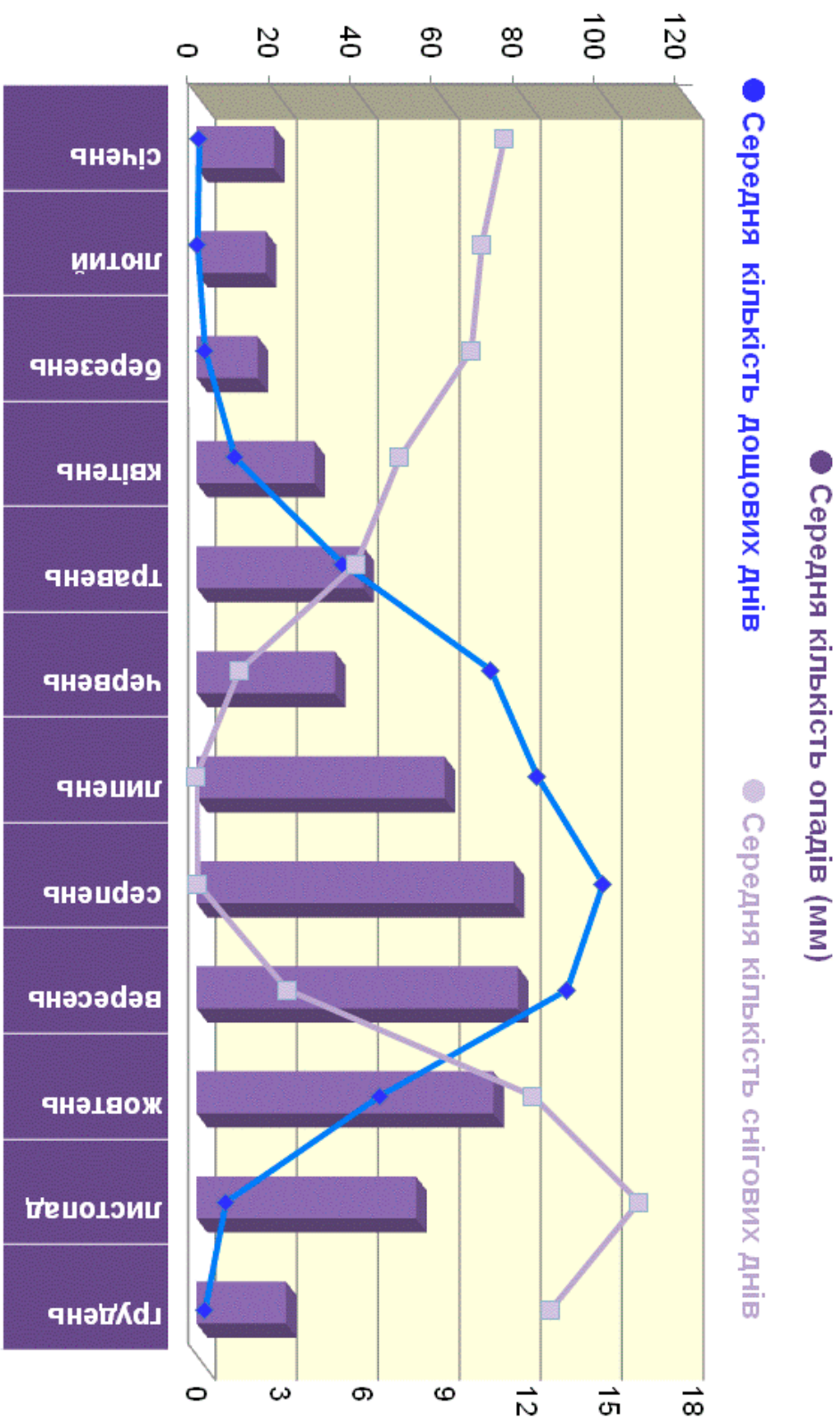
Координати: 49° 53' 58" N 97° 08' 21" W

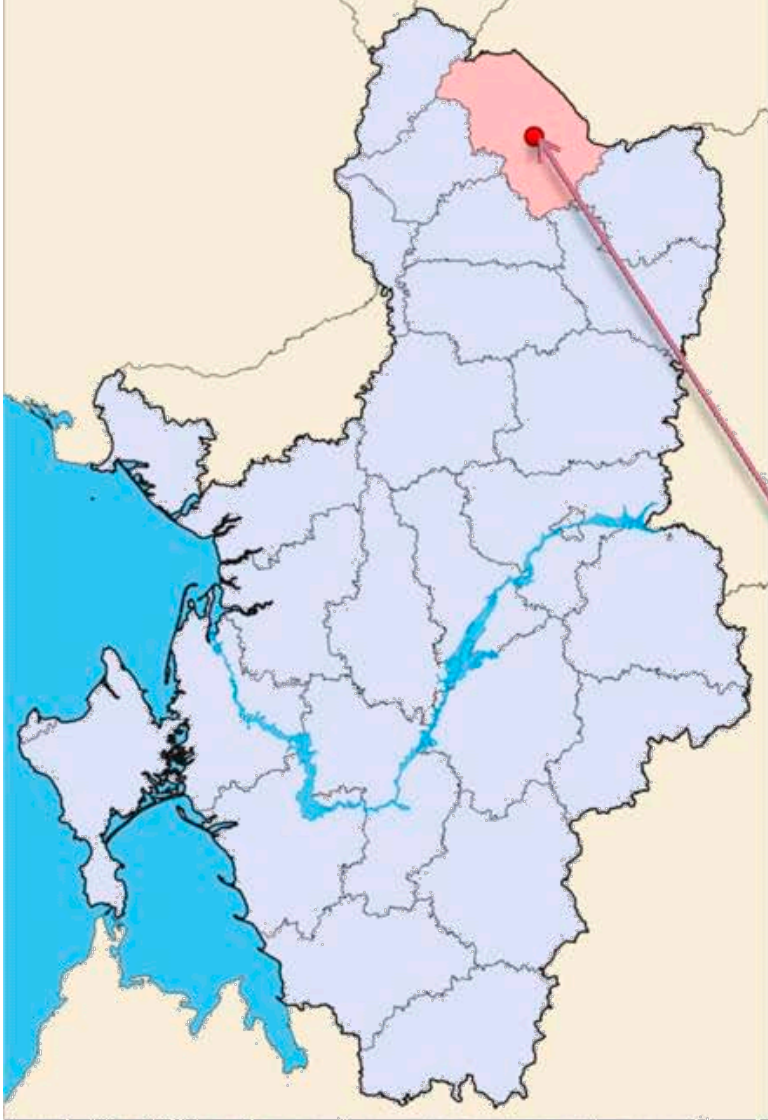
Середня температура (°C) у Вінніпегу

Середня кількість опадів у Вінніперу

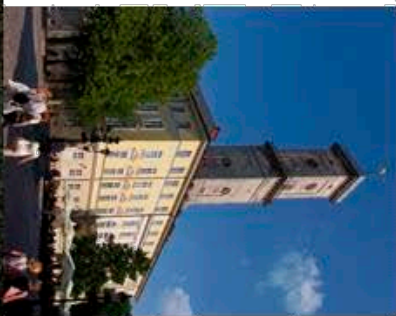
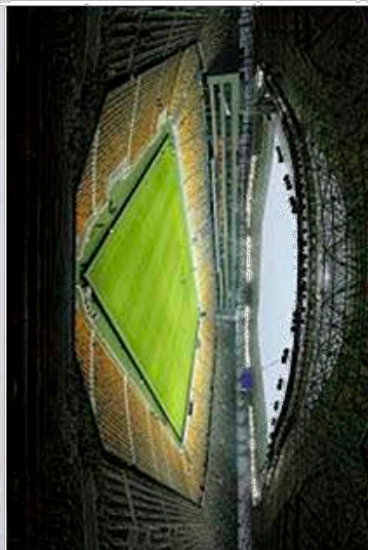
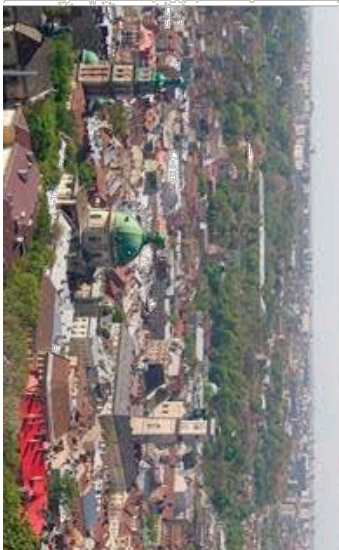

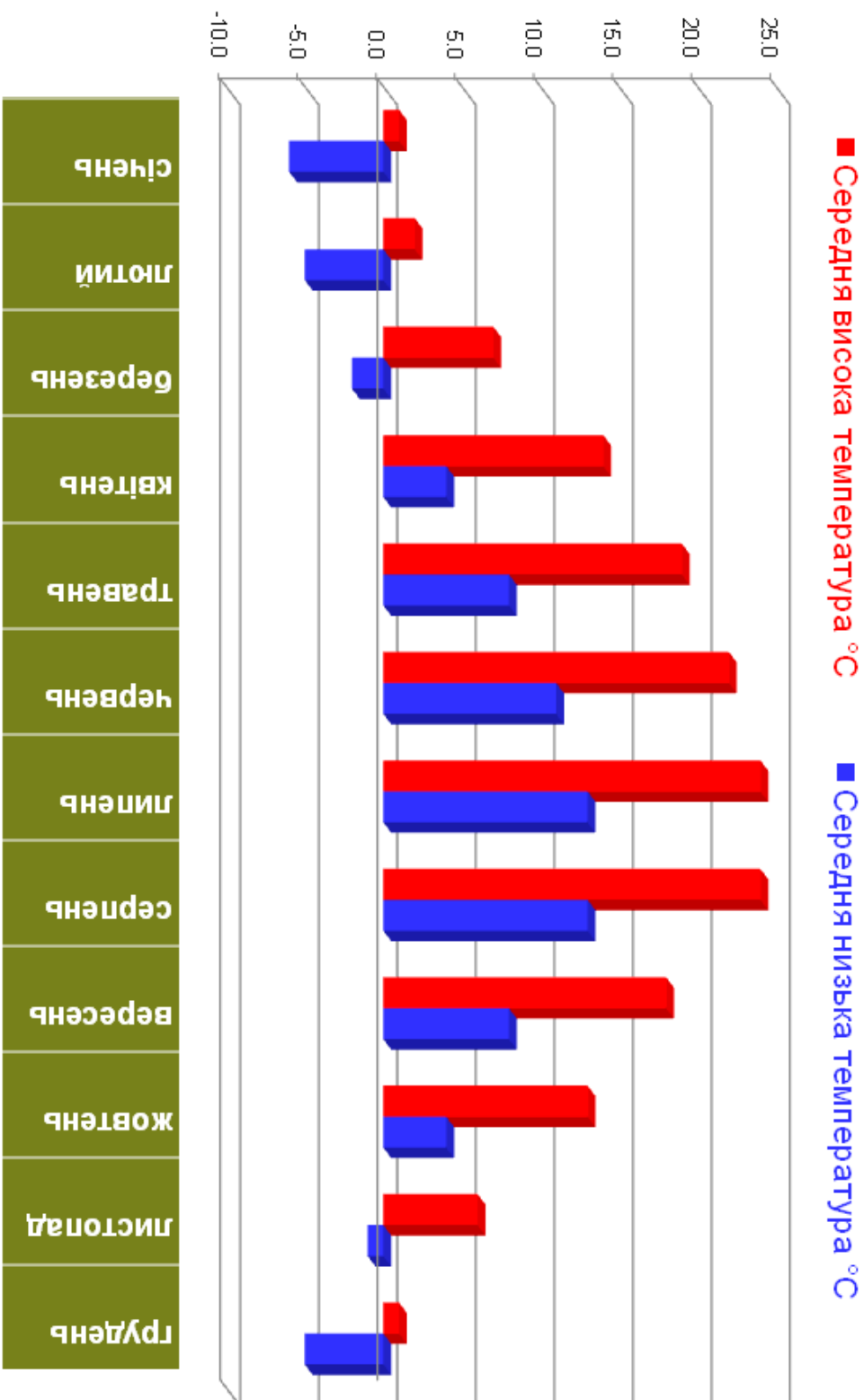

LVIV - ЛЬВІВ

Координати: 49° 51' 0" N 24° 01' 0" E

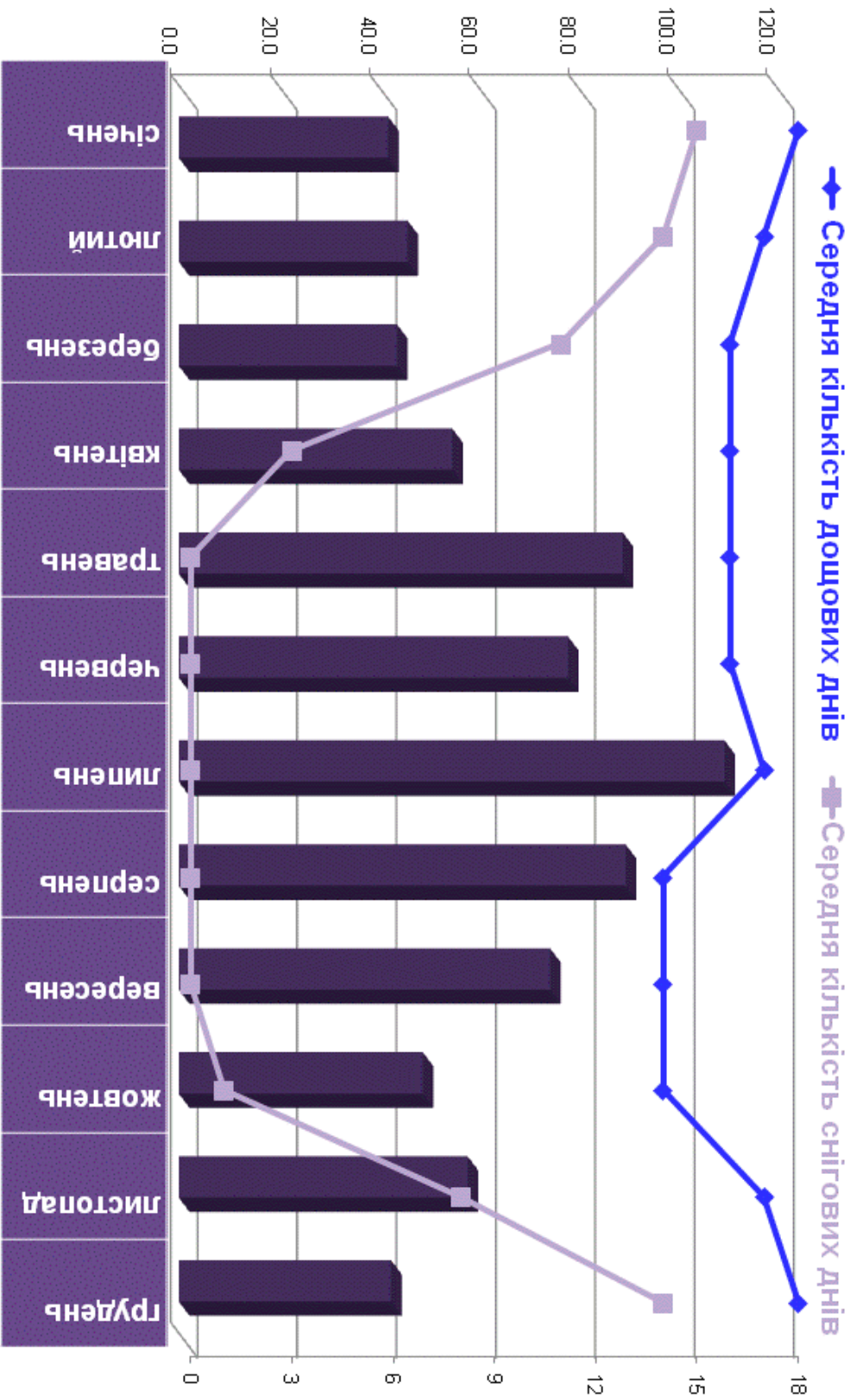

Середня температура (°C) у Львові

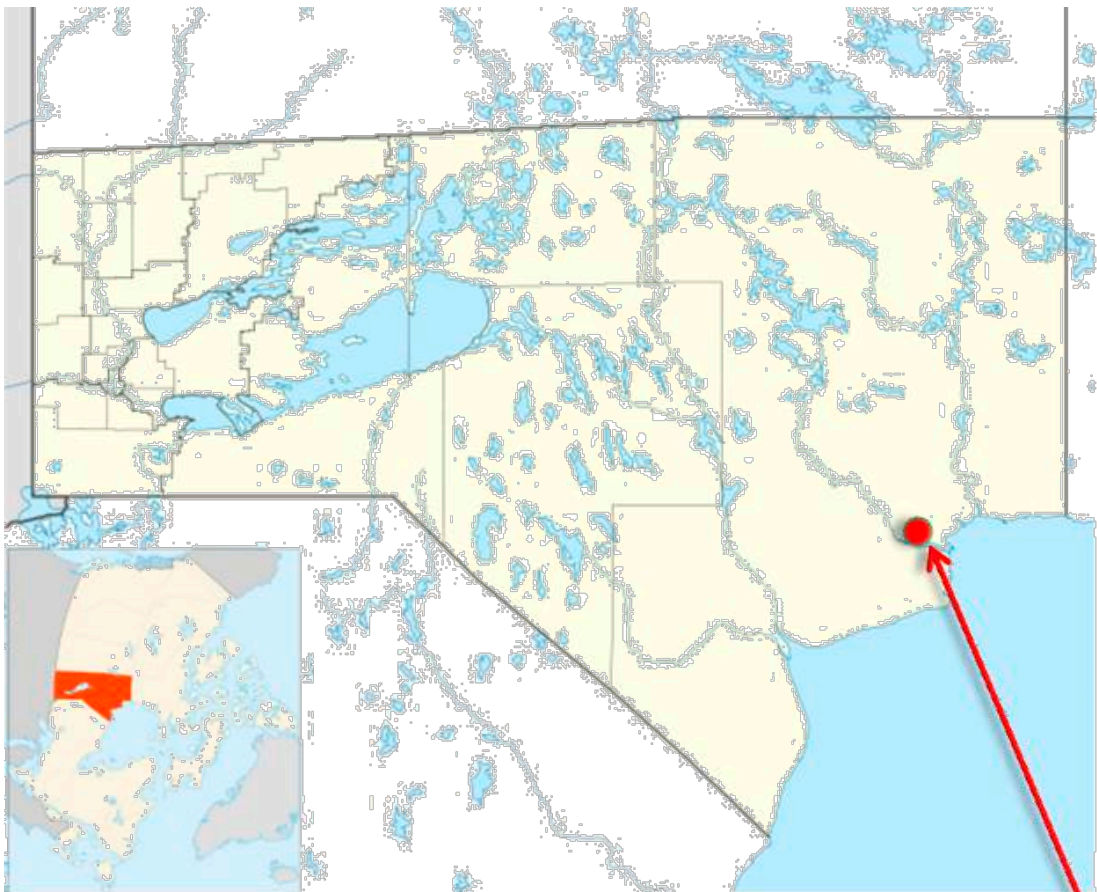

Середня кількість опадів у Львові

● Середня кількість опадів (мм)

Графіки клімату порівняння: Черчіль - Сімферополь

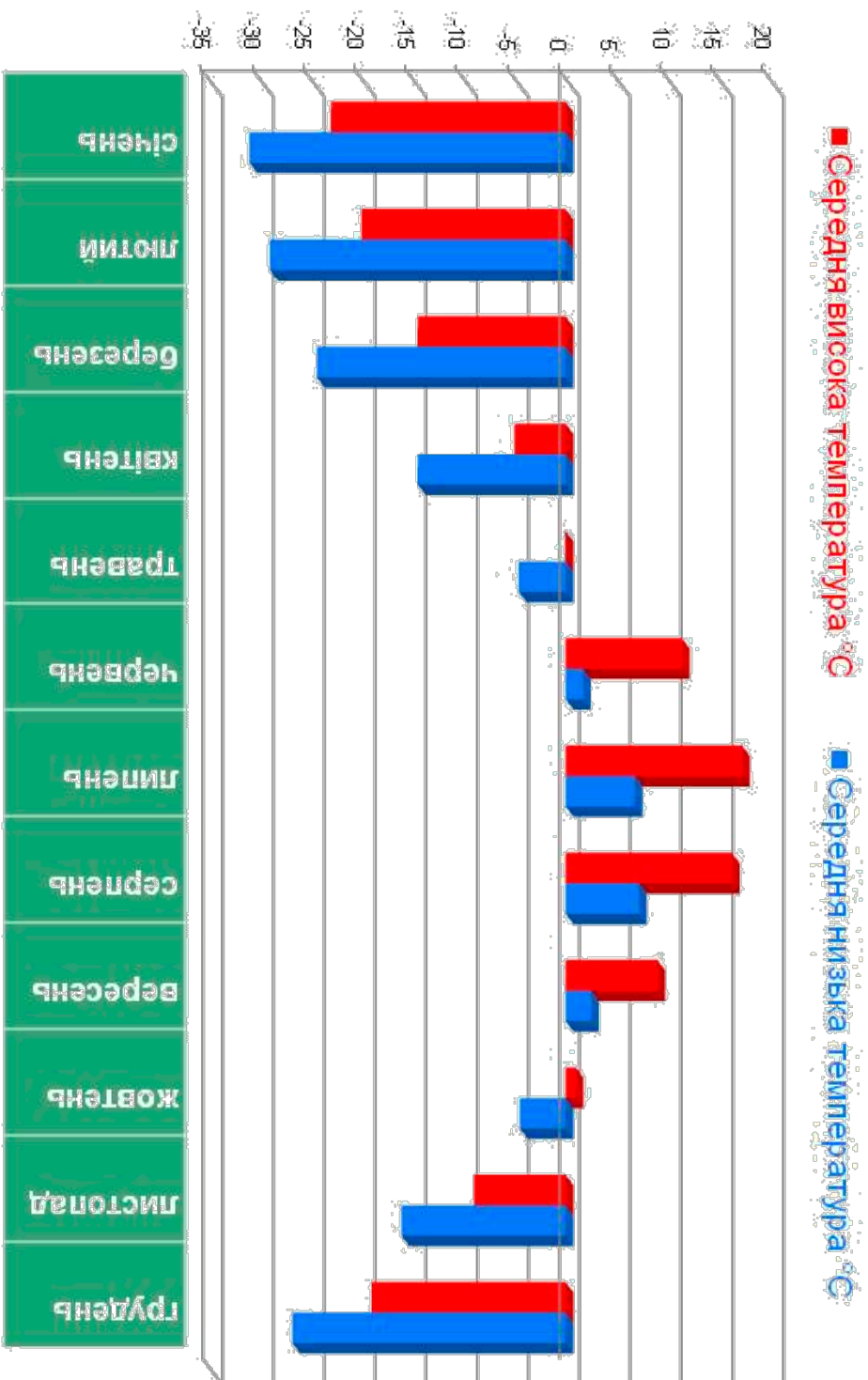

Спирсхілл - Черчілль

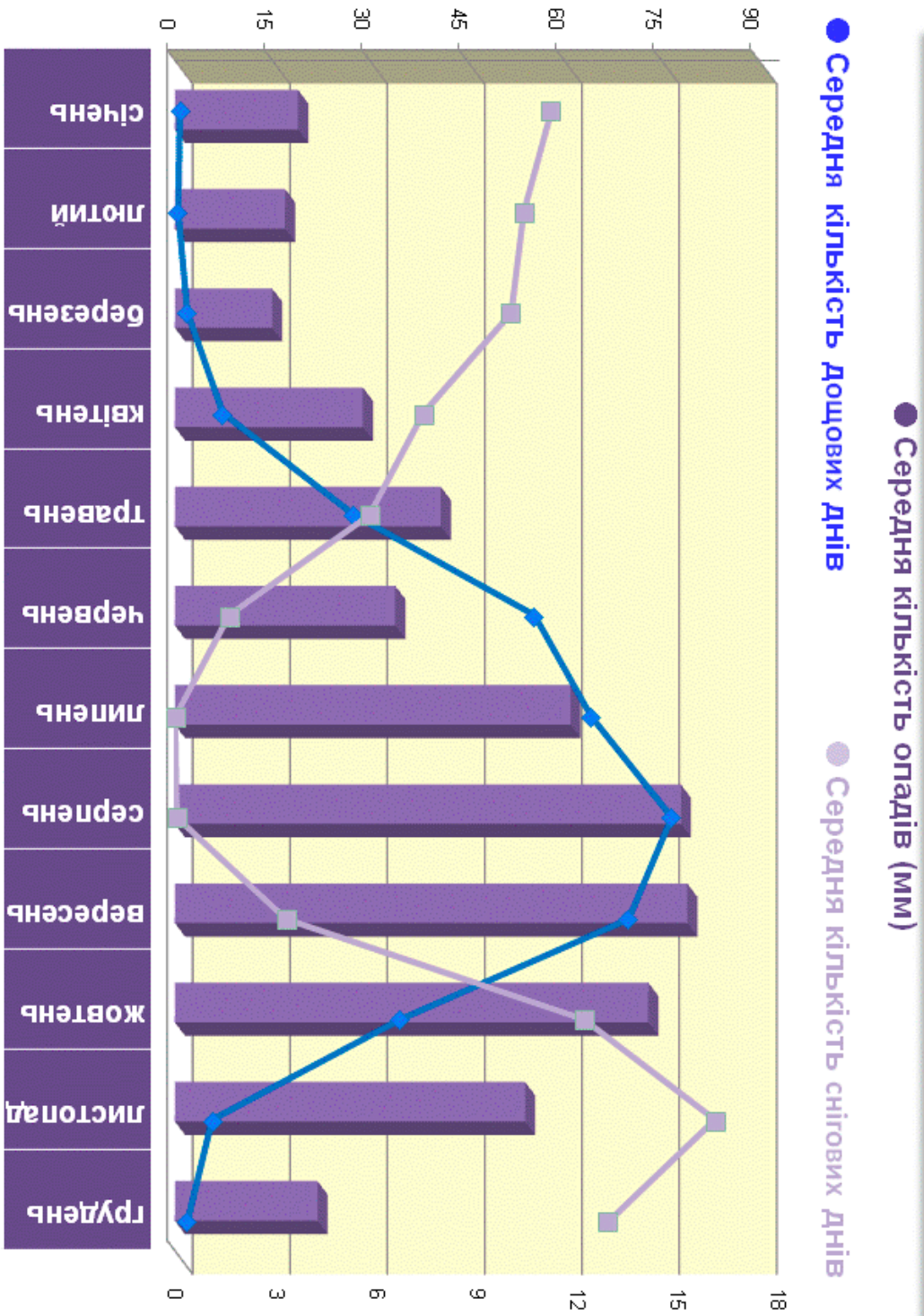
Координати: 58°46'09" N 094°10'09" W

Середня температура (°C) у Черчілі

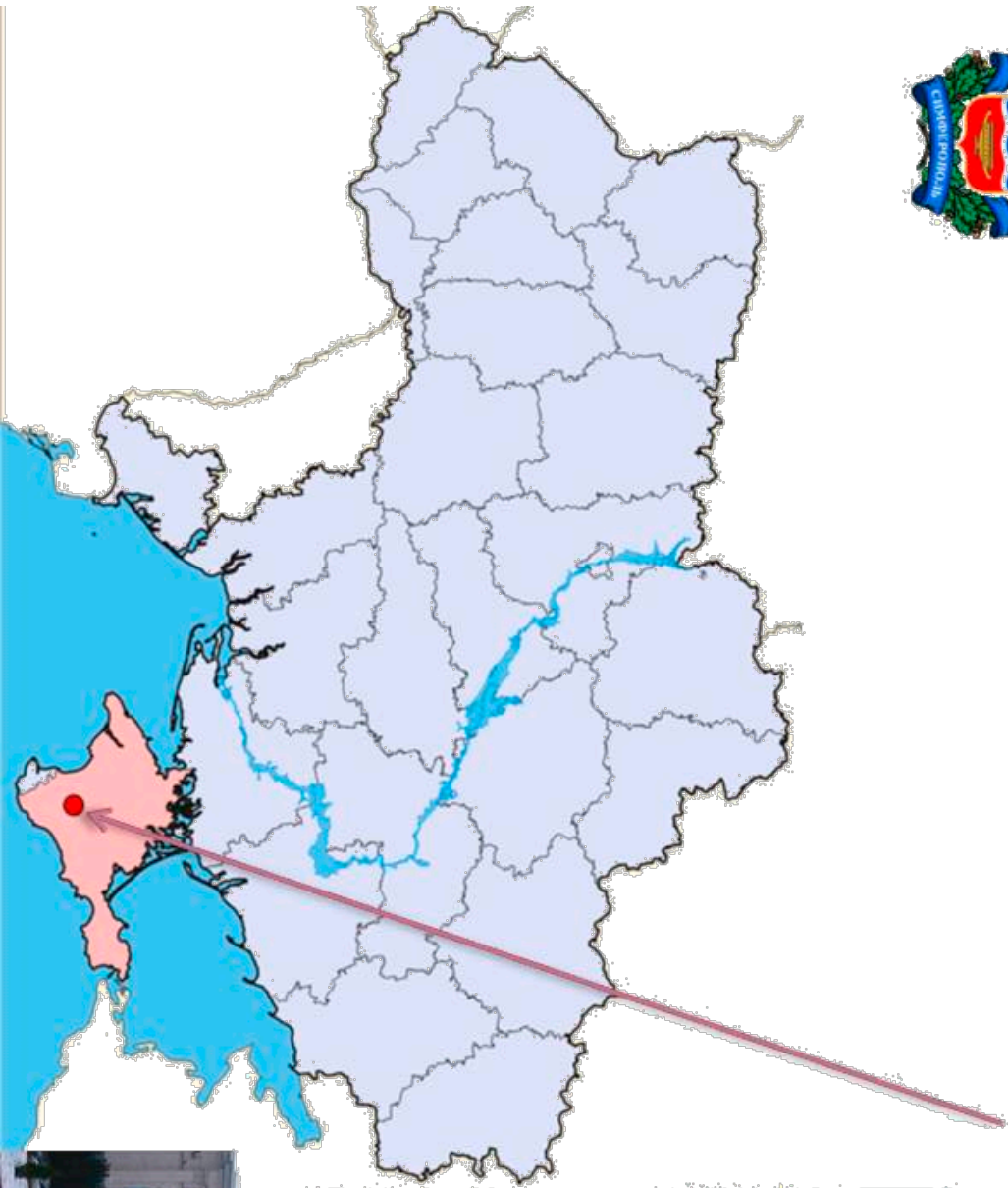
Середня кількість опадів у Черчілі

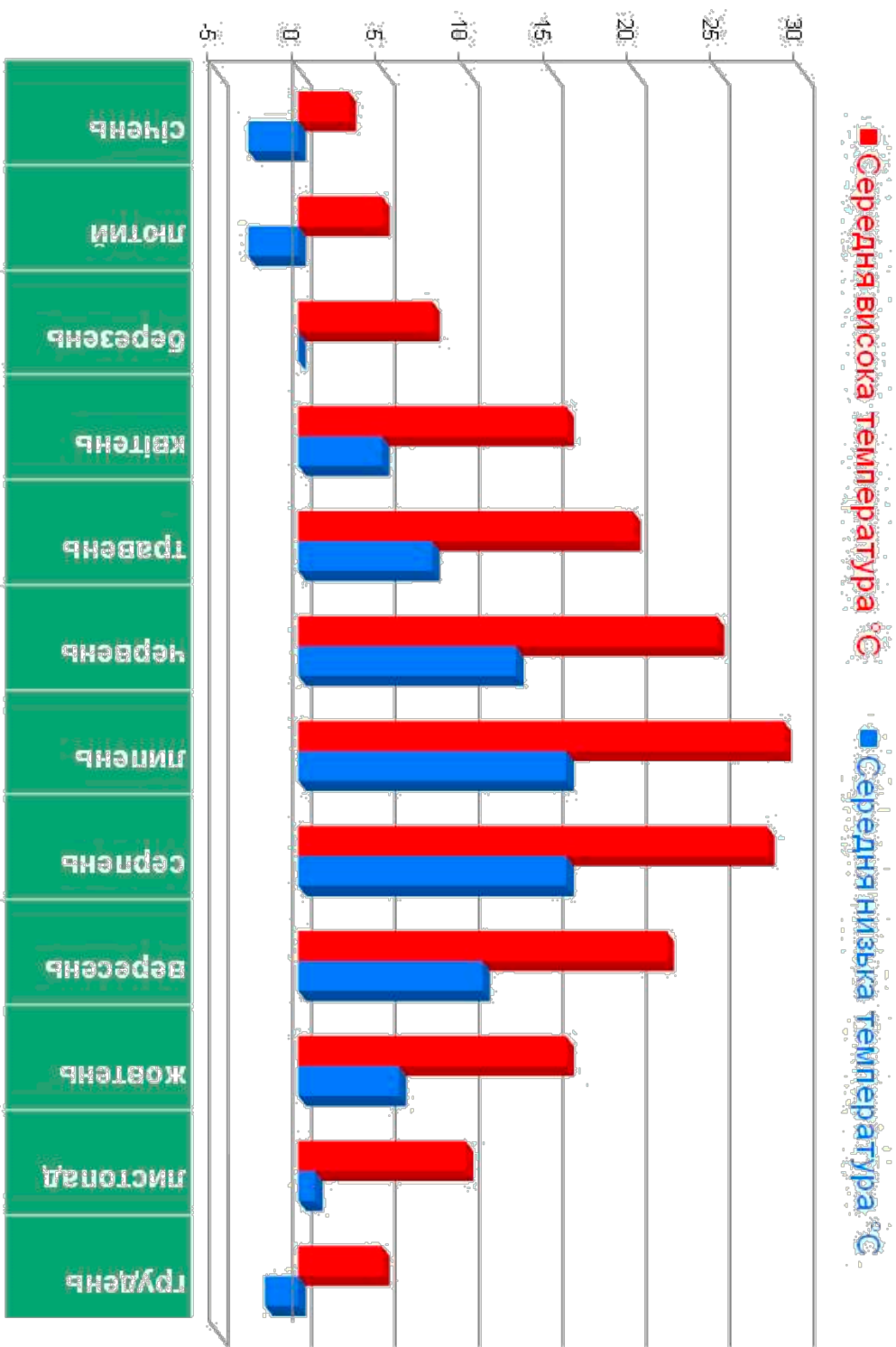

Simferopol - Сімферополь

Координати: 44°56'53" N 34°6'15" E

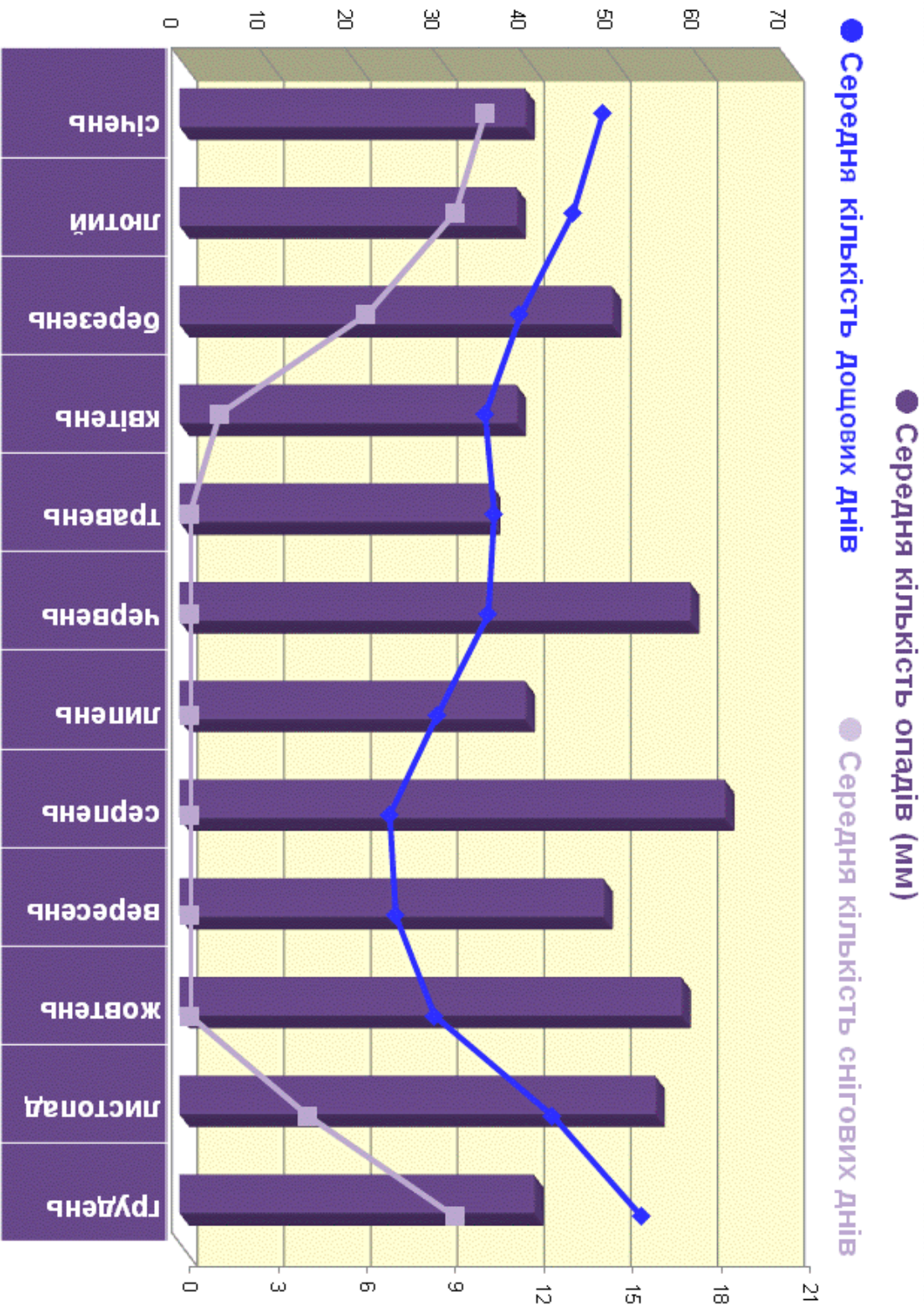

Середня температура (°C) у Сімферополі

Середня кількість опадів у Сімферополі

Ім'я _____

Дата _____

Тема: Клімат в Україні

1. Чи ви знаєте, що таке температура? Знайдіть визначення температури у словнику. Поясніть, де вживаються дані виміри температури: С і F.
2. Чи ви знаєте, що таке клімат? Перегляньте словник і запишіть визначення зі словника.
3. Який клімат у Канаді? Розкажіть про пори року в Канаді.
4. Чи ви знаєте, який клімат в Україні? Розкажіть про пори року в Україні.

Ім'я _____

Дата _____

Тема: Клімат у Канаді й Україні - порівняння.

1. Який клімат у Вінніпегу? Яке місто в Україні має подібний клімат?
2. Яке місто в Україні є містом-побратимом Вінніпегу? Дізнайтеся по інтернету, який клімат і середня температура у Львові й Вінніпегу (www.climate-zone.com)?
3. Дослідіть, яке місто в Україні має самий жаркий клімат?
4. Дослідіть вживаючи інтернет кількість опадів і температуру в Черчілі і Сімферополі?

Ім'я _____

Дата _____

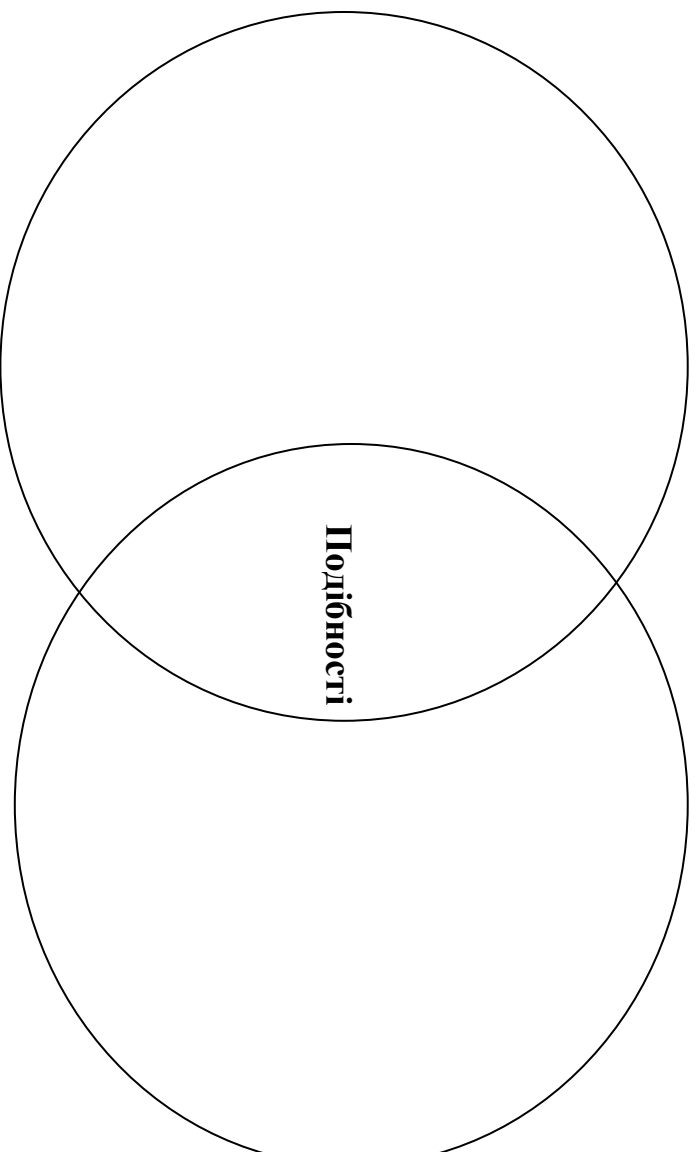
Схема венна-порівняння клімату

Напиши слова, які пояснюють клімат.

_____ і _____
(місто) (місто)

Відмінності

Відмінності

Source: *Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters SL-23*
Електронний посібник з української мови. Передшкільня – 12 класа

Ім'я _____

Дата _____

Як скласти параграф/абзац: Клімат України

Вступне речення

Друге речення

Третє речення

Четверте речення

П'яте речення

Заключне речення

Мій параграф/абзац

Основними формами земної поверхні є рівнини і гори²

Рівнини — це території суші, які мають рівну поверхню. Рівнини поділяються на низовини і височини.

Низовини позначаються на карті зеленим кольором, а височини — жовтим і світло-коричневим.

На півночі України розташована Поліська низовина.

Поверхня її заболочена, здебільшого з невисокими підвищеннями — горбами. На північному сході її продовжує Придніпровська низовина. Територія її горбиста з безліччю ярів і балок. Через це поверхня здається хвилястою. Південь України займає Причорноморська низовина.

На території України знаходяться височини: Волинська, Подільська, Придніпровська, Донецька і Приазовська. Це також рівнини. Але на них підвищення сягають іноді близько 500 м. Часто трапляються яри і балки.

Отже, на рівнинах є горби, яри й балки.

Яр — це велике заглиблення з крутими схилами на поверхні Землі.

Як він утворюється? Тала чи дощова вода по схилах горба або похилій місцевості стікає струмком. Від цього на ґрунті утворюється спочатку маленька борозенка. З роками вона глибшає і перетворюється на яр.

Через багато років круті схили ярів заростають рослинами, і яри перетворюються на балки.

Гори — це ділянки земної поверхні, високо підняті над рівнинами.

На Землі поодинокі гори зустрічаються рідко. Частіше вони тягнуться рядами. Ряд гір називають гірським хребтом. Між гірськими хребтами є мальовничі долини, течуть бурхливі гірські річки.

Залежно від висоти гори бувають низькі, середні й високі. Низькими є гори заввишки від 500 до 800 м. Висота середніх гір — від 800 до 2000 м. Гори заввишки понад 2000 м називаються високими.

У західній частині України простяглися Карпатські гори. За висотою вони є середніми горами з округлими вершинами. Тільки найвища вершина Карпат — гора Говерла — має висоту 2061 м.

На Кримському півострові дугою височіють Кримські гори. Їх найвища вершина — гора Роман-Кош — заввишки 1545 м.

Джерела, річки, озера, болота, моря, ставки й водосховища — це водойми суші. Якщо вони виникли в природі, їх називають природними, створені людиною — штучними.

Джерело — це місце, де на поверхню землі витікає підземна вода.

Частина дощової і талої води просочується в землю. Вона легко проходить крізь ґрунт і пісок, але затримується глиною. Там вода збирається в підземні озера. У місцях, де глина підходить до поверхні землі, вода витікає на поверхню. Джерела утворюються на дні ярів, балок, на схилах

*For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g4/19.html>*

² Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g4/19.html>.

горбів, крутих берегів річок. Джерельна вода холодна і чиста. Адже вона проходить через шар піску й очищається від домішок.

Річки України

Кожна річка має витік — місце, де вона починається. Витоком може бути джерело, озеро, болото або льодовик у горах. Окремі струмки зливаються і дають початок річці. На своєму шляху вона приймає воду інших річок — своїх приток. Заглиблення, по якому тече річка, називається руслом. Місце, де річка впадає в іншу водойму, — це її гирло. Річки впадають в озера, моря, океани й інші річки.

Кожна річка має лівий і правий береги. Щоб їх визначити, потрібно стати обличчям у напрямі течії. Праворуч буде правий берег, а ліворуч — лівий.

Однією з великих рівнинних річок України є Дніпро. Найбільші його притоки — Прип'ять, Десна, Псел, Ворскла, Самара. Дніпро бере початок на території Росії, тече через Білорусь. Але він найширший і найдовший в Україні. Величаво несе свої води Дніпро з півночі на південь. Береги Дніпра і його приток надзвичайно мальовничі.

На півдні нашої країни завершує свій шлях повновода річка Дунай. Вона перетинає на своєму шляху багато країн Європи.

Дністер бере початок у Карпатах. Він протікає по західній частині України. У період дощів або танення снігів у горах ця гірська річка стає дуже бурхливою і виходить з берегів.

До великих річок України належать також Південний Буг і Сіверський Донець.

Озера і болота України

Озеро — водойма, яка виникає в природних заглибинах на поверхні Землі.

Озера бувають великі й малі, глибокі й мілкі, з прісною чи солоною водою. З проточних озер вода витікає, а до безстічних — тільки надходить. Озера поповнюються водою річок, підземних джерел, дощовою і талою водою.

На території України близько 20 тисяч озер. Вони утворюють озерні краї. Найбагатша на озера Поліська низовина. Тут є знамениті Шацькі озера, а серед них — озеро Світязь.

У Карпатських горах більшість озер невеликі, але глибокі. Вода в них прісна, чиста й холодна. Гірські озера вражають красою. Особливо славиться озеро Синевір.

На Подільській височині озера невеликі й неглибокі. Влітку вони добре прогріваються. Біля них ростуть різноманітні рослини і живуть тварини.

Багато озер утворилося біля річки Дунай. Найбільше прісне озеро серед них — Ялпуг, а найглибше — Кагул.

На узбережжі Чорного моря є озера-лимани із солоною водою. Солоними озерами багатий Крим. Найвідоміше — озеро Сиваш, з якого добувають кухонну сіль. Багато кримських озер влітку пересихають.

Поступово озера, особливо мілкі, замулюються, заростають рослинами і з часом перетворюються на болота.

Болото — ділянка надмірно зволоженої земної поверхні. На ній ростуть вологолюбні рослини.

На болота можуть перетворюватися й ділянки землі, де застоюється вода після дощів, розливу річок, танення снігу.

В Україні найбільше боліт на Поліській низовині.

Море — це частина океану, яка врізається в сушу.

Усі моря з'єднані з океанами. Вода в морях солоно-гірка.

На півдні Україну омиває Чорне море. На південному заході — Азовське море. Це моря Атлантичного океану.

Чорне море з'єднане з Азовським морем Керченською протокою. Чорне море глибоке й тепле, його середня глибина 1256 м, а найбільша — 2245 м. Улітку температура води становить +22°...+25°С, а взимку +6°...+8°С. У Чорне море впадають майже всі великі річки України.

Азовське море менше, ніж Чорне. Воно дуже мілке. Його найбільша глибина — 15 м. Улітку в Азовському морі вода нагрівається до +30°С, але взимку вона замерзає.

Фізична поверхня³

Зручний для життя рівнинний характер української землі (95% – рівнина, 5% – гори) здавна приваблював людей. Більша частина території країни – це частина Східноєвропейської рівнини, де низовини – Поліська, Придніпровська та Причорноморська (із плоскою поверхнею і середньою висотою менше 200 м) – чергуються з височинами – Волинською, Подільською та Придніпровською – на Правобережжі Дніпра та Донецькою і Приазовською – на сході Лівобережжя (з горбистою поверхнею, розчленованою балками і ярами та висотами 200-500 м). На низовини припадає 70%, на височини – 25% території України. Найнижча точка рівнини (-5 м нижче рівня моря) – в Одеській області біля Куяльницького лиману; найвища – гора Берда (515 м) – на Хотинській височині в Передкарпатті. Середня висота рівнинної частини становить 175 м над рівнем моря.

Гори в Україні є складовою частиною великого Альпійсько-Гімалайського гірського поясу. На Карпати припадає близько 4%, Кримські гори – близько 1% площі держави. Гірський рельєф досить плавний, без скелястих піків і льодовиків, із широкими долинами річок, і тільки подекуди зустрічаються стрімкі ущелини.

Гора Говерла (2061 м) – найвища точка України – знаходиться на масиві Чорногора Українських Карпат. Найвищою точкою Кримських гір, які займають крайній південь Кримського півострова, є гора Роман-Кош (1545 м).

For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g9/52.html>

³ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g9/52.html>

Природні зони України. Рослинний і тваринний світ⁴

Якщо мандрувати сушею від Північного полюса на південь, то можна спостерігати, що великі ділянки земної поверхні з однаковою природою змінюють одна одну. Такі ділянки Землі називають природними *зонами*.

*For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g4/20.html>*

У природній зоні однакова погода впродовж року, подібні ґрунти, рослини і тварини.

У північній півкулі з півночі на південь розташовані такі природні зони: арктичні пустині, тундра, тайга, мішані ліси, лісостеп, степи, пустині.

У горах природні зони змінюються від підніжжя до вершин.

Територія України лежить у зонах мішаних лісів, лісостепів і степів. Українські Карпати і Кримські гори вважають окремими природними (фізико-географічними) країнами.

Мішані ліси

Зона мішаних лісів займає північну частину України. Її поверхня рівнинна. Зону мішаних лісів називають Українським Поліссям. На території цієї природної зони багато річок. Це — край озер і боліт. Там створена велика штучна водойма — Київське водосховище.

У зоні мішаних лісів весна прохолодна. Літо тепле, вологе. Влітку сонячні промені добре нагрівають землю, адже сонце високо піднімається на небосхилі. Осінь дощова. Зима сніжна, не дуже холодна, з відлигами.

Завдяки значній кількості опадів річки Полісся повноводні. Навесні, під час танення снігів на них бувають тривалі повені. Дощова і тала вода повільно просочується в ґрунт, тому й утворюються болота. Підземні води виходять на поверхню численними струмками. Вони живлять річки, озера, болота.

У лісах рослини ростуть *ярусами*. *Верхній* ярус утворюють дерева. *Середній*, який називають підліском, — кущі. *Нижній* — трав'янисті рослини і гриби.

У північній частині зони мішаних лісів переважає хвойне дерево сосна звичайна і листяне — дуб звичайний. Південніше, крім дуба, разом із сосною ростуть граб, береза, липа, осика, клен, вільха. Підлісок утворюють кущі ожини, шипшини, барбарису, ліщини, малини. На заболочених місцях поширені брусниця і чорниця.

Ранньою весною в лісі першими зацвітають підсніжники, проліски, ряст, анемона. Пізніше — конвалія, фіалки, купина, сон-трава. Влітку між деревами залишаються лише вологолюбиві, тіневитривалі рослини — папороті, мохи, копитняк. Інші трав'янисті рослини ростуть на галявинах і узліссях. Серед них: звіробій, деревій, валеріана, ромашка, іван-чай. У мішаних лісах багато грибів.

Восени з листяних дерев і кущів опадає листя. Більшість трав'янистих рослин відмирає. Опале листя і відмерлі рослини утворюють лісову підстилку, яка затримує вологу в ґрунті. Поступово перегниваючи, вона перетворюється на поживні речовини для рослин.

⁴ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g4/20.html>

У зоні мішаних лісів різноманітний тваринний світ. Тут водяться травоядні звірі: зубр, лось, олень благородний, козуля, заєць, миші. Хижі — вовк, лисиця, рись, тхір чорний, куниця лісова. Є також і всеїдні — дика свиня, борсук, білка, їжак.

Біля лісових водойм селяться бобри, видри, ондатри. У лісі й на узліссях живуть гадюки та ящірки. З водою пов'язане життя вужів, жаб, тритонів. Річки й озера багаті на рибу.

У лісовій підстилці, під корою дерев, на рослинах живе багато комах. Вони є кормом для птахів. Більшість птахів прилітає навесні з теплих країв. Це — солов'ї, зозулі, шпаки, мухоловки, іволги. На лісових озерах і болотах з'являються лелека біла, журавель сірий, кулики, лебеді. Постійними мешканцями зони мішаних лісів є рябчик, глухар, тетерук, сова сіра, дятел великий.

Щоб зберегти і примножити природу зони мішаних лісів, створено Поліський, Рівненський та інші заповідники.

Лісостеп

Чим далі на південь від зони мішаних лісів, тим більше з'являється безлісних ділянок — ділянок степу. Територія, на якій чергуються ділянки лісу і степу, називається лісостеповою зоною.

У лісостеповій зоні тепле літо і помірно холодна зима. Опадів випадає менше, ніж у зоні мішаних лісів, але більше, як у степах. На степових ділянках переважає чорноземний ґрунт. Природні умови сприятливі для росту і розвитку дикорослих та багатьох культурних рослин. У цій зоні переважно трапляються ділянки листяних лісів. Там живуть тварини, більшість яких поширені і в зоні мішаних лісів.

Степ

На південь від лісостепу до Чорного й Азовського морів розкинулася безлісна територія — степова зона України. Поверхня степів рівнинна, з горбами, ярами й балками.

У зоні степів сонце знаходиться вище на небосхилі, ніж у зоні мішаних лісів. Тому, сонячні промені падають на степову зону пряміше і дужче нагрівають земну поверхню.

У степах літо довге, сонячне, жарке. Опадів випадає мало. Осінь тепла. У другій половині осені йдуть дощі. Зима коротка, холодна, малосніжна. Весна настає рано. Через те, що температура повітря різко підвищується, волога з ґрунту швидко випаровується.

Навесні і влітку гарячі суховії часто зумовлюють посухи. Взимку холодні вітри спричиняють хуртовини й чорні бурі. Вони руйнують родючий шар ґрунту.

Степовою зоною до морів течуть великі річки України. У дельті Дунаю багато прісних озер, а на узбережжі Чорного моря — солоних озер-лиманів. На Дніпрі побудовано каскад штучних водойм — водосховищ.

У степовій зоні ростуть трав'янисті рослини. Деревя і кущі зустрічаються на берегах водойм і в балках. Тільки там їм вистачає вологи.

Яскравий і різнобарвний степ ранньою весною. Коли в ґрунті ще достатньо вологи, з'являються ранньоквітучі рослини: півники, гіацинти, крокуси, горицвіт, тюльпани, півонії, маки. До настання спеки рослини відцвітають і дають насіння. Їх наземна частина відмирає. У ґрунті залишаються бульби, цибулини, кореневища, де накопичуються поживні речовини. Завдяки цим речовинам рослини виростуть і розквітнуть наступної весни.

Ранньоквітучі змінюються рослинами, які пристосувалися до спеки й нестачі вологи.

Улітку в степу з'являються полин, типчак, ковила. Одні рослини мають довге коріння, яким з глибини дістають воду. В інших — жорсткі або вузькі опушені листки. Через них випаровується дуже мало води.

У середині літа від спеки починають висихати всі рослини. Вітер підхоплює їх і котить клубками по степу, витрушуючи дозріле насіння. У цю пору степ сірий і непривітний.

У степовій зоні бідніший тваринний світ, ніж у лісі. Майже всі тварини набули жовто-сірого забарвлення, яке робить їх менш помітними серед пожовклої трави.

Більшість тварин живе в норах. Це гризуни: бабаки, ховрахи, хом'яки, миші, тушканчики. Добре розвинутими передніми зубами вони гризуть рослини. Риють нори лисиці, тхори, борсуки. Для звірів нори є схованкою під час небезпеки й несприятливої погоди, місцем народження малят. А для деяких з них — місцем зимового сну або сплячки, накопичення запасу кормів. У норах дрібних звірів селяться плазуни, зокрема гадюка степова, черепаха степова, ящірка прудка.

Завдяки вмінню швидко бігати від ворогів рятуються рідкісні степові птахи — дрофа, стрепет. З ранньої весни в степах чути спів жайворонка степового. Подає голос і перепілка. Походжає рідкісний птах — журавель степовий. Високо в небі літають хижі птахи: орел степовий, кібчик, лунь степовий, боривітер. Вони полюють на гризунів і дрібних птахів.

У степах безліч комах: метеликів, жуків, сарани, коників. Кормом для них є різні частини рослин. Комахи, в свою чергу, є кормом для птахів, плазунів і земноводних.

Для збереження природи в степовій зоні створено заповідники, серед яких: Асканія-Нова, Луганський, Український степовий.

Карпатські гори

Карпатські гори, які знаходяться в Україні, називають Українськими Карпатами.

Українські Карпати — гори, середні за висотою. Вони утворені кількома гірськими хребтами. Між ними розкинулися мальовничі долини.

Карпатські гори — це місце в Україні, де випадає найбільше опадів: дощів — навесні і влітку, снігу — взимку. Весною сніг довго лежить на округлих вершинах гір, але з часом тане під променями сонця. Після дощів і танення снігу вода потоками збігає з гір у долини й часто спричиняє повені.

З гір тече безліч струмків і річок. Там беруть початок Дністер, Прут і їх найбільші притоки. У Карпатах трапляються невеликі, але досить глибокі озера з кришталево-чистою холодною водою.

Біля підніжжя, на схилах гір, росте листяний ліс. Його утворюють дуб, граб, липа, клен, бук. Вище — холодніше, тому з'являються хвойні дерева — ялиця і ялина європейська, яку називають смерекою. З листяних переважає бук. Ліс стає мішаним. Підлісок листяного і мішаного лісів утворюють кущі малини, ліщини, ожини, шипшини. На узліссях і галявинах ростуть трав'янисті рослини, більшість з них лікарські. Під деревами багато грибів: білих, підберезників, підосичників, маслюків, опеньків.

Чим вище підніматися в гори, тим листяних дерев дедалі менше. Ліс стає хвойним. Крім смереки і ялиці, у ньому росте модрина. Хвойні дерева холодостійкіші, ніж листяні. Хвойний ліс темний, вологий. Ґрунт між деревами вкритий мохами. На галявинах ростуть низенькі кущики брусниці й чорниці.

На вершинах Карпат хвойні ліси змінюються чагарниками із сосни гірської і ялівцю. За ними розкинулися гірські луки — полонини. Вони вкриті різнобарвно квітучими трав'янистими рослинами.

У Карпатських горах водяться такі самі тварини, що й у природних зонах на рівнинах. Це звірі: олень благородний, заєць, лисиця, вовк, куниця, видра, дика свиня, борсук, білка. Птахи — тетерук, рябчик, дятел строкатий, синиця чорна і синиця чубата, багато співочих перелітних птахів.

Але є тварини, які частіше зустрічаються саме в Карпатах. Серед звірів — ведмідь бурий, кіт лісовий, рись, з птахів — лелека чорний, орел, беркут, шишкар ялиновий, дятел чорний, зміїд. Тільки в карпатських лісах трапляються: білка карпатська, полівка снігова, глухар карпатський. Плазунів і земноводних у горах не багато видів. Це — саламандра плямиста, тритон карпатський, полоз лісовий, ящірка живородна, жаба прудка і квакша. У швидких гірських річках водиться риба форель. У лісовій підстилці, на деревах, куцах і трав'янистих рослинах живуть комахи та їх личинки.

Щоб зберегти природу Карпат, створено заповідники: Карпатський і Горгани.

Кримські гори

Кримські гори межують із зоною степів і Чорним морем. Від моря їх відділяє рівнинна смуга узбережжя різної ширини. До степу спускаються пологі схили гір, а до моря — круті скелі.

У горах зустрічаються чудернацькі стовпи, піраміди, химерної форми скелі. Багато також печер і глибоких колодязів, у яких не тане товстий шар льоду. Все це — результат роботи сонця, вітру і води.

Кримські гори є вологим островом у сухому Криму. Взимку в горах випадає багато снігу, частими є завірюхи. Навесні йдуть дощі, влітку — грозові зливи. Осінь у горах суха і тепла.

Гірські річки течуть глибокими вузькими ущелинами. Під час танення снігу і дощів вони бурхливі. У спеку маленькі річки пересихають.

У Кримських горах, як і в Карпатах, рослинний світ змінюється від підніжжя до вершини. Найнижче на схилах гір розкинувся ліс з дуба пухнастого і ялівцю високого. Серед них зустрічається сунічне дерево, фісташка. У підліску росте — ялівець колючий, шипшина, вовчі ягоди, кизил, плющ. Третій ярус у цьому лісі утворюють різні трав'янисті рослини. Навесні квітнуть підсніжники, крокуси, гіацинти. Влітку — кропива глуха, жовтець роздільний, борщівник пухнастий, аденофора кримська, які занесені до Червоної книги.

Вище в гірському лісі з'являється дуб скельний і сосна кримська, а в підліску — жасмин, терен колючий. Ще вище — в горах — у лісі панують граб і бук разом із сосною кримською.

На плоских вершинах Кримських гір розкинулися гірські луки — яйли. На яйлах немає затінку, мало вологи. Адже частина дощової і талої води швидко збігає по схилах, а частина — випаровується. На яйлах зростають трав'янисті рослини, які пристосувалися до посушливих умов. Це — ковила, типчак, шавлія, костриця, стоколос, осока, чебрець, еспарцет.

У Кримських горах водяться тварини різних груп, бо є всі необхідні умови для їхнього життя.

На пологіх схилах у листяних лісах водяться олень благородний, козуля, а на крутих схилах — гірський баран — муфлон. Також зустрічаються заєць-русак, куниця кримська, лисиця кримська гірська, ласка, борсук, дика свиня, їжак, кажани.

У гірських лісах живе багато птахів. Серед них: сойка кримська, дятел строкатий, синиця чорна, шишкар ялиновий. У горах гніздяться хижі птахи: сип білоголовий, гриф чорний, орлан-білохвіст.

Рептилій і земноводних там не багато видів, але більшість з них — рідкісні. Це — полоз леопардовий, ящірка скельна, геко́н кримський, ропуха зелена, черепаха болотяна.

Кримські гори населяють різні комахи: жуки, метелики, бабки, джмелі, цикади. Рідкісними є — богомол, турун кримський, вусач альпійський.

Для збереження природи Кримських гір створено Кримський і Ялтинський заповідники.

Як область Кримських гір виокремлюють Південний берег Криму — смугу суші завширшки від 1 до 12 км між Кримськими горами і Чорним морем.

Сонячні промені майже прямовисно падають на Південний берег Криму. Вони приносять багато світла і тепла. Наприклад, у місті Ялті на рік буває близько 210 сонячних днів.

Весна розпочинається рано. Літо майже бездощове, довге і спекотне. Оподи випадають восени і взимку. Зима дуже тепла, тому сніг одразу тане.

На погоду також впливають Кримські гори і Чорне море. Гори в усі пори року захищають Південний берег Криму від холодних північних вітрів. Улітку море прохолодніше, ніж суша. Його прохолода зменшує літню спеку. За літо вода в морі добре нагрівається. Взимку вона поступово віддає тепло, зігріваючи повітря над узбережжям.

Природні умови Південного берега Криму сприяють росту і розвитку рослин. Тут зустрічаються зарості ялівцю деревовидного, дуба пухнастого, скипидарного дерева. Ростуть рослини, які на зиму не скидають листя. Так вони пристосувалися до посушливого літа і теплої зими. Це — суничне дерево, рускус, плющ деревовидний.

Зачаровують своєю красою вічнозелені рослини. Серед них: стрункий кипарис, розкішні пальми, магнолія з великими запашними квітами, могутній кедр ліванський і лавр. Ці рослини ростуть у парках, прикрашають міста і селища. Їх у ці краї давно завезли з багатьох куточків Землі.

Різноманітний тваринний світ Південного берега Криму. Тут живе багато комах: метелики, жуки, коники, бабки, джмелі. Серед них є рідкісні: метелик-бражник мертва голова, жуки — турун кримський і вусач альпійський. Вони занесені до Червоної книги України. Комахи є кормом для земноводних, плазунів, птахів, звірів — кажанів.

Кожної весни в гаї та парки прилітають птахи: корольки, мухоловки, солов'ї, дрозди. На березі селяться чайки, баклани і качки, які живляться рибою.

Полювати на дрібних гризунів, зайців, білок прилітають з гір хижі птахи: орли, яструби, соколи-сапсани.

У цих місцях водяться жаби, ящірки, зокрема безнога ящірка — жовтопузик, змії.

Для збереження й охорони природи Південного берега Криму створено заповідники: Карадазький і мис Мартьян.

Сонце нагріває поверхню Землі. Від неї нагрівається повітря. Тепле повітря легке. Воно піднімається вгору, де поступово охолоджується. Чим вище підніматися вгору, тим холодніше. Це можна відчутти в горах. Улітку біля підніжжя і в долинах спекотно, а на високих вершинах лежить сніг і лід.

Розміщення населення⁵

Населення України становить 46 372,7 тис. осіб (на 01.01.2008 р.). За цим показником наша держава посідає шосте місце в Європі після Росії, Німеччини, Великої Британії, Італії та Франції.

Середня густина населення України – 77 жителів на 1 км², але розміщене воно нерівномірно. З карт

Розміщення населення видно, що найбільша загальна густина – в індустріально розвиненій Донецькій області та прилеглих регіонах, а також у Галичині, Буковині та Закарпатті. Найменша – у Чернігівській області, а також у Поліссі та степовій зоні. Найбільша ж густина сільського населення в західних регіонах обумовлена історичним фактором – ці землі були заселені й освоєні значно раніше. Динаміка чисельності населення України відображає вплив постійних війн козацької доби (з Польщею, Туреччиною, Росією), лихоліть радянських часів (визвольні повстання 1917-20 рр., голодомори 1920-22 рр., 1932-33 рр., масові репресії 1937-38 рр., Друга світова війна, післявоєнна розруха). Певною мірою на кількість населення вплинули стимульований радянським урядом відтік населення до східних регіонів СРСР у 1953-54 рр. та Чорнобильська трагедія 1986 року.

Демографічна криза, передумови якої склалися ще за радянських часів, повною мірою виявила себе в 1993-1994 рр. І хоча, завдяки поліпшенню економічної ситуації та впровадженню урядових заходів зі стимулювання народжуваності, негативні демографічні тенденції дещо зменшилися, втім, депопуляція та старіння населення в державі триває.

Тривала демографічна криза зумовила зменшення населення України особливо у сільській місцевості, до того ж тепер у державі не п'ять, а чотири міста-мільйонери (у колись мільйонному Донецьку тепер проживає 988 тисячі жителів)

Донецька, Харківська, Луганська, Дніпропетровська області є найбільш урбанізованими в Україні. Саме в цьому регіоні зосереджена найбільша кількість промислових підприємств держави. Це пояснюється тим, що в повоєнні роки саме в ці області був спрямований основний потік людей з інших республік СРСР та регіонів України на відбудову економіки держави.

Переважає в Україні жіночої частини населення пояснюється тим, що чоловіки частіше задіяні в галузях господарства, пов'язаних з підвищеним травматизмом і ризиком для життя. Крім того, саме чоловіки є основою будь-якої армії, отже, найбільші людські втрати країни у війні припадають саме на них.

Етнічний склад населення⁶

Частка українців у всьому населенні України становить майже 78 %. В усіх областях держави більшість населення – українці. Найбільше їх проживає в центральних та західних областях, найменше – в Донбасі, на Одещині, а також у Криму – єдиному регіоні, де українці за чисельністю на

For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g9/54.html>

For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g9/57.html>

⁵ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g9/54.html>

⁶ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g9/57.html>

другому місті. У Черкаській, Волинській, Полтавській, Чернігівській, Тернопільській областях кількість українців сягає 90 і більше відсотків населення. Понад 70 % українців в національному складі Харківської, Миколаївської, Дніпропетровської, Херсонської областей. Майже 55% сягає частка українців у населенні Одеської, Луганської, Донецької областей.

На загальному тлі розселення українців вирізняються ареали зі змішаним національним складом. Наприклад, в АР Крим – росіяни, українці та кримські татари; українці та росіяни в Донецькій та Луганській областях; українці та угорці в Закарпатті, українці, росіяни, болгари, молдовани, євреї, гагаузи на Одещині. Виділяються невеликі територіальні осередки, де переважають росіяни, молдовани, румуни, татари, гагаузи тощо.

Згідно даних перепису населення 2001 р., в нашій державі проживає більше 10,5 млн, (22,2% від загальної кількості населення) представників інших національностей. Найбільшими національними меншинами є росіяни 8,3 млн (17,3%), білоруси 276 тис., молдовани 0,259 тис., болгари 0,205 тис.

Найбільш строкатий національний склад мають великі міста. У карпатських регіонах зосереджені місця проживання таких етнографічних груп українців, як бойки, лемки, гуцули, що вирізняються серед інших самотністю творів художніх промислів та фольклору.

Розміщення українців у світі⁷

Протягом останніх 150 років мільйони українців з різних причин полишали свої домівки.

Процес утвердження капіталістичних відносин в Україні супроводжувався малоземеллям та повним обезземеленням селянства. Селяни, втративши основне джерело існування, прагнули повернення до традиційного способу життя. Отже, метою українських селян стають пошуки вільних земель.

*For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g9/58.html>*

Продовжився розпочатий ще з кінця XVIII – початку XIX ст. переселенський рух українців у Поволжя та на Північний Кавказ. У другій половині XIX ст. кількість українського населення досягла майже 400 тис. чол. у Нижньому Поволжі та 1,3 млн. на Кавказі. Понад 100 тис. українців опинилися у Казахстані та Середній Азії. Українські поселенці приносили свій господарський досвід на місця нових поселень, запроваджували у землеробську практику досі не знані культури. Емігрували українці й у малозаселені у той час регіони Сибіру. Наприкінці XIX ст. їх тут налічувалося близько 225 тис. чол. Українці зробили значний внесок в освоєння далекосхідних обширів й інших окраїнних земель Російської імперії: у незвичних кліматичних умовах тяжкою працею осушували болота, викорчувували ліси, освоювали цілині землі.

Новий поштовх переселенському руху українців на Схід дали Столипінські аграрні реформи 1906 – 1916 рр.

Загалом, східна діаспора формувалася під впливом не лише економічними факторів. Значною мірою переселення українців на схід здійснювалося Російською імперією, а пізніше – Радянським Союзом із політичних міркувань. У даному випадку українці не були емігрантами в

⁷ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g9/58.html>

традиційному розумінні цього слова, адже багато з них були переселені примусово (як, приміром, у часи колективізації). Використовуючи притаманну українцям працелюбність, центральна влада вирішувала декілька завдань: виселення представників волелюбного етносу із споконвічних територій, асиміляція місцевого етносу та освоєння нових необжитих земель (Сибір, Далекий Схід, Казахстан, Киргизстан).

Переселенці із Галичини та Закарпаття формували західний вектор української еміграції (США, Канада, Бразилія). Уряди цих країн у 70–90-х роках XIX ст. заохочували масове переселення заробітчан із-за кордону. У 1877 р. перша емігрантська група українських переселенців, прибувши із Закарпаття до США, поповнила лави шахтарів штату Пенсільванія. Найбільше ж українські селяни прагнули одержати для сільськогосподарського обробітку земельну ділянку – гомстед (наділ, який надавався з державних земельних фондів на пільгових умовах у США та Канаді тим, хто бажав вести фермерське господарство).

Наприкінці XIX ст. дещо меншою за кількістю була українська іммігрантська громада Канади. Переважну більшість становили галицькі та буковинські українці. Вони селилися на безлюдних місцях Західної Канади, де й одержували гомстед.

У новозбудованих селищах українські іммігранти зберігали національні традиції – і в особливостях будівництва житла, і в декоративно-ужитковому мистецтві (меблі, посуд, одяг). Так само справляли весілля, хрестини, похорони, відзначали народні та релігійні свята, не забували народних пісень, привезених з батьківщини, створювали й нові.

Загалом можна виділити три хвилі еміграції. Перша – до 1914 року, друга – період між двома світовими війнами, третя – після 1945 року. Подана на карті інформація стосовно частки українців серед населення країн планети свідчить, що в багатьох державах українці становлять значну частину населення. Загальновідомо, що українські діаспори є досить впливовими суб'єктами політичного життя таких світових авторитетів, як США, Канада, Бразилія, а багато з наших співвітчизників займають високі посади в державних установах, бізнесових структурах, громадських організаціях.

У цілому поза межами України проживають близько 20 млн. українців.

Релігія⁸

Складна і трагічна історія нашої держави наклала свій відбиток на всі прояви суспільного життя: побут, ментальність населення, культуру. Повною мірою це стосується і життя релігійного. Релігійні переконання українців завжди були важливою складовою суспільного життя: ще з часів Володимира Великого Русь-Україна є носієм християнських європейських цінностей. У тяжкі часи, коли наша земля ставала об'єктом агресій та войовничого атеїзму, віра в Бога ставала на заваді асиміляції та нищенню українського етносу.

*For English version, see
<http://ukrmap.su/en-g9/59.html>*

Вплив сусідніх культур позначився на релігійних вподобаннях українців. Тривале домінування Польщі, Литви, Австро-Угорщини визначило найбільше поширення католицизму та греко-католицизму у західних регіонах держави. Наддніпрянська Україна – переважно православна, що

⁸ Source: Украинская Карта (Ukrainian Map) at <http://ukrmap.su/uk-g9/59.html>

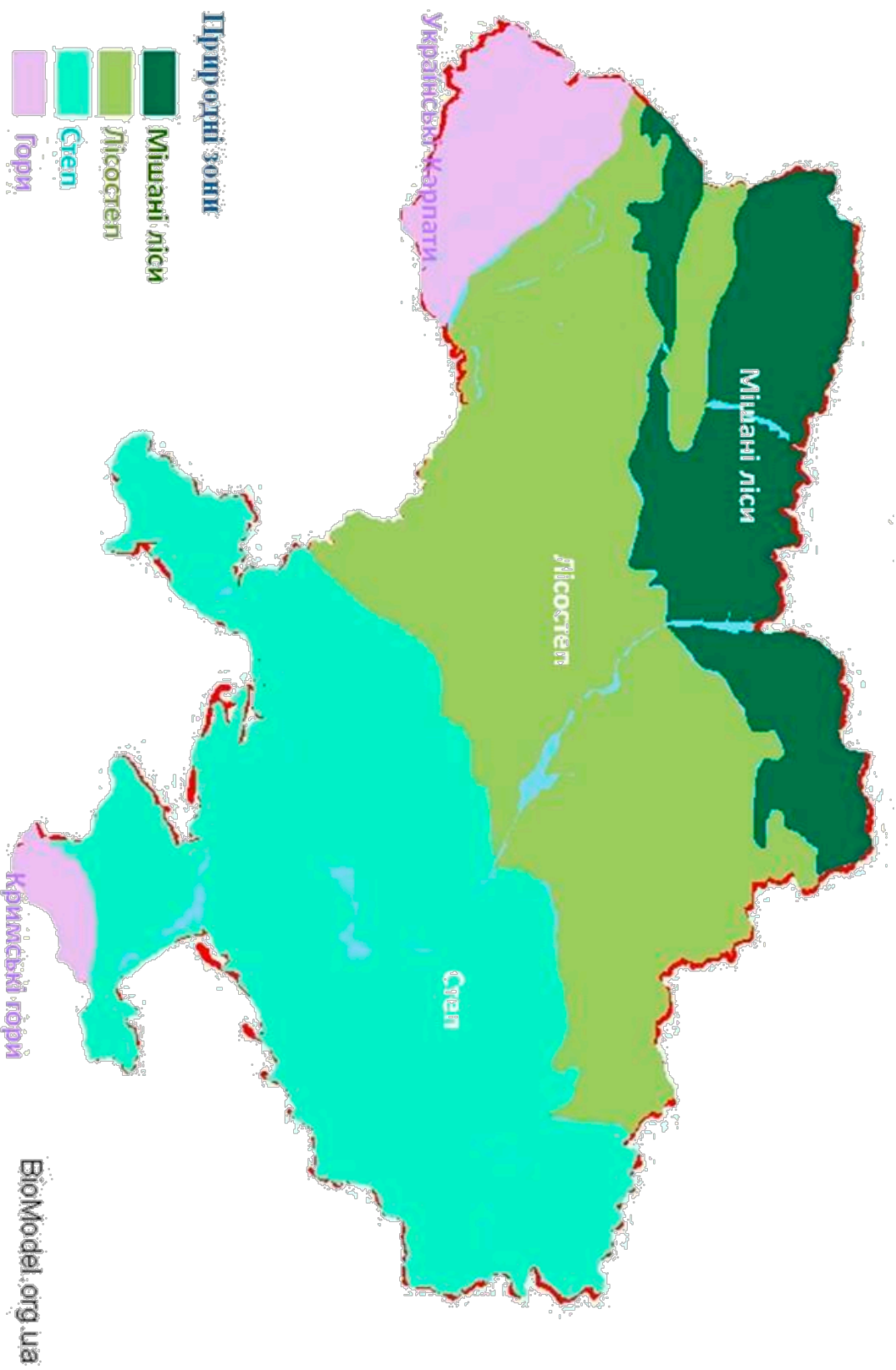

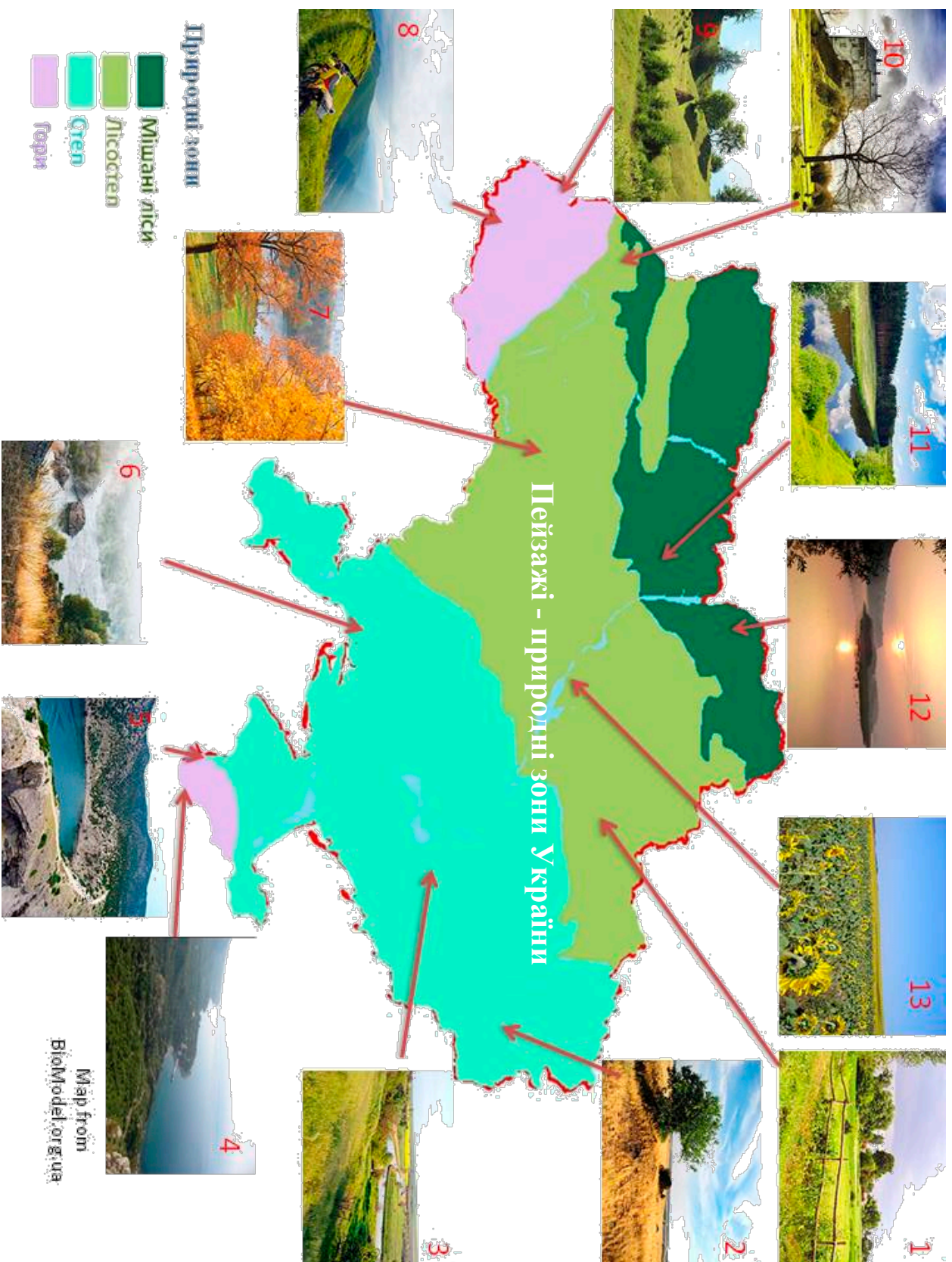
є природним з огляду на те, що вона є колискою християнства грецького обряду на Русі. За останні десятиліття в багатьох районах країни пустили глибоке коріння протестантські віровчення, що віддзеркалює європейські впливи на ідеологію українців. Найбільше ж поширення ісламу у Криму визначене історією кримськотатарського народу.

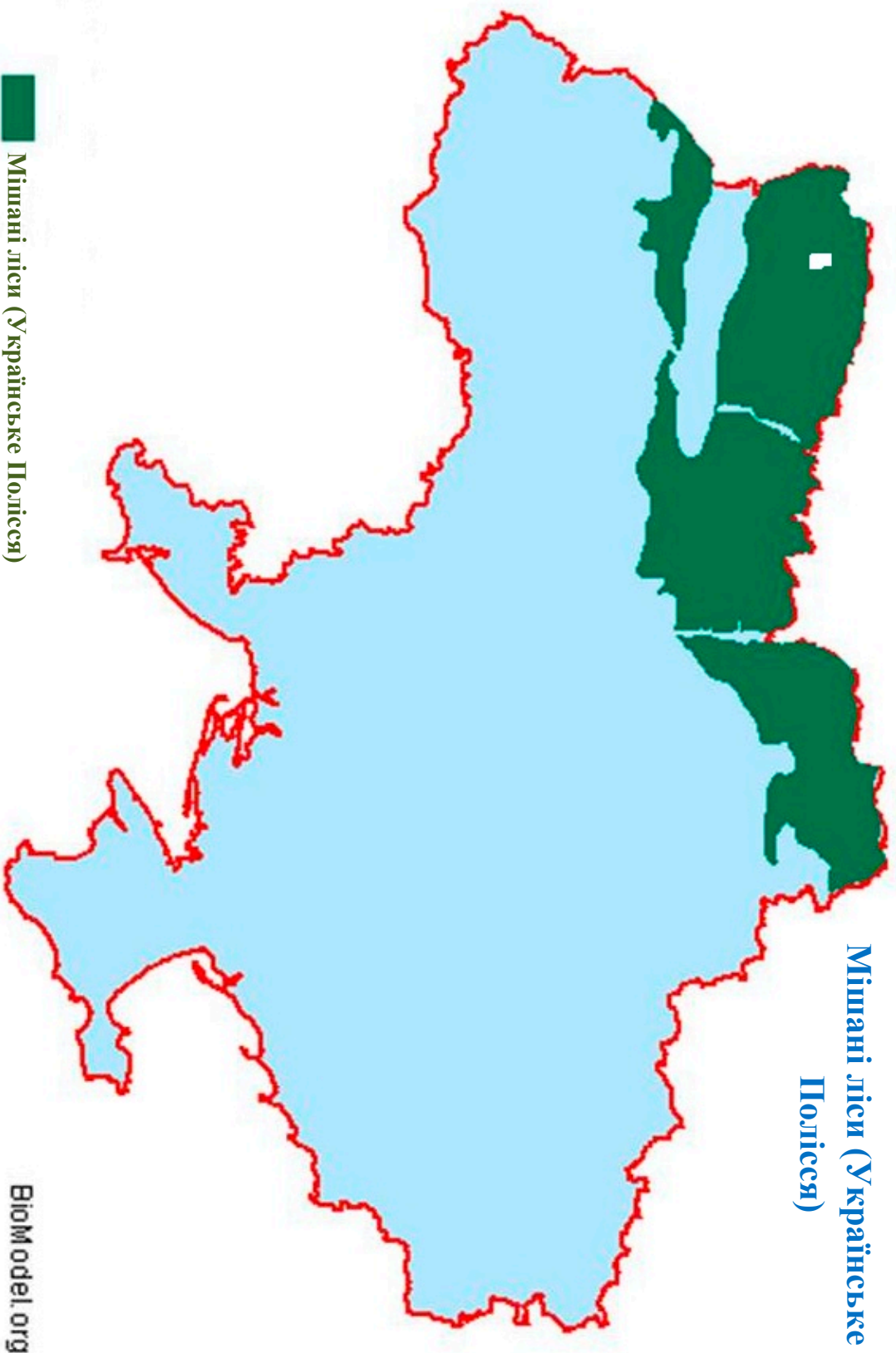
Окрім зазначених конфесій релігійна карта України представлена й іншими релігіями, що поширені в місцях компактного проживання певних етносів (вірмени, євреї, караїми тощо).

За конституцією, Україна є світською державою, в якій влада не втручається у справи церкви та гарантує свободу віросповідання всім громадянам. До честі нашої держави, за роки незалежності у нас не було жодного значного конфлікту на релігійному ґрунті. Всі віруючі мають можливість задовольняти свої релігійні вподобання, а релігійні ієрархи є авторитетними і впливовими особами у суспільстві.

Природні зони України

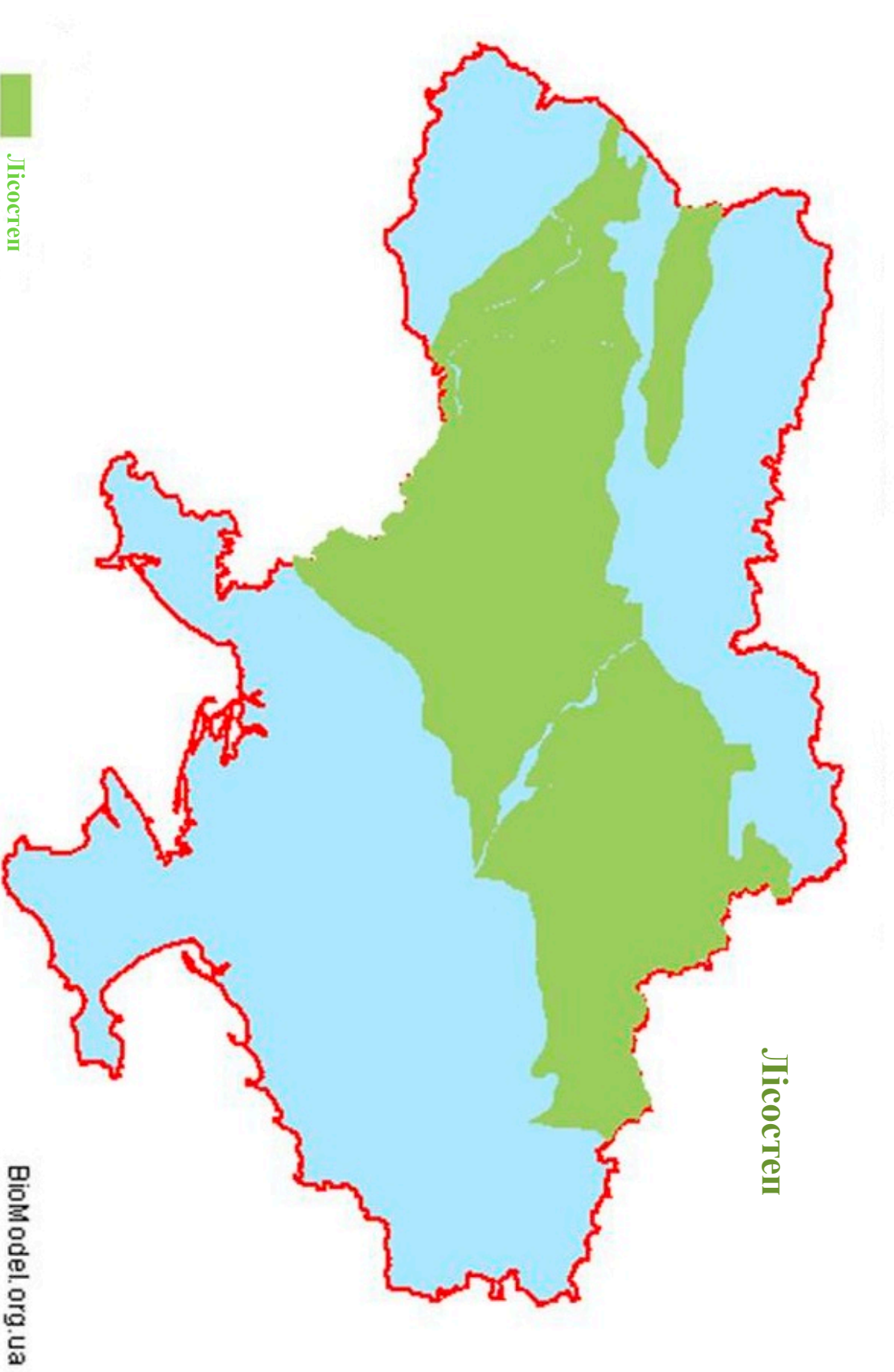

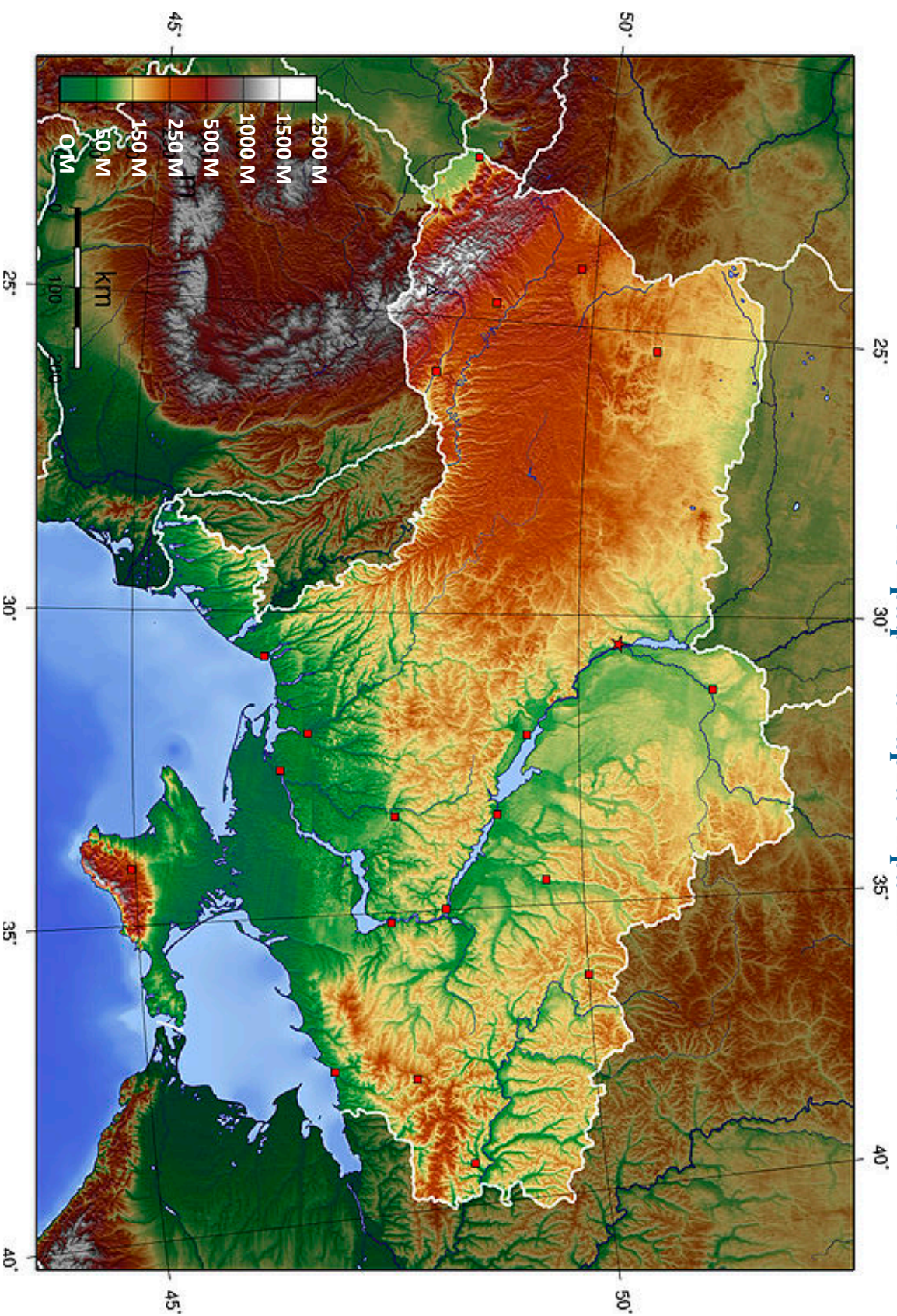
Мішані ліси (Українське Полісся)

Biomodel.org.ua

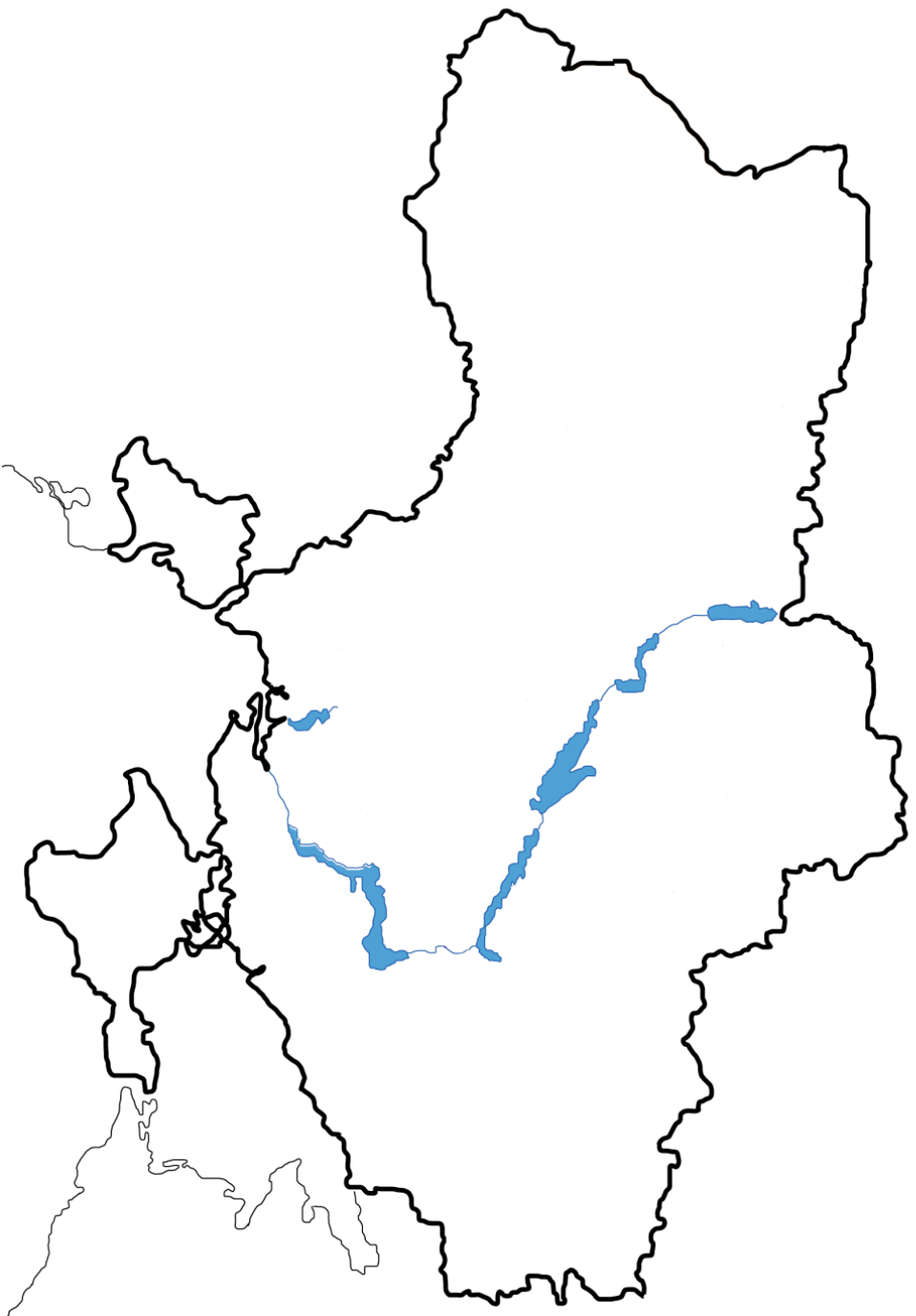

Топографічна карта України

Контурна карта України

Ім'я _____

Дата _____

Географія України

1. Створіть свою карту України, відображаючи природні зони, вживаючи камінчики, пісок, листя і т.д. щоб краще зрозуміти клімат в Україні.

Ім'я _____

Дата _____

СЛОВНИЧОК

Тема: _____

Ключові слова або фрази	Інтерпретація учня/учениці

Ukraine: An Overview⁹

Ukraine is Europe's second largest country and is approximately the size of the State of Texas. It is a nation of wide, fertile agricultural plains, with large pockets of heavy industry in the east. While Ukraine and Russia share common historical origins, the west of the country has close ties with its European neighbours, particularly Poland, and Ukrainian nationalist sentiment is strongest there.

Ukraine is a unitary state composed of 24 oblasts or provinces, one autonomous republic - Crimea, and two cities with special status. These are Kiev, its capital and largest city, and Sevastopol, which houses the Russian Black Sea Fleet under a leasing agreement. Ukraine is a republic with a semi-presidential system with separate legislative, executive, and judicial branches.

Geographic and General Information

Location: Eastern Europe, bordering the Black Sea. Border countries: Belarus 891 km, Hungary 103 km, Moldova 939 km, Poland 428 km, Romania (south) 169 km, Romania (west) 362 km, Russia 1,576 km, Slovakia 90 km.

Geographic coordinates: 50 00 N, 31 00 E (Kyiv)

Population: 45.4 million (UN, 2010)

Capital: Kiev

Area: 603,700 sq km (233,090 sq miles) land: 574,246 sq km; water: 29,454 sq km

Land boundaries: total: 4,558 km

Coastline: 2,782 km

Maritime claims: continental shelf: 200-m or to the depth of exploitation exclusive economic zone: 200 nm, territorial sea: 12 nm

Major languages: Ukrainian (official), Russian

Major religion: Christianity

Life expectancy: 64 years (men), 74 years (women) (UN)

Monetary unit: 1 hryvnya = 100 kopeks

Main exports: Military equipment, metals, pipes, machinery, petroleum products, textiles, agricultural products

GNI per capita: US \$2,800 (World Bank, 2009)

Climate: temperate continental; Mediterranean only on the southern Crimean coast; precipitation disproportionately distributed, highest in West and North, lesser in East and Southeast; winters vary from cool along the Black Sea to cold farther inland; summers are warm across the greater part of the country, hot in the south.

Terrain: most of Ukraine consists of fertile plains (steppes) and plateaus, mountains being found only in the west (the Carpathians), and in the Crimean Peninsula in the extreme south

Elevation extremes: lowest point: Black Sea 0m; highest point: Hora Hoverla 2,061m

Natural resources: iron ore, coal, manganese, natural gas, oil, salt, sulphur, graphite, titanium, magnesium, kaolin, nickel, mercury, timber, arable land.

⁹ Source: BBC News. Ukraine Country Profile at [BBC News - Ukraine country profile](#); Nations Online [Ukraine - Country Profile - Ukrayina - Ukraina - Eastern Europe](#),

Land use: arable land: 58%; permanent crops: 2%; permanent pastures: 13%; forests and woodland: 18%; other: 9% (1993 est.).

Irrigated land: 26,050 sq km (1993 est.).

Cities

Capital City: **Kiev** (Kyiv)

Other Major Cities: Dnepropetrovsk, Donetsk, Kharkov, Lviv, Odessa

Government:

Type: Presidential-parliamentary.

Independence: August 24, 1991.

Constitution: First post-Soviet constitution adopted June 28, 1996.

Climate: temperate continental; Mediterranean only on the southern Crimean coast; precipitation disproportionately distributed, highest in West and North, lesser in East and Southeast; winters vary from cool along the Black Sea to cold farther inland; summers are warm across the greater part of the country, hot in the south.

People:

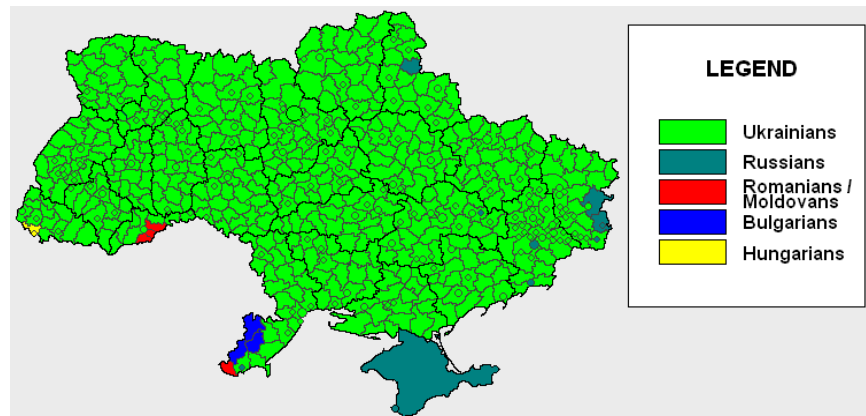
Population: 45.4 million

Ethnic Groups: Ukrainians (77.8%), Russians (17%), Belarusians, Moldovans, Hungarians, Bulgarians, Jews (1%), Poles, Crimean Tatars, and other groups.

Religions: Ukrainian Orthodoxy (72%), Ukrainian Greek Catholicism (18%), Protestants (5%), Catholics (4%) Judaism, Islam

Languages: Ukrainian (official), Russian common in some areas

Literacy: 98%

See YPOK 3, pages 17-30, for an overview of Ukraine's history.

Україна

3 клас
Урок 3

Acknowledgements—Подяки

This resource is primarily the result of the initiative of Marianna Cap and Alexandra Nazarevich, who conceptualized this project, researched it, and developed the resources. Manitoba Education and Advanced Learning wishes to thank the team that assisted in the development and completion of this resource.

Authors
School

Marianna Cap, Teacher, Springfield Heights

Alexandra Nazarevich, Teacher, Springfield Heights School

Editor

Iryna Konstantiuk, Department of Slavic Studies, University of Manitoba

Project Lead/Design/Writer

Tony Tavares, Diversity and International Languages Consultant, Manitoba Education and Advanced Learning

Description/Опис

This Grade 3 Unit on Ukraine is intended to support the implementation of the Manitoba social studies curriculum in schools offering Ukrainian–English Bilingual programming. The unit was conceptualized and developed by two teachers, Marianna Cap and Alexandra Nazarevich.

The unit is composed of five modules or “lessons” (Урок) that serve to introduce learners to Ukraine, its peoples, and its culture. Each lesson provides teachers with blackline masters for use in the classroom, short articles, visual resources, and links to references and additional resources.

The five lessons are as follows:

- Lesson 1 / Урок 1 introduces learners to the unit and the geography of Ukraine. It begins with activating activities designed to draw on students’ prior knowledge of Ukraine, and highlights important symbols.
- Lesson 2 / Урок 2 explores the climate, flora and fauna, and natural regions of Ukraine.
- Lesson 3 / Урок 3 explores the history of Ukraine and the contributions of people of Ukrainian origins throughout the world.
- Lesson 4 / Урок 4 expands learners’ vocabulary related to the flora and fauna of Ukraine and common household articles.
- Lesson 5 / Урок 5 explores Ukrainian culture, highlighting significant festivals and traditions.

Credits—БІБЛІОГРАФІЯ

- Cover: Ukrainian Trident and maple leaves: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
- Page 10 (clockwise from top left):
  - Andy Warhol by Jack E. Kightlinger (public domain).
  - Milla Jovovich by Lindsey8417. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
  - Ruslana by WildEnergy (public domain).
  - Vitali Klitschko by Witalij Kliczko. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 11 (clockwise from top left):
  - Igor Sikorsky (public domain).
  - Jack Palance (public domain).
  - President Viktor Yushchenko (public domain).
  - Andriy Shevchenko by Степиньш Ольга. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 12: (clockwise from top left):
  - Governor General Ramon Hnatyshyn by Canada Post. Reproduced from <www.canadapost.ca/cpo/mc/personal/collecting/stamps/archives/2004/2004_mar_hnatyshyn.jsf> under the terms cited therein.
  - Mila Kunis by Gage Skidmore. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Klazina Judith “Judy” Wasylycia-Leis from Parliament of Canada. Reproduced from <www.parl.gc.ca/MembersOfParliament/ProfileMP.aspx?Key=128203> under the terms cited therein.
  - Mykola (Nick) Holonyak. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Mykola_Holonyak> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Pages 14 and 15: Founders of Kiev statue by Roads Less Traveled Photography. Reproduced from <flickr.com> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 16: Graphic organizer by Tony Tavares.
- Page 17: Ancient Slavonic Prince and Women, Kyivshchyna, 5th Century. Reproduced from UkrMap at <http://ukrmap.su/en-uh7/278.html>.
- Page 18: Kyivan Rus during Vladimir the Great’s Reign. Reproduced from Ukrmap at <http://ukrmap.su/en-uh7/297.html>.
- Page 19: The Emergence of the Ukrainian Cossacks. Zaporizhzhya Sich. Reproduced from Ukrmap at <http://ukrmap.su/en-uh5/704.html>.
- Page 20:
  - Bohdan Khmelnytsky, “Hetman of Ukraine.” Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine> (public domain).
  - Reply of the Zaporozhian Cossacks to Sultan Mehmed IV of Turkey. Painted by Ilya Repin from 1880 to 1891. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainians> (public domain).
- Page 21: Ukrainian People’s Republic poster by B. Shippikh, Kyiv, 1917. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_War_of_Independenc_1917> (public domain).

- Page 22:
  - The coat of arms of the Ukrainian People’s Republic (1917–1918), restored under the Directorate (late 1918–1921)
  - Ukrainian Flag by Alex Tora. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_War_of_Independence> (public domain).
  - Coat of Arms of Skoropadsky’s Ukrainian State (“Hetmanate”), 1918. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_War_of_Independence> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 23: Children affected by famine in Soviet-administered southern Ukraine, Berdyansk, 1922. Reproduced from <<http://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine>> (public domain).
- Page 24: The regional command of the Ukrainian Insurgent Army in the Lemko region by Litopys Ukrain’s’koi Povstans’koi Armii. Reproduced from the Internet Encyclopedia of Ukraine at <www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkPath=pages\U\K\UkrainianInsurgentArmy.htm>.
- Page 25:
  - The abandoned city of Pripyat with Chernobyl plant in the distance by Jason Minshull. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/File:View_of_Chernobyl_taken_from_Pripyat.JPG> (public domain).
  - The Ukrainian national flag raised outside Kyiv’s City Hall for the first time on 24 July 1990. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Kiev_24.7.1990_Ukrainian_Flag.JPG> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 26: Morning of the first day of the Orange Revolution by Serhiy. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Orange_Revolution> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 27: Mural: Portrait of Viktor Yanukovich by Andrew J. Kurbiko. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Viktor_Yanukovich,_painted_portrait.jpg> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 29: *Ukraine*. Reproduced from Ukrmap at <<http://ukrmap.su>>.

References

- *A Short History of Ukraine*. Available online at <http://memoiresvives.over-blog.org/pages/Short_History_of_Ukraine_en-1373615.html>.
- The Canadian Institute of Ukrainian Studies (CIUS) (University of Alberta/University of Toronto). *The Internet Encyclopedia of Ukraine*. Available online at <www.encyclopediaofukraine.com/info.asp>.
- BBC News, *Ukraine Timeline*. Available online at <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/country_profiles/1107869.stm>.
- History of Nations. *History of Ukraine*. Available online at <www.historyofnations.net/asia/ukraine.html>.
- History of Ukraine. Available online at <http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Ukraine>.
- Magocsi, Paul Robert. *History of Ukraine: The Land and Its Peoples* (2nd Edition). University of Toronto Press.
- InfoUkes. *Ukrainian History*. Available online at <www.infoukes.com/history/>.
- Kuzio, Taras, & Andrew Wilson. *Ukraine: Perestroika to Independence*. CIUS Press, 1993.
- *Ukrainian History: Chronological Table*. Available online at <<http://ukraine.uazone.net/history.html>>.

- Ukrainian War of Independence, Wikipedia. Available online at <http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_War_of_Independence>.
- UCC. *Ukrainians in Canada*. Available online at <www.ucc.ca/ukrainians-in-canada/>.
- Holodomor, Wikipedia. Available online at <<http://en.wikipedia.org/wiki/Holodomor>>.
- *Holodomor Memorial website*. Available online at <www.holodomor.org/index.html>.
- *Holodomor 1932–3*. Available online at <www.holodomorct.org/index.html>.
- *Holodomor 1932–3*. Available online at <www.holodomor.org.uk/>.
- Ukrainian Canadian Congress (National). *Holodomor*. Available online at <www.ucc.ca/positions/holodomor/>.
- Ukrainian Canadian Congress (Saskatchewan). *Holodomor*. Available online at <<http://ucc.sk.ca/en/about/about-ukraine/holodomor>>.

Table of Contents / Зміст

Історія України	1
Важливі факти з історії України.....	3
Важливі факти з історії України (Відповіді).....	4
Українці в Канаді	5
Чому люди іммігрували?.....	6
Хто я?.....	7
Фотографії важливих людей українського походження.....	10
Дуже важливі факти.....	13
Київ – Столиця України	14
Київ – Столиця України (Відповідь).....	15
Мої думки про	16
A Brief History of Ukraine	17

Ім'я _____

Дата _____

Історія України

Доісторичний період	
Малюнок	Опис
	Перша людина з'явилася на території України 300 тисяч років тому. Ці люди вирощували зерно і виробляли гончарні вироби.

Княжа доба	
Малюнок	Опис
	У IX-X століттях сформувалася Київська Русь – велика і могутня держава, якою керували князі. Саме в цей час у 988 році князь Володимир Великий охрестив Київську Русь.

Козацька доба	
Малюнок	Опис
	У XVI столітті виникла Запорізька Січ. На Січі жили козаки, а керував козаками гетьман. Слово козак означає „вільна людина.” Козаки боролися з турками і татарами, а пізніше – з польськими і російськими військами.

Ім'я _____

Дата _____

Московська доба

Малюнок	Опис
	У 1775 році за наказом російської імператриці Катерини II російські війська знищили Січ. У 1760-80 роках більша частина України була поневолена Росією, а західною частиною України почала керувати Польща.

Українська Народна Республіка

Малюнок	Опис
	У березні 1917 року в Києві було створено Центральну Раду, яку очолив Михайло Грушевський. А вже 20 листопада 1917 року була утворена Українська Народна Республіка. Але вже у 1921 році більша частина України опинилася під владою Росії, а західна Росія – під владою Польщі.

Радянський період

Малюнок	Опис
	Майже 70 років Україна була під владою Росії. У цей час було знищено і репресовано тисячі українців. Тільки у 1932-33 роках під час голодомору загинуло від 7 до 10 мільйонів людей.

Україна незалежна

Малюнок	Опис
	24 серпня 1991 року Верховна рада України проголосила незалежну Україну, підтверджену всенародним референдумом 12 грудня 1991 року.

Ім'я _____

Дата _____

Важливі факти з історії України

Визнач коли це сталося.

	Історичний факт	Рік
1.	Хрещення Київської Русі відбулося у _____ році	988 1988 1432
2.	Україна стала незалежною 24 серпня _____ року.	2007 1991 1998
3.	Під час Голодомору _____ - _____ років загинуло від голоду від 7 до 10 мільйонів людей.	1967–1968 1453–1454 1932–1933
4.	У _____ році сталася Чорнобильська катастрофа – аварія на Чорнобильській електростанції, внаслідок якої територія України була забруднена небезпечними для людського життя радіоактивними речовинами. Тепер на цій території ніхто не може жити, і не відомо, чи зможе жити в майбутньому.	1945 1986 1977
5.	У _____ році відбувся бій під Крутами між солдатами УНР і більшовиками. Всі оборонці УНР загинули у нерівному бою.	1918 1945 1876
6.	Запорізька Січ була зруйнована у _____ році за наказом російської цариці Катерини II.	1775 1998 2003
7.	Помаранчева революція на чолі з Віктором Ющенком відбулася у _____ році. Люди вірили, що після революції життя в Україні зміниться на краще.	2004 1977 1894

Ім'я _____

Дата _____

Важливі факти з історії України (Відповіді)

Визнач коли це сталося.

	Історичний факт	Рік
1.	Хрещення Київської Русі відбулося у <u>988</u> році	988 1988 1432
2.	Україна стала незалежною 24 серпня <u>1991</u> року.	2007 1991 1998
3.	Під час Голодомору <u>1932–1933</u> років загинуло від голоду від 7 до 10 мільйонів людей.	1967–1968 1453–1454 1932–1933
4.	У <u>1986</u> році сталася Чорнобильська катастрофа – аварія на Чорнобильській електростанції, внаслідок якої територія України була забруднена небезпечними для людського життя радіоактивними речовинами. Тепер на цій території ніхто не може жити, і не відомо, чи зможе жити в майбутньому.	1945 1986 1977
5.	У <u>1918</u> році відбувся бій під Крутами між солдатами УНР і більшовиками. Всі оборонці УНР загинули у нерівному бою.	1918 1945 1876
6.	Запорізька Січ була зруйнована у <u>1775</u> році за наказом російської цариці Катерини II.	1775 1998 2003
7.	Помаранчева революція на чолі з Віктором Ющенком відбулася у <u>2004</u> році. Люди вірили, що після революції життя в Україні зміниться на краще.	2004 1977 1894

Ім'я _____

Дата _____

Українці в Канаді

Важка праця, релігійні та національні утиски, важка політична та економічна ситуація в Україні змушували українців залишати рідну землю України і розпочинати нове життя у чужій стороні. У Канаді, Сполучених Штатах Америки та Австралії живе багато українців, які приїхали сюди у пошуках кращого життя для себе та своїх дітей.

Хвилі еміграції	Коли?	Скільки?	Хто?	Куди?
Перша хвиля	1891–1914	170,000	фермери	Манітоба Альберта Саскачеван
Друга хвиля	1922–1939	68,000	фермери	Манітоба Альберта Саскачеван
Третя хвиля	1946–1961	37,000	політичні біженці, науковці, фермери	Манітоба Альберта Саскачеван Онтаріо
Четверта хвиля	1991–до тепер	10,000	різні	Усі провінції

Ім'я _____

Дата _____

Чому люди іммігрували?

1. Поясни чому українці були змушені залишати свою рідну землю?

---

2. Як, на твою думку, українські емігранти почували себе коли приїхали до чужих країн?

Хто я?

1. Я народився 18 лютого 1919 року в штаті Пенсільванія в родині українських іммігрантів: Володимира Паланіка і Ганни Грамяк. Я брав активну участь в житті українських іммігрантів в Америці. Я став актором і виграв «Оскар.» На фестивалі російських фільмів у Голлівуді я відмовився від звання народного артиста Росії, «Я українець, а не росіянин,» - сказав я. «Я говорю на шести мовах: українською, російською, італійською, французькою та англійською.»
2. Я народився 29 вересня 1976 року в Київській області. Я український футболіст. Я виступав за італійський клуб «Мілан» і збірну України з футболу. Я заслужений майстер спорту України з 2003 року і нагороджений найвищою державною відзнакою держави - «Герой України.»
3. Я піонер американського літакобудування. Я народився в Києві. Мій батько був відомим психіатром і психологом. Коли мені було 20 років я побудував свій перший вертоліт. У 1918 році я емігрував до США де заснував компанію «Сікорський повітряний Інжиніринг,» 1923 рік. Я також створив гігантський літак «Ілля Муромець» (1913, Росія), S-29A (США) та перший американський літак-амфібію.
4. Я - співачка, піаністка, диригент, танцюристка, продюсер, депутат, громадський діяч. У 2004 року з піснею «Дикі танці» я перемогла у музичному конкурсі «Євробачення» у Стамбулі (Туреччина).
5. Я народився 6 серпня 1928, у Пітсбургу, Пенсильванія. Я американський художник українського походження. Я прославився не тільки як художник, а й як кінорежисер, продюсер грамплатівок і письменник. Я помер у Нью-Йорку 22 лютого 1987 від інфаркту. Після літургії моє тіло було поховане на українському греко-католицькому кладовищі ім. Св. Івана Хрестителя в Пітсбургу. Моя творча спадщина була настільки великою, що розпродаж мого майна на аукціоні Сотбі в Нью-Йорку затягнувся на 9 днів. Загальна вартість проданого складала 20 мільйонів доларів.

6. З дитинства я захоплювався різними видами єдиноборств, але надавав перевагу кікбоксингу. Я шість разів ставав чемпіоном світу з кікбоксингу. Пізніше я зацікавився боксом. Тепер я чемпіон з боксу у суперважкій ваговій категорії. Незважаючи на те, що всі називають мене “Dr. Ironfist,” я розмовляю 4 мовами і є доктором філософії. У мене брат, який також є великий боксер і відомий як “Dr. Steel Hammer.”
7. Я народилася 17 грудня 1975 року в Києві. Я американська актриса, музикант і модель сербського, російського й українського походження, уродженка Києва. Я записала два альбоми. На першому: *The Divine Comedy* я записала українську народну пісню “Ой у гаю, при Дунаю,” а у 1993 я записала “Пісню чужинця” (англ. *The Alien Song*) до фільму “Під кайфом в сум’ятті.”
8. Я український політик, який став третім президентом України, починаючи з набуття незалежності в 1991 році. Я народився 23 лютого 1954 року в Сумській області, Україна. В 1997 році посів шосте місце найкращих банкірів світу за версією журналу “Global Finance.” З 1999 по 2001 рік працював на посаді прем’єр-міністра України. Під час передвиборчої кампанії мене отруїли діоксином, що спотворило моє лице. Процес відновлення ще й досі триває в моєму організмі. У 2004 році я очолив Помаранчеву революцію, яка символізувала протест українців проти олігархії, корупції та порушення прав людини. 10 січня 2005 року мене оголошено переможцем виборів на посаду Президента України.
9. Я Генерал-губернатор Канади з 1990 року. Я народився у Саскатуні, провінції Саскачеван в сім’ї українців. В дитинстві був членом групи канадських королівських авіа-кадетів. Закінчив Саскачеванський університет зі ступенями Бакалавра гуманітарних наук і Бакалавра права. У 1974 році розпочав довгу й успішну кар’єру політика, вступив до консервативної прогресивної партії і був обраний предстваляти виборчу дільницю Саскатуну в Палаті Громад. У 1990 році був обраний Генерал-губернатором Канади і став відомим своїм відкриттям для громади резиденції Генерал-губернаторів в Оттаві - Рідо Хол, а також просуванням освіти, залученням молоді та підтримкою мистецтва. До самої смерті у 2002 році мене скрізь відзначали за мій вклад у розбудову канадського суспільства і підняття статусу українських канадійців.

10. Я народилася 14 серпня 1983 року в місті Чернівці, Україна, але емігрувала з батьками до Сполучених Штатів в 1991 році. Я актриса і зіграла роль Джеки Буркхарт в телесеріалі “Це шоу 70-х” та озвучила голос Мег Гріффіні в серіалі Гріффіни. Я також зіграла Рейчел Янсен в фільмі “Забути Сару Маршал,” Мону Сакс у “Макс Пайн,” тощо. У 2010 році я була номінована на декілька нагород за роль Лілі у фільмі “Чорний лебідь.”

11. Я американський вчений, який народився 3 листопада 1928 року в містечку Зіглер, штат Іллінойс. Моїми батьками були українські іммігранти, які оселилися на півдні штату Іллінойс, де мій батько працював на вугільній шахті. Я був першим в сім’ї, хто пішов до школи. Я найбільш відомий у світі як винахідник світло-діоду, який почали використовувати у 1962 році. Я також винайшов дешевий і надійний лазерний діод, який є надзвичайно важливим для DVD плеєрів, считувачів бар-кодів та низки інших пристроїв, якими ми користуємося і сьогодні. Я отримав багато американських і міжнародних нагород за свої відкриття і внесок в розвиток науки.

12. Я українсько-канадський політик. Я народилася в Онтаріо біля Кітчене, але у 1980 році переїхала до Манітоби, де я мешкаю і до тепер. У 1986 році мене було обрано членом Парламенту від дільниці Вінніпегу Св. Джон Райдінг. З 1986 до 1988 року я працювала в Кабінеті Міністрів уряду Говарда Полей і пізніше перейшла до федеральної політики. Я була членом Палати Громад Канади з 22 вересня 1997 року до 30 квітня 2010 року. У листопаді 2004 року я їздила в Україну як спостерігач за виборами Президента України. У 2010 я брала участь як кандидат у виборах на посаду мера міста Вінніпег. Я була успішним кандидатом, але мене не обрали. В Парламенті Канади я була відома своєю відданістю проблемам жінок і загально відстоюванням прав людини.

Фотографії важливих людей українського походження

Анді Воргол

Мілла Йовович

Віталій Кличко

Руслана

Ігор Сікорський

Джек Паланс

Андрій Шевченко

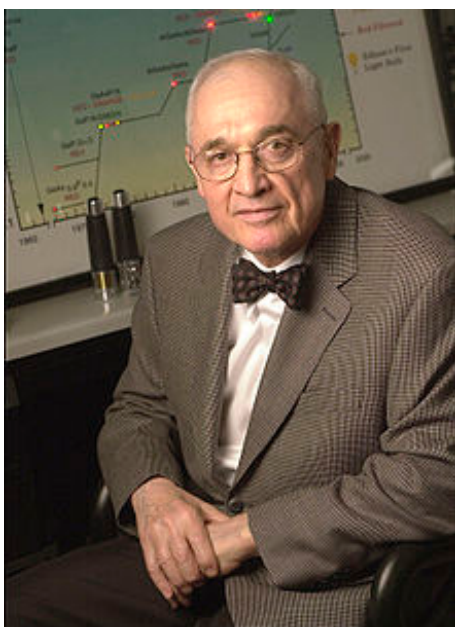
Віктор Ющенко

Рамон Гнатишин

Мілена "Міла" Куніс

Микола Голоняк

**Klazina Judith "Judy"
Wasylcia-Leis**

Ім'я _____

Дата _____

Тема _____

Дуже важливі факти

ДВФ	Важливі слова	Малюнок
		Я пам'ятаю

Ім'я _____

Дата _____

Київ – Столиця України

Уважно слухай розповідь вчителя і впиши слова.

Біля річки Д_____ є місто Київ. Київ це найстаріше і найгарніше українське м_____. Це с_____ України. 1500 років тому було т___ брати: ім'я перого К___, а другого Щ___, а третього Х_____, і сестра їх Л_____. Сидів Кий на г_____ а Щек сидів на горі, яка називається Щ_____, а Хорив на третій горі, яка називається Х_____. І вони збудували місто на честь свого найстаршого брата і дали йому назву К_____.

Київ, місто, Кий, три, Щек, горі, Либідь, Хорив, Щекавиця, Дніпро, столиця, Хоревиця.

Київ – Столиця України (Відповідь)

Уважно слухай розповіді вчителя і впиши слова.

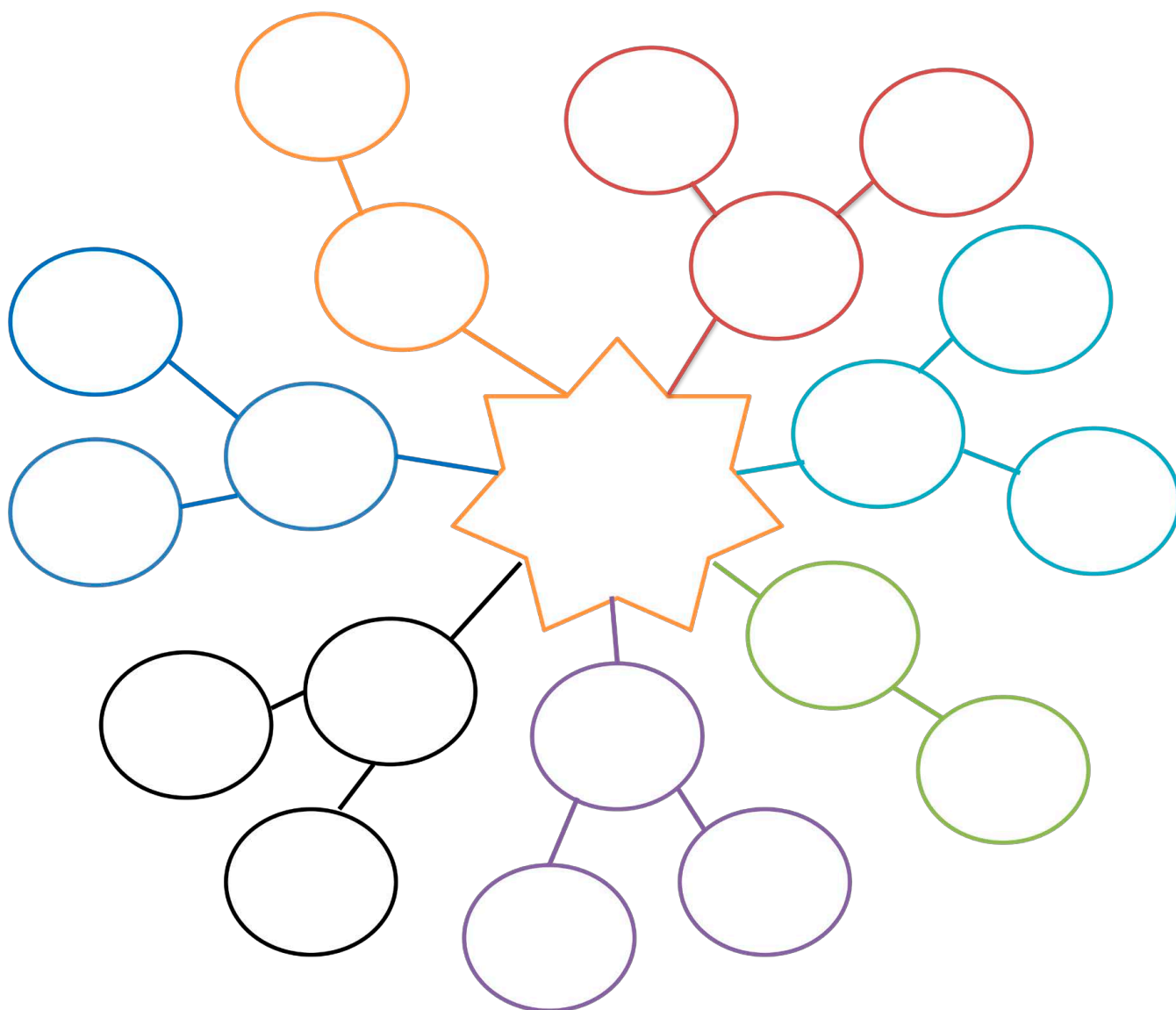
Біля річки Дніпро є місто Київ. Київ – це найстаріше і найгарніше українське місто. Це – столиця України. 1500 років тому було три брати: ім'я одного Кий, а другого Щек, а третього Хорив, і сестра їх Либідь. Сидів Кий на горі, де тепер узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка тепер називається Щекавиця, а Хорив – на третій горі, яка називається Хорєвиця. І вони збудували місто на честь свого найстаршого брата і дали йому назву Київ.

Ім'я _____

Дата _____

Мої думки про _____

Важливі слова та фрази

A Brief History of Ukraine

“Ukrainian history may be thought of as being a long and difficult struggle to free the land and its people from external domination and oppression and achieve independence and the right of self-determination.”

Ukraine has a long history of human settlement that dates back to 32,000 BCE. The ancestors of modern Ukrainians include a variety of ethnic groups who moved into and lived for some time within or near the territory that is today Ukraine. These include Indo-European groups such as Cimmerians, Scythians, Sarmatians, and Goths, among other nomadic peoples who arrived throughout the first millennium BCE. The Greeks and the Romans established trading posts in the region that eventually became city-states. There is also evidence of the presence of non-Indo-European groups such as Finno-Ugrians and Turkic-speaking Bulgars, Khazars, Pechenegs, and Cumans. However, the Ukrainian people of today are predominately of Slavic origin and belong to the southern branch of the Eastern Slavs.

Research indicates that by the beginning of the Christian era the lands between the Oder River or the Vistula River and the middle Dnieper River basins were inhabited primarily by proto-Slavic tribes. However, the southern Ukrainian steppes were dominated by Iranian peoples and then Turkic nomadic peoples, although there is some evidence of Slavic agrarian colonization occurring in these areas. By the sixth century C.E. onwards, Slavic tribes occupied central and eastern Ukraine and played an important role in the establishment of Kyiv. These proto-Ukrainian tribes were primarily Volhynians, Derevljanians, Polianians, and Siverianians, although there is also evidence of the presence of Ulychians, Tivertsians, and White Croats. Therefore, these tribes may be considered to be the ancestors of the Ukrainian people.

Historically, the oldest recorded terms that have been used to refer to Ukrainian ancestors are *rusy*, *rusyny*, and *rusychi*, which were derived from the term *Rus* (Latinized as *Ruthenia*). There are two primary or competing theories concerning the origins of the modern name *ukraintsi* (Ukrainians). The first is that it is derived from the Slavic term *ukraina*, which generally means “borderland” or “frontier,” as this term first appears in writing in Eastern Slavic chronicles from 1187 onwards. However, for a long

Ancient Slavonic prince and women,
Kyivshchyna, 5th Century

time it referred to a variety of regions, not just the borderlands in present-day Ukraine. The second theory about the origin of *ukraintsi* follows from the work of Ukrainian historians and linguistic scholars, who translate the term “u-kraine” as “in-land,” “home-land,” or “our-country.” Regardless of the origins of the term, *ukraintsi*, the term *Ukrainians* was not widely used to refer to the peoples of Ukraine until the 20th century. First, the term was commonly used in Central Ukraine and then adopted in Galicia and Bukovyna in the late 19th century. Other areas followed suit with the term being adopted in Transcarpathia and in the Preshov regions in the 1930s to 1940s period. In Western Ukraine, the term *Rusyny* (Ruthenians) was used prior to the 19th century.

The roots of the modern state of Ukraine may be traced back to the emergence of the polity and empire of Kyivan Rus (aka Kievan Rus) in the 9th century. Varangians, of Viking/Scandinavian origin, came to settle in Novgorod (situated in modern-day Russia near St. Petersburg) and became known as the Rus. Between the 9th and 11th centuries, they controlled the Volga trade route to the Arabs that connected the Baltic to the Caspian Sea, and the Dnieper trade route, that led to the Black Sea and Constantinople. The Varangians ruled the medieval state of Rus, which was the precursor to the Kyivan Rus. The Varangians lived and traded among the Slavic peoples that inhabited the region and eventually assimilated into the Slavic culture.

The Kingdom of the Kyivan Rus was founded by Prince Oleg (of Varangian origin) in about 880 in the area around the River Dnieper and its tributaries. Slavic tribes had occupied central and eastern Ukraine from the 6th century A.D. onwards and played an important role in the establishment of Kyiv. Kyiv was situated on lucrative trade routes and it rapidly prospered. In 882 Oleg conquered Kyiv and it became the capital and centre of the Kyivan Rus empire. Kyivan Rus was comprised of several principalities and its borders and composition changed over time.

The “Golden Age” of Kyiv occurred during the reigns of the Grand Prince of Kyiv, Vladimir the Great (980–1015), and his son, Yaroslav I the Wise (1019–1054). From Vladimir’s reign onwards, the Principality of Kyiv dominated the state of Kyivan Rus for the next two centuries.

Orthodox Christianity was introduced to the Kyivan Rus by Christian missionaries. It was during Vladimir’s reign that Christianity became the dominant religion. In 988 Prince Vladimir converted to Christianity

Kyivan Rus during Vladimir the Great's Reign

along with the nobility and most of the population. It was also during this time that the first East Slavic written legal code, the *Russkaya Pravda* ('Justice of Rus'), was developed.

Christianity played an important role in the development of the Ukrainian language. Two missionaries, Cyril and Methodius, developed the Glagolitic script, a precursor to Cyrillic script, and were sent to the area of Moravia. The Christian texts they brought were translated from Greek into a slavic language using their Glagolitic script. Successors of Cyril and Methodius formalized and developed the script further into an early form of the Cyrillic script. As Christian texts made their way to the Rus, the language developed into what is known as Old Church Slavonic. In recognition of the contribution made by Cyril and Methodius to the development of the writing system, it became known as Cyrillic.

By the 11th century, Kyivan Rus comprised 12 principalities/territories and was, geographically, the largest state in Europe, covering much of modern-day Ukraine and parts of Russia. Kyivan Rus territory extended from the Black Sea in the south, to the Volga in the east, to the Kingdom of Poland in the west and to the Grand Duchy of Lithuania in the north. Two of the principalities, Galicia and Volhynia served as Ukrainian political and cultural centres, long after the disintegration of Kievan Rus.

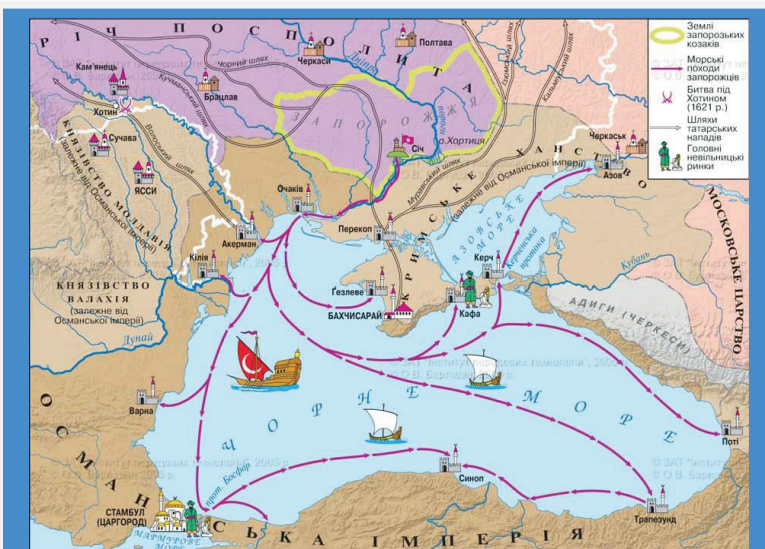
The decline of Kyivan Rus began in the late 11th and continued during the 12th century as a result of conflict among the feudal lords, the diminished importance of the trade routes, and other factors. The weakened empire could not withstand the Mongol invasion of 1237–1240. In 1240 Kyivan Rus fell to the Mongols who razed the city of Kyiv. The Mongols in turn were defeated and driven out by the Grand Duchy of Lithuania in 1362. Two of the Principalities, Galicia and Volhynia, served as Ukrainian political and cultural centres, long after the disintegration of Kievan Rus. In the 14th century, Galicia came under Polish control and Volhynia, together with Kiev, became part of the Grand Duchy of Lithuania. In 1569, the Grand Duchy of Lithuania united with the Kingdom of Poland to form the Polish Lithuanian Commonwealth and Galicia, Kyiv, and Volhynia all came under Polish rule.

This event significantly affected the Ukrainian people, society, culture, language, and religion.

Ukrainian peasants were forced to become serfs, except those who fled and joined the Cossacks in the frontier regions southeast of Poland. Many Ukrainian nobles were "Polonized,"

adopting the Polish language and converting to Catholicism.

Ukraine has had a very turbulent history with the territory, which today forms Ukraine, having had only two relatively brief periods of independence prior to 1991. Therefore, Ukrainian history may be thought of as being a long and difficult struggle to free the land and its people from external domination and oppression and achieve independence and the right of self-determination. The first of these two brief periods of independence was from the 15th century until 1654.

The emergence of the Ukrainian Cossacks. Zaporizhzhya Sich

The territory that came under the influence of the Polish Lithuanian Commonwealth in 1569 included lands that were now inhabited by Cossacks (Kozacks), a people of predominantly East Slavic origins who originally were members of self-governing, semi-military communities. Traditionally, the emergence of Cossacks is thought to have occurred in the 14th to 15th centuries. The origins of the Cossacks and their emergence are disputed. They were established in lands that today are parts of modern-day Ukraine and Southern Russia. The Cossacks primarily inhabited two sparsely populated areas, one in the lands in the lower Dnieper River and the other in the Don River basin. The Cossacks played an important role in the historical development of both Ukraine and Russia.

Towards the end of the 15th century, the Cossacks of Zaporizhia (also Zaporizhzhya or Dnieper) had evolved into a self-governing Orthodox Christian ‘democratic’ republic and had built a fortress (*sich*) near the Dnieper Rapids. Later, this became the capital and known as the Zaporizhian Sich.

The Cossacks prospered and grew significantly in numbers between the 15th to 17th centuries. The Cossacks of Zaporizhia faced pressures from neighbouring states around for control of their lands and people, including the Ottoman Turks that controlled Crimea, among other areas of Europe and Asia.

Initially, the Cossacks of Zaporizhia were a vassal state of Poland-Lithuania. However, they were opposed to the social and religious pressures being exerted by the Polish-Lithuanian Commonwealth on their peoples. As a result, they fought for the right to representation in the Polish Sejm (Parliament), the recognition of Orthodox traditions (the Polish were Roman Catholic), and other rights. Eventually, dissatisfaction with Polish rule led to uprisings and rebellion. The Zaporizhian Cossacks’ uprising and attempt to form an autonomous nation can be considered the beginning of Ukraine’s long struggle for independence and self-determination.

In 1648, Bohdan Khmelnytsky led the largest of the Cossack rebellions against the Commonwealth and the Polish King John II Casimir. As a result of the rebellion, for three years, the Cossacks of Zaporizhia firmly controlled the lands in present-day western and central Ukraine and managed to briefly create an independent state. However, Khmelnytsky and the Cossacks were eventually deserted by their Tatar allies and severely defeated at Berestechko, after which they were forced to seek new allies. In 1654, Khmelnytsky signed a treaty with neighbouring Muscovy (Russia), forming a military and political alliance and pledging loyalty to the Czar. Under the terms of the treaty, the Zaporizhian Cossacks were supposed to remain largely autonomous.

Bohdan Khmelnytsky, "Hetman of Ukraine," established an independent Ukraine after the uprising in 1648 against Poland.

Reply of the Zaporizhian Cossacks to Sultan Mehmed IV of Turkey.

This led to a devastating 30-year (1657–1686) series of wars among Russia, Poland, Turks, and Cossacks for control of Ukrainian lands, often referred to as being the *Ruin of Ukraine* because of the long-lasting consequences of the wars. The conflict escalated in intensity and resulted in hundreds of thousands of deaths and the eventual defeat of the Cossacks and the partitioning of Ukrainian lands in 1686. That year, the “Eternal Peace” accord (the Treaty of Pereyaslav) signed by Russia and Poland divided the Ukrainian lands, giving Kyiv and the Cossack lands east of the Dnieper to Russia, and the lands west of the Dnieper to Poland.

Under Russian control, the Cossack “Hetmanate” became a “suzerainty,” or a tributary, to Russia and the Russian Tsar. As a vassal state, Russia controlled its foreign affairs while allowing the Cossacks limited domestic autonomy and rule by the local Hetmans (Generals). This situation lasted for half a century until under the reign of Catherine the Great of Russia, when the Zaporizhian Host was forcibly dissolved. The inhabitants of Western Ukraine (Galicia) also were also allowed some level of autonomy by the Polish, but this too ended when it became part of the Hapsburg (Austrian) Empire after the collapse of the Polish-Lithuanian Commonwealth in 1795. This period of Ukrainian sovereignty was followed by hundreds of years of colonial existence.

Many Ukrainians continued to dream of uniting Western and Eastern Ukraine and achieving independence once more. By the 19th century, Ukrainian writers and intellectuals, inspired by the developments and nationalistic ideals that spread throughout Europe, were determined to revive Ukrainian linguistic and cultural traditions in both Western Ukraine, which was controlled by the Habsburg Empire, and Central and Eastern Ukraine, which was controlled by the Russian Empire.

Oppression was particularly strong in Central and Eastern Ukraine. Russia imposed strict limits on all attempts to maintain and enhance the Ukrainian language and culture and banned its use and study. However, the chaotic events that followed the Second World War, Russian Bolshevik Revolution of 1917, and the collapse of the Habsburg Empire in 1918, created the conditions that allowed Ukrainian nationalists the opportunity once more to create a new independent and united Ukrainian nation.

After the February 1917 Bolshevik Revolution in the Russian Empire, a struggle for control of Ukraine erupted that lasted from February 1917 to March 1921. The *Ukrainian War of Independence* consisted of a series of military conflicts during that period among diverse groups and coalitions who all fought for control of Ukraine. Eventually, Ukrainian nationalists, anarchists, and Bolsheviks, together with the nations of Germany and Austria-Hungary, the White Russian Volunteer Army, the Red Army and the Russian Soviet Republic and the Second Polish Republic were all involved in the conflict to varying degrees and at different points.

Ukrainian People's Republic poster by B. Shippikh, Kyiv, 1917.

Between 1917 and 1918, there were three separate attempts at creating an independent and united Ukrainian republic. In November of 1917, the *Central Rada*¹ seized the opportunity to take power in Kyiv, proclaiming the creation of a new *Ukrainian People's Republic*, while Ukrainian Bolsheviks, late in December 1917, set up a competing Ukrainian republic in the eastern city of Kharkiv that was initially also called the “Ukrainian People’s Republic.” Russia opposed the Rada’s actions, causing the Rada to declare Ukraine’s independence on January 22, 1918, and thereby breaking ties with Russia. In addition to these two attempts, other groups across Ukraine launched their own efforts at creating a new state. Ukrainian Bolsheviks proclaimed the *Odessa Soviet Republic* and *Donetsk-Krivoy Rog Soviet Republic*, and in the south an anarchist commune, the *Free Territory*, was established that later sided with the Bolsheviks.

The Central Rada government found itself surrounded by competing governments and opposing Russian forces that far out-numbered them. As a result, they turned to Germany and the Austro-Hungarians for assistance, and sought their intervention and help in defeating the Bolsheviks and other forces. By March 1, 1918, the Russian Bolsheviks signed the Treaty of Brest-Litovsk, which brought to an end World War I on the Eastern Front and put the newly formed Ukrainian People’s Republic under the German sphere of influence.

However, this did not bring peace or stability to Ukraine. Opposition to the Central Rada government persisted in Eastern Ukraine, where local Bolsheviks, Greens, and the anarchist Revolutionary Insurrectionary Army of Ukraine opposed German influence and control. Opposition also came from within, as the former Russian Army General Pavlo Skoropadsky eventually led a successful German supported coup against the Rada on April 29, 1918. After the coup, he proclaimed the establishment of a conservative “Hetmanate” and began dismantling many of the policies of the former government. The Hetmanate government was also short-lived, as in November of 1918 the Central Powers, which included Germany and Austria-Hungary, were defeated on the Western Front. This caused Germany to withdraw from Ukraine and, soon after, the Hetmanate itself was overthrown by the socialist Directorate, a coalition of Ukrainian federalist and socialist parties.

The next phase of the *Ukrainian War of Independence* began when Lenin’s Russian government annulled the Brest-Litovsk Treaty soon after the defeat of the *Central Powers* and launched an invasion

The coat of arms of the Ukrainian People's Republic (1917–1918), restored under the Directorate (late 1918–1921).

The first flag of the Ukrainian People's Republic, used late 1917 to early 1918.

The coat of arms of Skoropadsky's Ukrainian State ("Hetmanate"), 1918.

¹ The Central Rada began as an all-Ukrainian centre that was created to unite political, community, cultural, and professional organizations. After the All-Ukrainian National Congress of April 1917, it became the revolutionary parliament of Ukraine that directed the Ukrainian national movement.

of Ukraine and other Eastern European countries that had been formed under German protection. The collapse of the Central Powers also affected the former Austrian province of Galicia (Western Ukraine), which was largely populated by Ukrainian and Polish peoples. Nationalist Ukrainians seized the opportunity created by the collapse to proclaim the creation of the *Western Ukrainian People's Republic* in Eastern Galicia, which aspired to unite with the Ukrainian People's Republic in the east. However, many Poles, who were primarily concentrated in the *Lviv* region, supported the newly formed Second Polish Republic. The new Polish Republic challenged the Ukrainians for control of Galicia, resulting in the Polish-Ukrainian War. While Western Ukrainian People's Republic (WUPR) and the Ukrainian People's Republic declared an Act of Union in Kyiv early in 1919, the WUPR was defeated by Polish forces in October of that year and Eastern Galicia was annexed to Poland.

In Ukraine, a Bolshevik offensive against the Ukrainian People's Republic overran most of eastern and central Ukraine in early 1919, with Kyiv falling to the Red Army on February 5th. The Bolshevik Soviet Ukrainian government that was exiled after their defeat in 1918 was re-instated, and a new Ukrainian Soviet Socialist Republic was proclaimed and installed in Kyiv. The Ukrainian People's Republic was pushed westward and reduced to a strip of land along the Polish border, faced with almost certain defeat. Therefore, by 1920 all of eastern and central Ukraine, except for Crimea, was in Bolshevik hands and under Russian influence once more.

In 1920, Poland entered the war briefly in support of the Ukrainian People's Republic in return for its support and recognition of the Polish annexation of Galicia. But Poland's intervention was short-lived and, in the end, unsuccessful. Formally, the Ukrainian War of Independence ended on March 18, 1921, when Poland signed a peace treaty with Soviet Russia and Soviet Ukraine. Under the terms of the treaty, the Polish control of Galicia and western Volhynia (western Ukraine) was affirmed and Soviet Ukraine took control of the central, eastern, and southern areas of Ukrainian territory.

With the Russian Civil War coming to an end in 1922 and the Communist proclamation of a new federation, the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), hope for an independent and united

Children affected by famine in Soviet-administered southern Ukraine, Berdyansk, 1922.

Ukrainian nation ended. The Ukrainian Soviet Socialist Republic was incorporated into the USSR and a new period of Russian domination began. Despite this setback, the dream of an independent Ukrainian nation persevered during the period between the two world wars.

The Ukrainian republic initially had titular nation status and some limited autonomy. In 1923, the Kremlin introduced the policy of *nativization* in the newly formed federation. In Ukraine, this took the form of *ukrainization* with respect to the press/media, publishing, education, and culture. However, Soviet responses to any indication of

nationalist aspirations by Ukrainians were extreme and severe, especially under Stalin. By 1928, Stalin had consolidated his control of the USSR and a campaign of cultural repression was soon launched. During the reign of his regime, nationalist aspirations and opposition to the central government were harshly repressed and punished. This was done through campaigns of terror that destroyed the intellectual and cultural leadership of the Ukrainian people and resulted in the incarceration and exile

of multitudes of Ukrainians. In addition, he engineered a great famine (13 countries consider it to be an act of genocide) as a tool to destroy opposition to the forced collectivization of agriculture and to crush the national aspirations of the Ukrainian people. In the process, his actions and policies killed millions of Ukrainians.

It is estimated that during the Holodomor, as the 1932–33 famine/genocide is known, up to 7.5 million Ukrainians died of starvation and other abuses. The cruelty and injustice of Stalin's treatment of the Ukrainian people have recently received international recognition. In 2003, a joint statement concerning the Holodomor at the United Nations defined the famine as being the direct result of actions and policies of the Stalinist totalitarian regime that caused the deaths of millions of Ukrainians, Russians, Kazakhs, and other nationalities in the USSR. This was followed by a resolution of the European Parliament in October of 2008 that recognized the Holodomor as a crime against humanity.

The Second World War led to the reunification of western and eastern Ukraine in 1939. After Germany's invasion of Poland, it signed a pact with the USSR. Under the terms of the (Nazi) Germany-Soviet Pact, Ukrainian lands under Polish control, Galicia (western Ukraine), were to be occupied by the Soviet Union. However, the pact did not last long due to Nazi Germany's imperialist goals. Germany attacked the Soviet Union and occupied all of Ukraine from 1941 until 1944.

The people of Ukraine suffered tremendously during the Nazi occupation with millions of Ukrainians dying and the country suffering economic and physical devastation. During World War II, millions of Ukrainians fought for the Soviet Union in the Red Army against the Germans. For this reason, following the war, the Ukrainian cities of Kyiv, Sevastopol, and Kerch were awarded the Soviet title of Hero City for their resistance and suffering during World War II.

But some Ukrainians sided with the Nazi occupiers, either because of duress or with the goal of establishing an independent Ukraine. Many saw such action as an act of resistance to Soviet domination and as a response to their horrific treatment by the Soviet Union during the Holodomor. The *Ukrainska Povstanska Armiiia* (UPA) or Ukrainian Insurgent Army was formed in 1942. The UPA's goal initially was to protect Ukrainians from Nazi and Soviet oppression and exploitation, but its long-term goal was to form an independent and united Ukrainian state. The UPA fought the Soviets, Nazis, and Poles for control of the Ukrainian lands until 1949 and was mostly active in Western Ukraine. In spite of their efforts, the end of the Second World War saw western Ukraine being annexed to eastern Ukraine and falling under Soviet control. However, some resistance to Soviet control of Ukraine continued up to the mid-1950s.

In 1954, the Ukrainian SSR's territory was expanded by the addition of Crimea, which had been made an autonomous state in 1921 but was made part of the Russian Soviet Socialist Republic after World War II. That year, Khrushchev ceded the territory to Ukraine as a 'gift' to mark the 300th anniversary of Khmel'nitsky's union with Russia.

The regional command of the Ukrainian Insurgent Army in the Lemko region.

After World War II, Ukraine, under Soviet rule, experienced a few brief periods of relative liberalization. This was the case under Khrushchev from 1955–1964, when the leadership of the Ukrainian section of the Soviet Communist Party pursued policies that allowed more of the Republic of Ukraine to develop some very limited “national characteristics.” However, any form of overt manifestations of Ukrainian nationalism or desire for independence continued to be viewed as a threat to Communist rule and were systematically thwarted and harshly repressed.

During the years of *perestroika* under Gorbachev, Ukrainian officials once again

The abandoned city of Prip'yat with Chernobyl plant in the distance.

The Ukrainian national flag was raised outside Kyiv's City Hall for the first time on 24 July 1990.

advanced national goals. Nationalist sentiments deepened after April 26, 1986, when the fourth reactor at the Chernobyl nuclear plant exploded and caused a major disaster, which continues to affect the people of Ukraine today. Many Ukrainians believed that the central Soviet authorities failed to take adequate precautions to prevent the disaster and, secondly, that when the disaster occurred, they responded inadequately. This event deeply undermined support and faith in the Soviet government throughout Ukraine.

Finally, in 1991, the attempted coup against the Soviet leader, Gorbachev, and the beginning of the disintegration of the USSR that followed, provided a new opportunity for independence. The Ukrainian Parliament, the Supreme Rada, seized the opportunity and declared Ukraine's independence on August 24 of that year. The declaration was confirmed by a national election and referendum held in December of 1991. The Declaration of Independence was ratified by 90% of the citizens who voted in 1991. At long last, the dream of a united and independent Ukraine was achieved. Ukraine was a co-founder of the Commonwealth of Independent States (CIS) following the dissolution of the Soviet Union, although it has not officially joined the organization.

Following the elections held on December 1, 1991, Leonid M. Kravchuk, former chairman of the Ukrainian Rada, was elected to a five-year term and became independent Ukraine's first president. Since 1991, Ukraine has begun the process of evolving into a democratic nation with a multi-party system and legislative guarantees of civil and political rights for national minorities. Freedom of religion is guaranteed by law, although religious organizations are required to register with local authorities and with the central government. Minority rights are respected in accordance with a 1991 law guaranteeing ethnic minorities the right to schools and cultural facilities and the use of national languages in conducting personal business. Originally, according to the constitution, Ukrainian is the only official state language. However, in Crimea and some parts of eastern Ukraine, all areas with large ethnic Russian minorities, Russian was permitted as a language for official correspondence in local and regional governments.

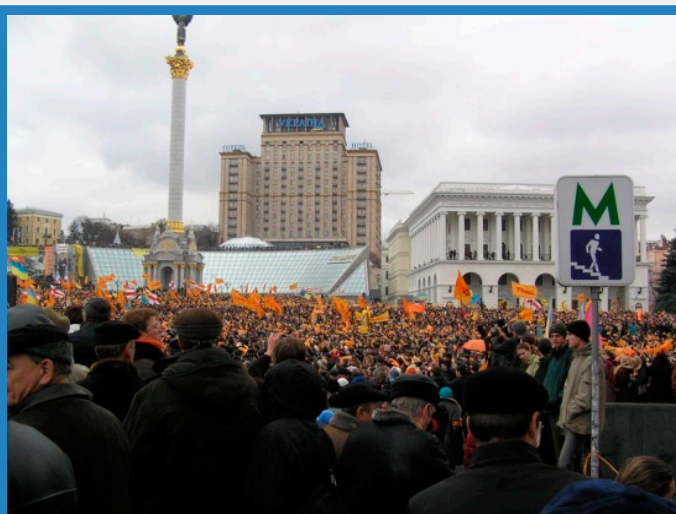
As a result of ethnic tensions in Crimea during 1992, changes were made that resulted in significant cultural and economic autonomy in the region in July 1992, but which kept Crimea in Ukraine.

A new, democratic constitution was adopted on June 28, 1996, which mandated a pluralistic political system and that offers protection of basic human rights and liberties.

A push for major political reforms developed late in 2002 when Viktor Yushchenko of the Our Ukraine party, Oleksandr Moroz of the Socialist Party of Ukraine, Petro Symonenko of the Communist Party of Ukraine, and Yulia Tymoshenko of the Yulia Tymoshenko Bloc collaborated in publishing a joint statement concerning "the beginning of a state revolution in Ukraine." The objective of the "state revolution" was to bring the nation closer to the West and institute economic and other reforms. While the Communist Party stepped out of the alliance during the Ukrainian presidential election of 2004, the three other parties remained allies until July 2006.

On July 2, 2004, Our Ukraine and the Yulia Tymoshenko Bloc established the *Force of the people* coalition which aimed to bring reform and replace the incumbent authorities, President Leonid Kuchma and Prime Minister Viktor Yanukovich, who they saw as being corrupt and anti-democratic. Many Ukrainians shared their concerns about control of the media, corruption, abuses of power, and widespread violations of democratic norms leading up to, and during, the October 31, 2004, presidential election. This led to hundreds of thousands of people taking to the streets of Kyiv and other cities to protest electoral fraud and express support for Viktor Yushchenko in what became known as the *Orange Revolution*.

The protests were prompted by reports from several domestic and foreign election monitors as well as the widespread public belief that the results of the run-off vote of November 21, 2004, between leading candidates Viktor Yushchenko and Viktor Yanukovich were manipulated by the authorities in favour of Yanukovich. The nationwide protests succeeded and the results of the original run-off were annulled. A revote was ordered by Ukraine's Supreme Court for December 26, 2004. Under intense

Morning of the first day of the Orange Revolution

scrutiny by domestic and international observers, the second run-off was declared to be “fair and free.” The final results showed a clear victory for Yushchenko, who received about 52% of the vote, compared to Yanukovych’s 44%. Yushchenko was declared the official winner, with his inauguration taking place on January 23, 2005, in Kyiv.

Significant changes occurred in 2006 to the structure of the Ukrainian political system when amendments took effect on January 1, 2006. The amendments shifted significant powers from the president to the prime minister and Supreme Rada (Ukraine has a parliamentary-presidential system of government with separate executive, judicial, and legislative branches). Beginning in 2006, the 450-member unicameral parliament (Supreme Rada) became responsible for appointing the prime minister, who in turn nominates other ministers. The Supreme Rada initiates legislation, ratifies international agreements, and approves the budget. Its members are elected to five-year terms.

While at first the alliance of Viktor Yushchenko, Yulia Tymoshenko, and their respective parties seemed promising, beginning in 2008, the Rada experienced chronic deadlock, exacerbated by the deep rift that developed between then-Prime Minister Yulia Tymoshenko and then-President Viktor Yushchenko. The conflict between the two leaders and former allies severely limited their ability to bring about the reforms that were at the heart of the Orange Revolution.

Early in 2010, Ukraine held a presidential election and a shift in power occurred. Despite some difficulties, international and domestic observers declared that the election met most international standards for fair and democratic elections. Viktor Yanukovych and Yulia Tymoshenko were the main contenders in this election. After a second run-off, Viktor Yanukovych was declared the winner with 49% of the vote, compared to Yulia Tymoshenko’s 46%. Yanukovych was inaugurated as President on February 25, 2010. On March 11, the Party of Regions, the Communists, the Lytvyn Bloc, and 16 non-aligned members of parliament (MPs) established the “Stability and Reform” ruling coalition in the Rada and confirmed President Yanukovych’s nomination of Mykola Azarov as Prime Minister.

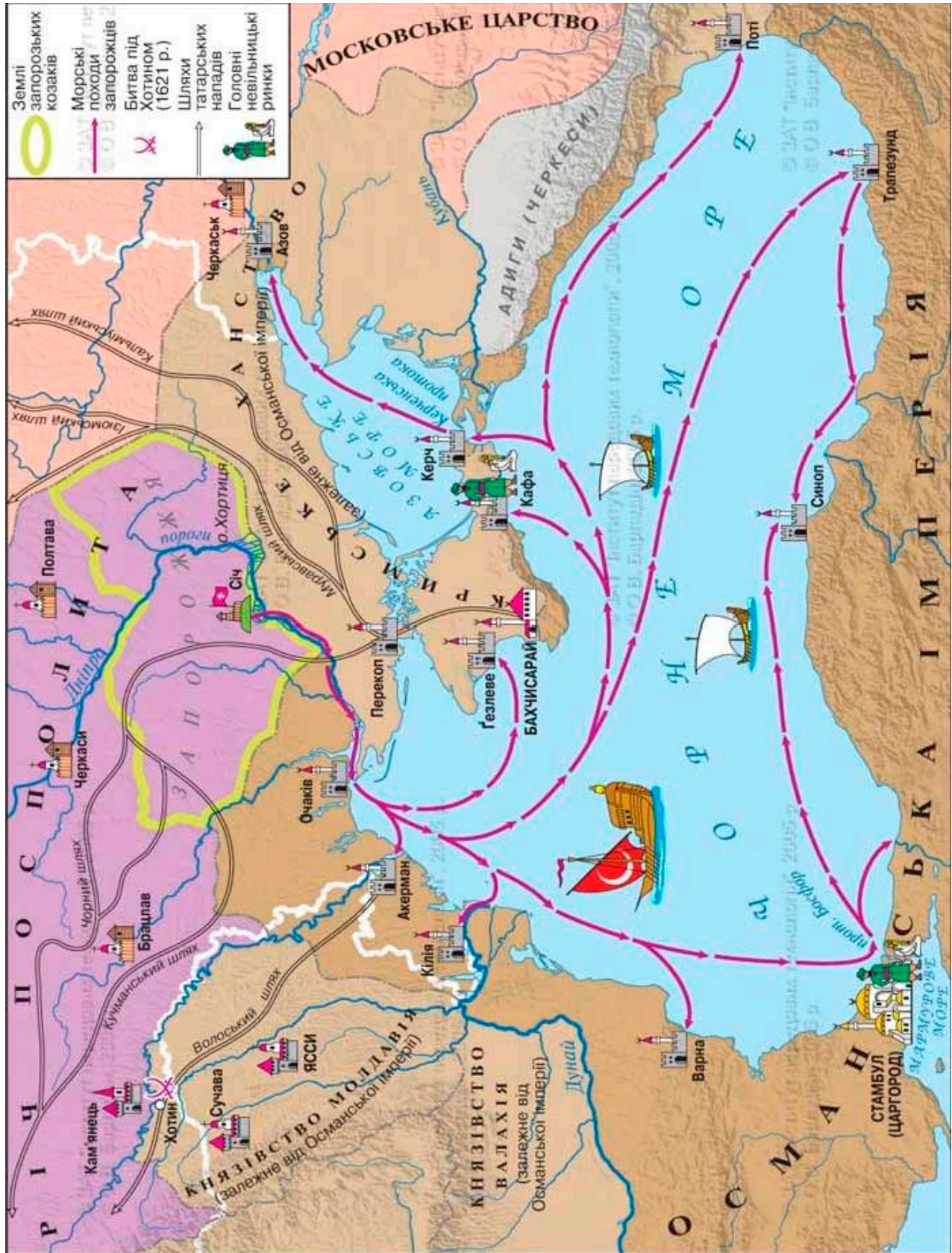
Ukraine has moved to improve its relationship with Russia and to re-establish links that were cut during the preceding years. Since the 2010 election, there have been increasing concerns expressed about the Yanukovych administration concerning corruption and abuse of power. In late 2010 and early 2011, prosecutors brought forward several charges against former Prime Minister Yulia Tymoshenko. In October of 2011, she was found guilty and incarcerated in spite of international protests.

Mural: Portrait of Viktor Yanukovych

Україна

3 клас

Урок 4

Acknowledgements—Подяки

This resource is primarily the result of the initiative of Marianna Cap and Alexandra Nazarevich, who conceptualized this project, researched it, and developed the resources. Manitoba Education and Advanced Learning wishes to thank the team that assisted in the development and completion of this resource.

Authors	Marianna Cap, Teacher, Springfield Heights School Alexandra Nazarevich, Teacher, Springfield Heights School
Editor	Iryna Konstantiuk, Department of Slavic Studies, University of Manitoba
Project Lead/Design/Writer	Tony Tavares, Diversity and International Languages Consultant, Manitoba Education

Description/Опис

This Grade 3 Unit on Ukraine is intended to support the implementation of the Manitoba Social Studies Curriculum in schools offering Ukrainian–English Bilingual programming. The unit was conceptualized and developed by two teachers, Marianna Cap and Alexandra Nazarevich.

The unit is composed of five modules or “lessons” (Урок) that serve to introduce learners to Ukraine, its peoples, and culture. Each lesson provides teachers with blackline masters for use in the classroom, short articles, visual resources, and links to references and additional resources.

The five lessons are as follows:

- Lesson 1 / Урок 1 introduces learners to the unit and the Geography of Ukraine. It begins with activating activities designed to draw on students’ prior knowledge of Ukraine and highlights important symbols.
- Lesson 2 / Урок 2 explores the climate, flora and fauna, and natural regions of Ukraine.
- Lesson 3 / Урок 3 explores the history of Ukraine and the contributions of people of Ukrainian origins throughout the world.
- Lesson 4 / Урок 4 expands learners’ vocabulary related to the flora and fauna of Ukraine and common household articles.
- Lesson 5 / Урок 5 explores Ukrainian culture, highlighting significant festivals and traditions.

Image Credits—БІБЛІОГРАФІЯ

- Cover: Ukrainian Trident and maple leaves: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
- Page 4: Map of the Fauna of Ukraine. Reproduced with permission from <http://ukrmap.su/en-g4/20.html> and <http://ukrmap.su/uk-g4/20.html>.
- Pages 5 & 6: Collage of Endangered and Rare Species of Ukraine:
  1. Лелека чорний (Black Stork) by Marek Szczepanek. Reproduced from <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Ciconia_nigra_1_(Marek_Szczepanek).jpg.> under the terms of the GNU Free Documentation Licence.
  2. Дельфін білобокий (Short Beaked Common Dolphin). Reproduced from <Wikipedia File:Common dolphin noaa.jpg - Wikipedia, the free encyclopedia> under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike 3.0 Licence.
  3. Тюлень-монах звичайний (Mediterranean Monk Seal) by toos. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  4. Нічниця довговуха (Bechstein's Bat). Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/Bechstein%27s_Bat>. Reproduced under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike 3.0 Licence.
  5. Вовк (Eurasian Wolf) from Ukrmap at <http://ukrmap.su/en-g7/840.html>. Reproduced with permission.
  6. Перегузня звичайна (European Marbled Polecat) by Laszlo Szabo-Szeley. Reproduced from Wikipedia (File:Marbled polecat.jpg - Wikipedia, the free encyclopedia), under the terms cited therein.
  7. Заєць білий (Mountain Hare). Reproduced from <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Arctic_Hare.jpg> under the terms of the Creative Commons Attribution 2.0 Generic Licence.
  8. Норка європейська (European Mink). Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/File:European_mink_is_curious.jpg> under the terms of the Creative Commons Attribution 2.0 Generic Licence.
  9. Жолудниця європейська (Garden Dormouse) by Arno Laurent. Reproduced from <File:Eliomys quercinus01.jpg - Wikipedia, the free encyclopedia> under the terms of the GNU Documentation Licence.
  10. Ховрах європейський (European Ground Squirrel). Reproduced from <European ground squirrel - Wikipedia, the free encyclopedia> under the Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported License.
  11. Мідиця альпійська (Alpine Shrew) by Dodoni. Reproduced from <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Sorex_alpinus.jpg> under the terms of the GNU Free Documentation License.
  12. Зубр (European/Eurasian Bison). Reproduced with permission from <http://ukrmap.su/uk-g4/20.html>.
  13. Ведмідь бурий (Eurasian Brown Bear) by Malene Thyssen. Reproduced from <File:Brown bear (Ursus arctos arctos) running.jpg - Wikipedia, the free encyclopedia> under the terms of the GNU Free Documentation License.

14. Рись євразійська Eurasian lynx from
<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Lynx_lynx_poing.jpg>.
  15. Орел-могильник (Eastern Imperial Eagle). Reproduced from <File:Kaiseradler Aquila heliaca 2 amk.jpg - Wikipedia, the free encyclopedia> under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike 3.0 Licence.
  16. Кіт лісовий (European Wild Cat) by Martin Steiger. Reproduced from
<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Wildkatze_002.jpg> under the terms of the GNU Free Documentation License.
- Page 7: Map of Endangered Species. Reproduced from
<<http://enrin.grida.no/biodiv/biodiv/national/ukraine/state/st3.htm>> with permission from UNEP/GRID-Arendal, as documented at <www.grida.no/general/2832.aspx>.
  - Pages 8–11: Graphics from Microsoft Word.
  - Pages 12 & 13 (left column from top):
    - “Sunflower” by Sunnybeach. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Beets” by pjohson1. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Narcissus” by aluxum. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Tree” by Antagain. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.(centre column from top):
    - “Dirt road through lush beech tree forest in spring” by AVTG. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Mountain landscape” by kryczka. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Vegetable garden” by alkaline. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.(right column from top):
    - “Watermelon” by 777999. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Ripe fresh carrots” by ValentynVolkov. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Oak tree” by ONY59. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Cherries” by Leonsbox. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Pears green with leaf” by RedHelga. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  - Pages 14 & 15 (from top left):
    - “Oak tree” by ONY59. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Wheat ears” by syolacan. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Sunflower” by Sunnybeach. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Breads” by Jonathan Sloane. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Three-legged milking stools” by Difydave. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Candy’s buffet” by EduLeite. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Coffee cup sugar” by Crisp Photography. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Oil bottle” by asbe. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
    - “Sugar beet” by Barcin. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.

Table of Contents / Зміст

У-Чарти.....	1
Що в Україні виробляють?	2
Три слова	3
Фауна України	4
* Рідкісні та зникаючі види тварин*	5
Україна: список перебувають під загрозою зникнення ссавців.....	Error! Bookmark not defined.
Рідкісні та зникаючі види ссавців.....	7
Які тварини живуть на території України?	8
Які тварини живуть на території України? (відповіді)	9
Розгадай хрестиківку "тварини лісу"	10
Розгадай хрестиківку "тварини лісу" (відповіді).....	11
Які рослини ростуть на території України?	12
Які рослини ростуть на території України? (відповіді)	13
Що дають рослини людям?	14
Що дають рослини людям? (відповіді)	15
Ключові слова	16

Ім'я _____

Дата _____

У-Чарти

Що я знаю?	
Що я хочу знати?	Про що я дізнався/дізналася?

Що я відчуваю?	
Що я чую?	Що я бачу?

Ім'я _____

Дата _____

Що в Україні виробляють?

Подивись на мапу України і запиши у яких містах, що виробляється.

Київ _____

Житомир _____

Вінниця _____

Миколаїв _____

Луганськ _____

Суми _____

Порівняй, що виробляється у провінції Манітоба, а що у Львівській області.

Відмінності**Відмінності****Подібності**

Ім'я _____

Дата _____

Три слова

Вибери три слова, які на твою думку є найбільш важливі.

<p style="text-align: center;">1 слово</p>	<p style="text-align: center;">2 слово</p>	<p style="text-align: center;">3 слово</p>
---	---	---

Я вибрав вибрала ці слова тому, що _____

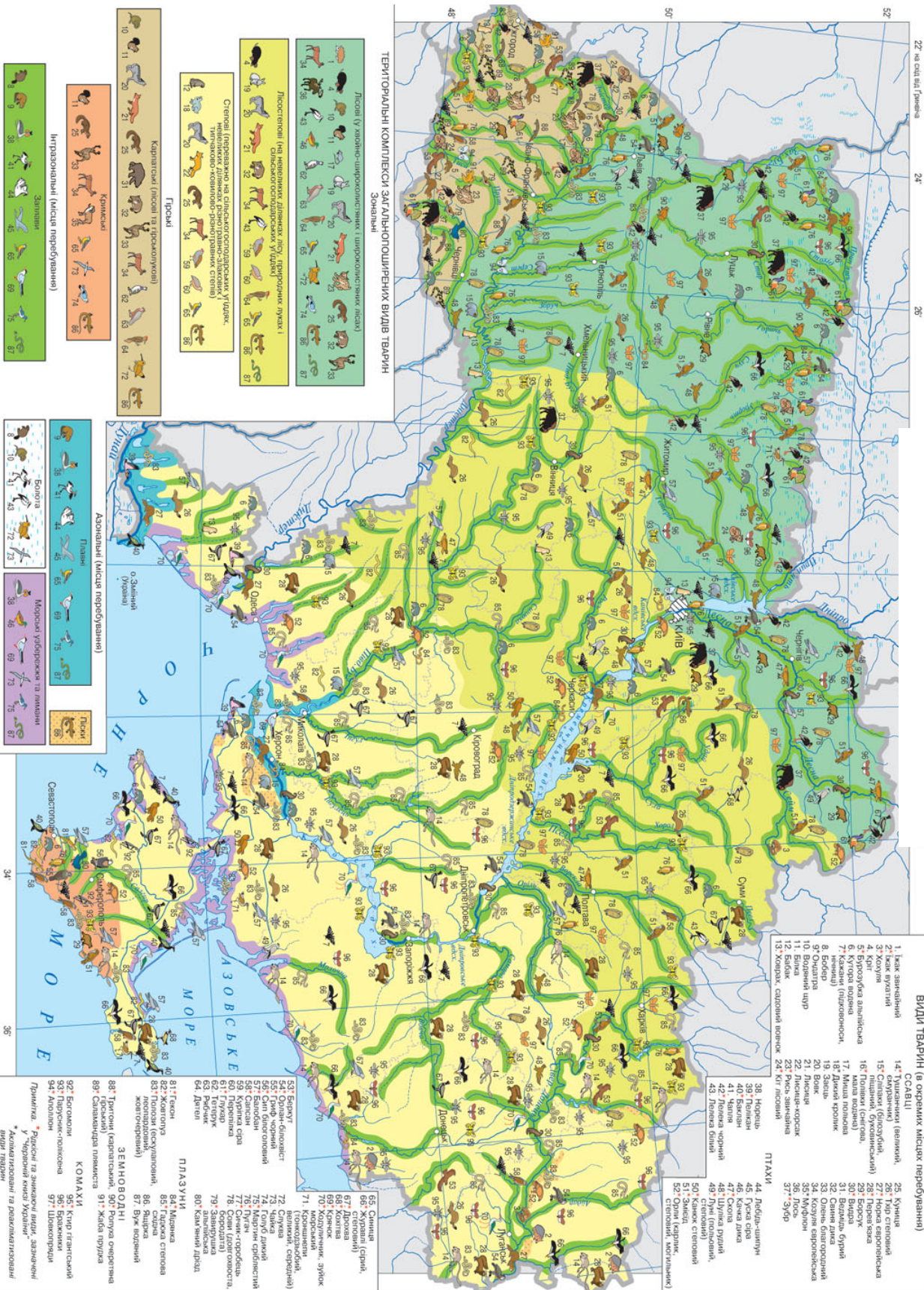

Фауна України

* Постер: Рідкісні та зникаючі види тварин в Україні *

Вказівка на постер: Рідкісні та зникаючі види тварин в Україні Показчик¹

Види	Наукові назви
1. Лелека чорний (Black Stork)	<i>Ciconia nigra</i>
2. Дельфін білобокий (Short Beaked Common Dolphin)	<i>Delphinus delphis</i>
3. Тюлень-монах звичайний (Mediterranean Monk Seal)	<i>Monachus monachus</i>
4. Нічниця довговуха (Bechstein's Bat)	<i>Myotis bechsteinii</i>
5. Вовк (Eurasian Wolf)	<i>Canis lupus lupus</i>
6. Перегузня звичайна (European Marbled Polecat)	<i>Vormela peregusna</i>
7. Заєць білий (Mountain Hare)	<i>Lepus timidus</i>
8. Норка європейська (European Mink)	<i>Mustela lutreola</i>
9. Жолудниця європейська (Garden Dormouse)	<i>Eliomys quercinus</i>
10. Ховрах європейський (European Ground Squirrel)	<i>Spermophilus citellus</i>
11. Мідиця альпійська (Alpine Shrew)	<i>Sorex alpinus</i>
12. Зубр (European/Eurasian Bison)	<i>Bison bonasus</i>
13. Ведмідь бурий (Eurasian Brown Bear)	<i>Ursus arctos arctos</i>
14. Рись євразійська (Eurasian lynx)	<i>Lynx lynx</i>
15. Орел-могильник (Eastern Imperial Eagle)	<i>Aquila heliaca</i>
16. Кіт лісовий (European Wild Cat)	<i>Felis silvestris silvestris</i>

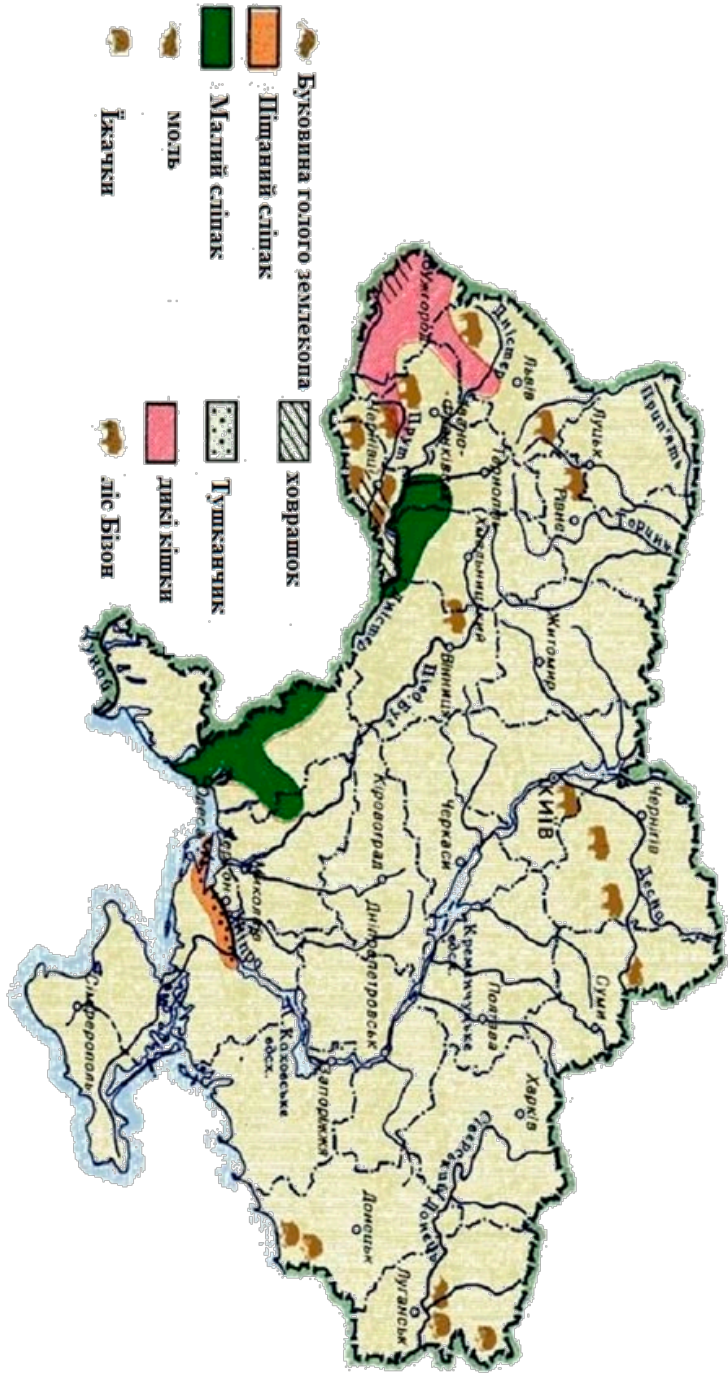
¹Sources: List of mammals of Ukraine at <www.earthsendangered.com/index.asp> and Carpathian List of Endangered Species at <www.carpat.es.org/docs/publications/list.indd.pdf>.

Ім'я _____

Дата _____

Карта: Рідкісні та зникаючі види ссавців

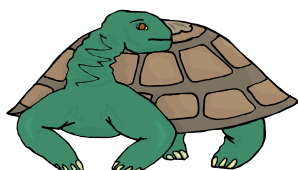

Ім'я _____

Дата _____

Які тварини живуть на території України?

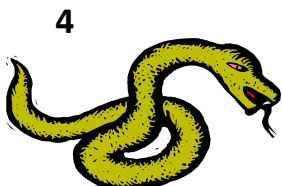
Тварини степу

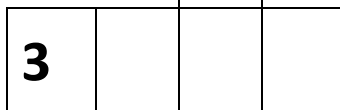
1

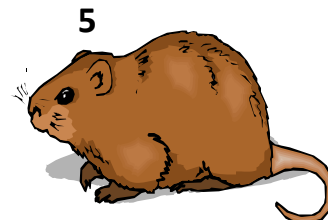
2

4

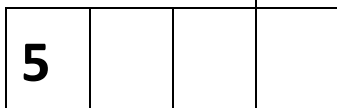
3

5

4

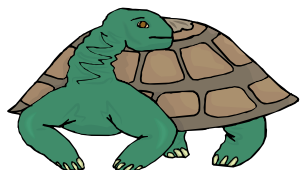
5

3

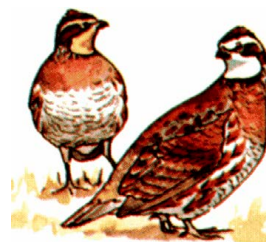
черпаха, миша, гадюка, орел, перепілка

Які тварини живуть на території України? (відповіді)

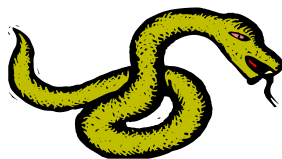
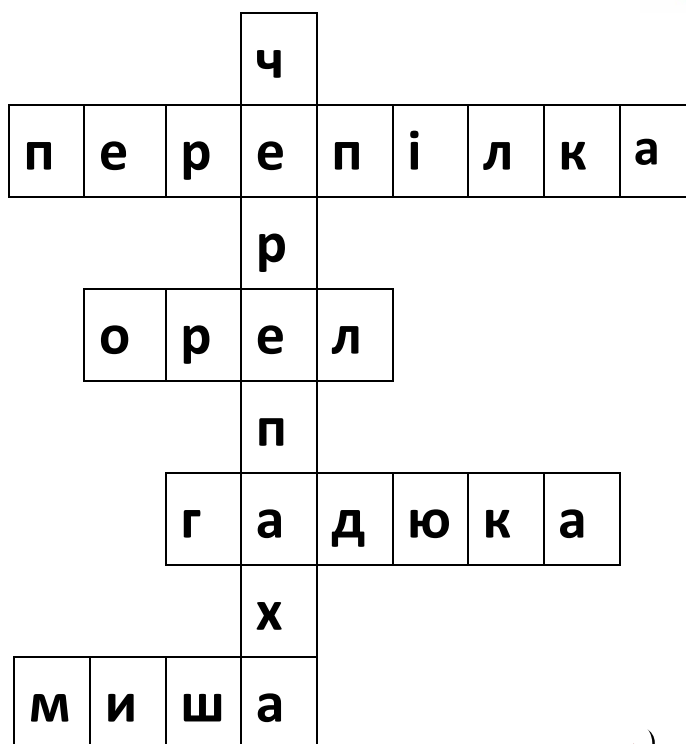
Тварини степу

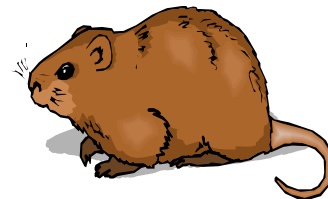
1

2

4

5

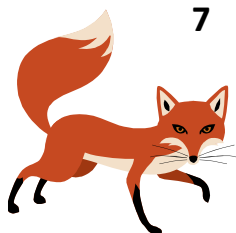
3

Ім'я _____

Дата _____

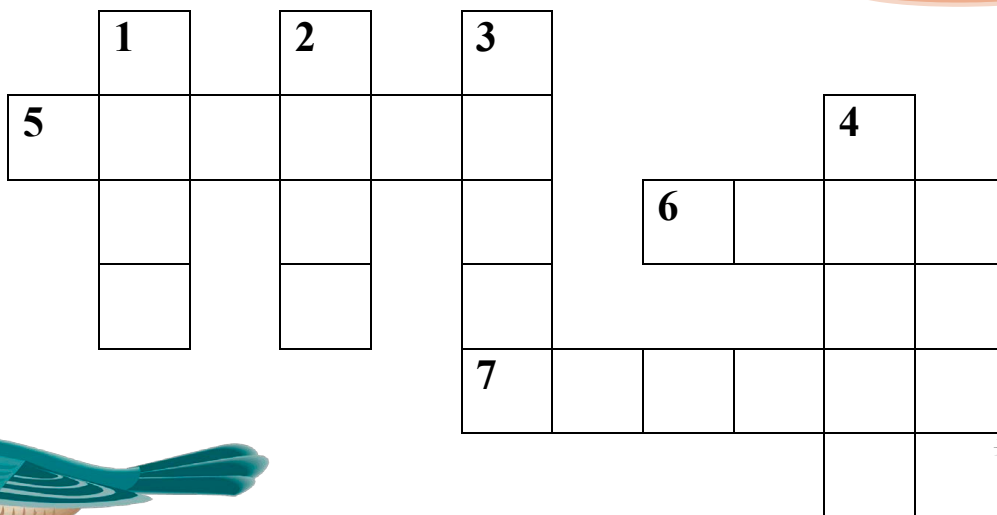
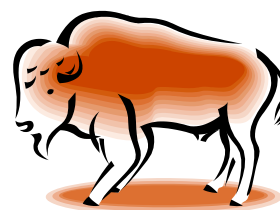
Розгадай хрестиківку "тварини лісу"

6

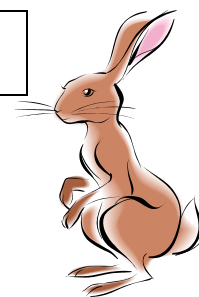
2

5

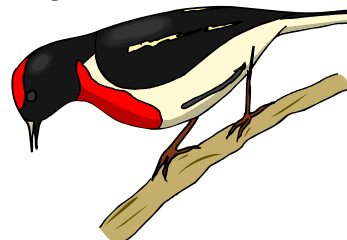
4

1

3

ВОСК, ЗОЗУЛЯ, ЇЖАК, ЗАЄЦЬ, ЛИСИЦЯ, ДЯТЕЛ, ЗУБР

Розгадай хрестиківку "тварини лісу" (відповіді)

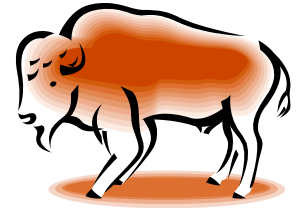
7

6

2

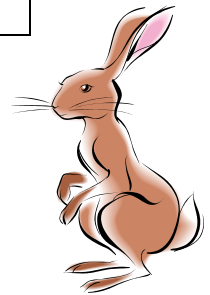

	В		З		Д					
З	О	З	У	Л	Я			З		
	В		Б		Т	Ї	Ж	А	К	
	К		Р		Е			Є		
					Л	И	С	И	Ц	Я
								Ь		

5

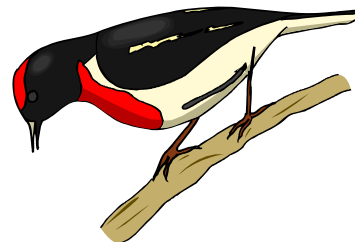
4

1

3

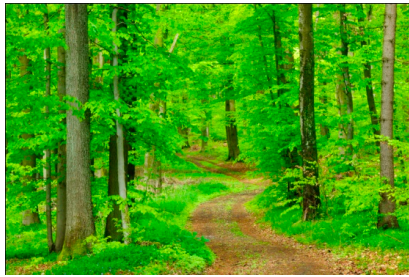

Ім'я _____

Дата _____

Які рослини ростуть на території України?

Що де росте? З'єднай стрілками.

ліс

поле

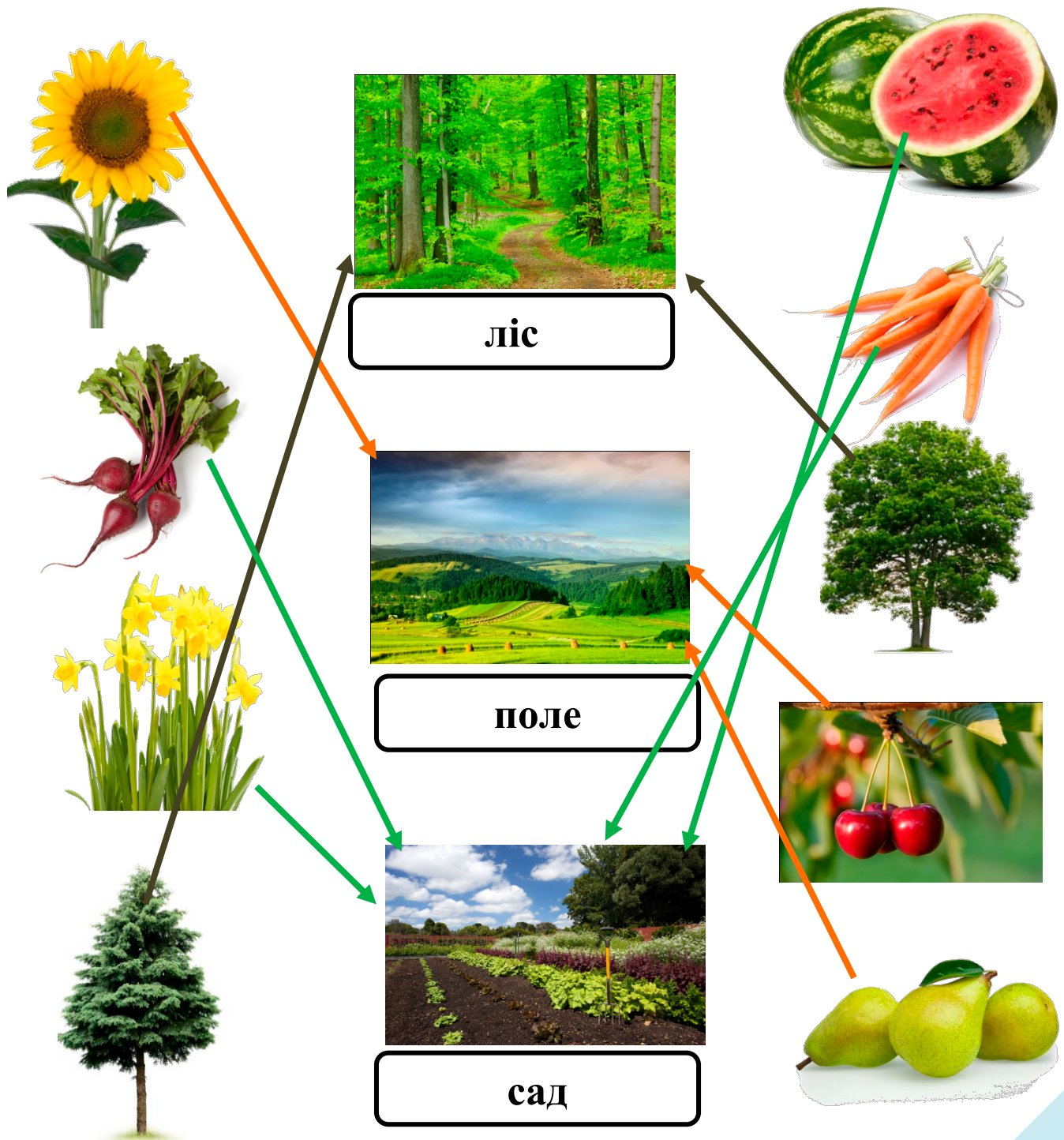

сад

Які рослини ростуть на території України? (відповіді)

Що де росте? З'єднай стрілками.

Ім'я _____

Дата _____

Що дають рослини людям?

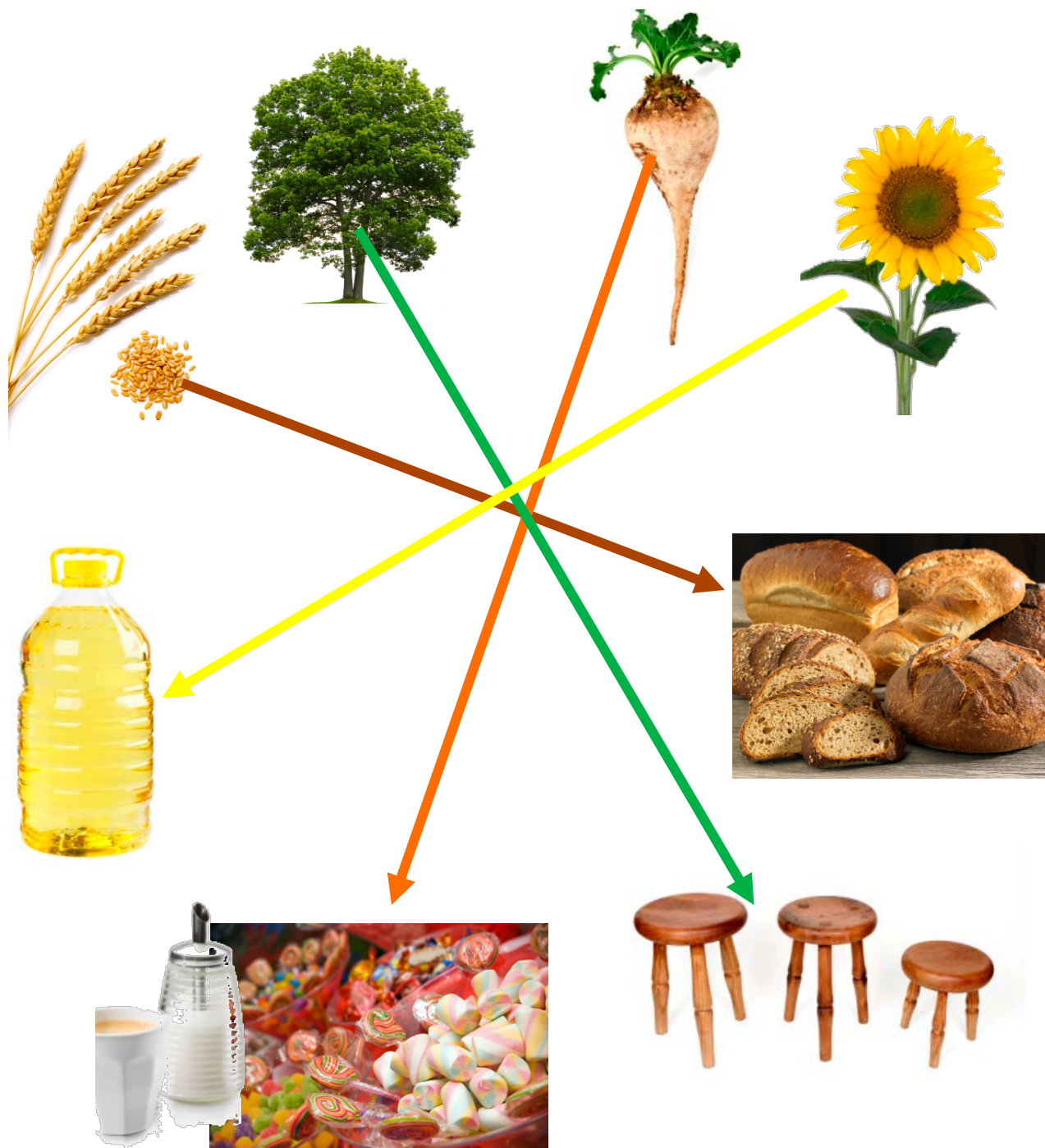
З'єднай стрілками.

Що дають рослини людям? (відповіді)

З'єднай стрілками.

Ім'я _____

Дата _____

Ключові слова

- Запиши ключові слова, які стосуються теми.
- Напиши підсумок, вживаючи якомога більше перелічених ключових слів.
- Підкресли всі ключові слова у твоєму підсумку.

Ключові слова

Підсумок

Порахуй скільки ключових слів ти написав/написала у підсумку: _____

Україна

3 клас

Урок 5

Acknowledgements—Подяки

This resource is primarily the result of the initiative of Marianna Cap and Alexandra Nazarevich, who conceptualized this project, researched it, and developed the resources. Manitoba Education and Advanced Learning wishes to thank the team that assisted in the development and completion of this resource.

Authors	Marianna Cap, Teacher, Springfield Heights School Alexandra Nazarevich, Teacher, Springfield Heights School
Editor	Iryna Konstantiuk, Department of Slavic Studies, University of Manitoba
Project Lead/Design/Writer	Tony Tavares, Diversity and International Languages Consultant, Manitoba Education and Advanced Learning

Description/Опис

This Grade 3 Unit on Ukraine is intended to support the implementation of the Manitoba social studies curriculum in schools offering Ukrainian–English Bilingual programming. The unit was conceptualized and developed by two teachers, Marianna Cap and Alexandra Nazarevich.

The unit is composed of five modules or “lessons” (Урок) that serve to introduce learners to Ukraine, its peoples, and its culture. Each lesson provides teachers with blackline masters for use in the classroom, short articles, visual resources, and links to references and additional resources.

The five lessons are as follows:

- Lesson 1 / Урок 1 introduces learners to the unit and the Geography of Ukraine. It begins with activating activities designed to draw on students’ prior knowledge of Ukraine and highlights important symbols.
- Lesson 2 / Урок 2 explores the climate, flora and fauna, and natural regions of Ukraine.
- Lesson 3 / Урок 3 explores the history of Ukraine and the contributions of people of Ukrainian origins throughout the world.
- Lesson 4 / Урок 4 expands learners’ vocabulary related to the flora and fauna of Ukraine and common household articles.
- Lesson 5 / Урок 5 explores Ukrainian culture, highlighting significant festivals and traditions.

Image Credits—БІБЛІОГРАФІЯ

- Cover: Ukrainian Trident and maple leaves: Reproduced under licence by <www.istockphoto.com>.
- Page 12 (clockwise from top left):
  - Ornament by Roma. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  - Ceramic kitchen pot by vesnyanka. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  - Carved wooden boxes by stereohype. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  - Boy in traditional clothes by volare2004. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  - Ukrainian eggs by Creativel. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
- Page 17 (top to bottom)
  - Kiev Pechersk Lavra by Alexandr33. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Olesko – Zamek by Lestat (Jan Mehoch). Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Donbass Arena by Elparadiso19. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Dominican Church in Lviv by Maciej Szczepańczyk. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
- Page 18 (top to bottom)
  - Swallows Nest Castle on the Aurora cliffs of Cape Al-Todor by Vyacheslav Stepanyuchenko. Reproduced from <flickr.com> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Village house by Afonskaya. Reproduced under licence from <www.istockphoto.com>.
  - Dnipropetrowsk by Hoodrat. Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.
  - Lwow – Opera by Lestat (Jan Mehlich): Reproduced from <wikipedia.org> under the terms of the Creative Commons Attribution-Share Alike Licence.

Table of Contents / Зміст

Що я знаю про українську культуру.....	1
Державні, релігійні та народні свята в Україні	2
Календар пам'ятних дат.....	3
Різдвяні свята	5
Запитники - що нам смакує найбільше?.....	6
Аналіз даних	8
Великодній сніданок	9
Аналіз даних	11
Народні майстри краю	12
Крилаті вирази (приказки).....	13
Архітектура в Україні	17
Завдання: Фотоальбом	19
Я пам'ятаю!	20
Словник-Абетка.....	21

Ім'я _____

Дата _____

Що я знаю про українську культуру

Що я знаю?	Що я хочу знати?	Що я навчилася/навчився?

Ім'я _____

Дата _____

Державні, релігійні та народні свята в Україні

Українські люди дуже працьовиті. Але в житті українців також важливе місце мають свята. Всі українські свята поділяються на державні, релігійні та народні. Під час свят концерти та забави проходять у містах та селах України. У великих містах свята закінчуються салютом.

Державні й найважливіші релігійні свята є вихідними днями в Україні.

Державні свята в Україні:

Новий Рік – 1 січня

День Незалежності України – 24 серпня

Різдво Христове – 7 січня

Великдень (Пасха) – березень, квітень, або травень (святкується за релігійним календарем)

День Конституції України – 28 червня

Трійця - святкується за релігійним календарем

Міжнародний жіночий день – 8 березня

День міжнародної солідарності трудящих – 1 і 2 травня

Понад 60 (шістдесят) свят вважаються неофіційними. Серед них:

День святого Валентина – 14 лютого

День Матері – друга неділя травня

Міжнародний день студентів – 17 листопада

Серед народних свят відзначаються:

Івана Купала – 7 липня

Обжинки - серпень-вересень

Ім'я _____

Дата _____

Календар пам'ятних дат**(державні, релігійні та народні свята)**

Запиши у кожній порі року державні, релігійні та народні свята. Намалюй символічний знак до кожного свята.

Осінь

Свято	Символ

Зима

Свято	Символ

Ім'я _____

Дата _____

Весна

СВЯТО	СИМВОЛ

Літо

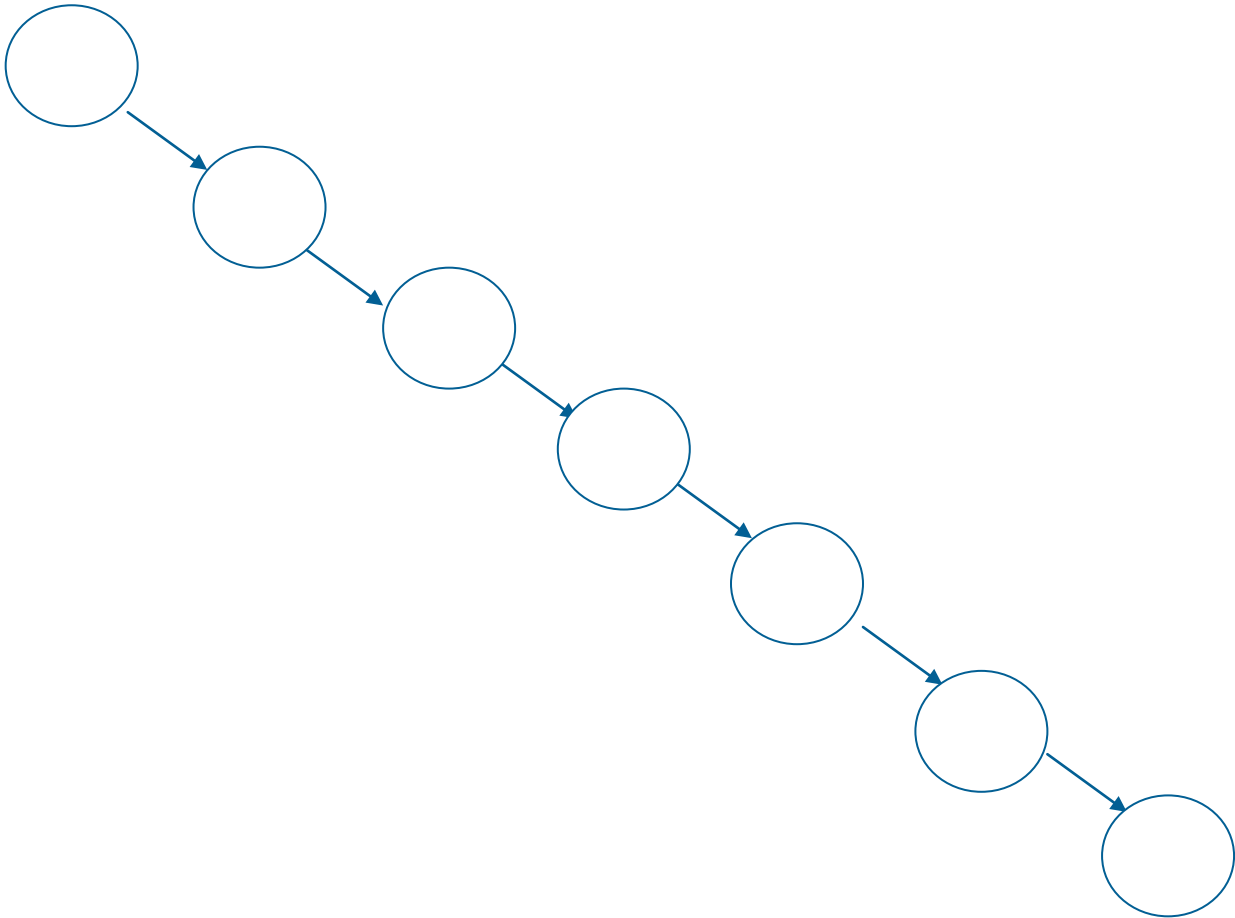
СВЯТО	СИМВОЛ

Ім'я _____

Дата _____

Різдвяні свята

- * Впиши у кружечки цифри, що позначають назви свят у тій послідовності, як їх святкують.

1. Водохрещення

2. Святий вечір

7. Новий рік

3. Голодний Святий вечір

4. Старий Новий рік

5. Щедрий вечір

6. Різдво Христове

Ім'я _____

Дата _____

Запитники - що нам смакує найбільше?

Запитай учнів свого класу, що їм смакує найбільше?

Свята вечеря

Страва	✓ або НН І	Разом
Кутя		
Борщ		
Риба		
Вареники		
Голубці		
Гриби		
Оселедці		
Капуста		
Квасоля		
Колач		
Узвар		
Пампушки		

Можна створити граф й аналізувати.

Ім'я _____

Дата _____

Ім'я _____

Дата _____

Аналіз даних

Написати твердження використовуючи слово "мінімум" або "найменше".

Написати твердження вживаючи слово "самий".

Написати твердження за допомогою слова "більше" (з використанням конкретних цифр).

Написати твердження використовуючи слова "менш" або "менше" (вживаючи конкретні цифри).

Напишіть ваше власне твердження. Чого ви навчилися в цілому?

Ім'я _____

Дата _____

Великодній сніданок

Страва	✓ або НН І	Разом
Паска		
Бабка		
Сир		
Масло		
Хрін		
Сіль		
Ковбаса		
Шинка		
Яйце		

Можна створити граф й аналізувати.

Ім'я _____

Дата _____

Ім'я _____

Дата _____

Аналіз даних

Написати твердження використовуючи слово "мінімум" або "найменше".

Написати твердження вживаючи слово "самий".

Написати твердження за допомогою слова "більше" (з використанням конкретних цифр).

Написати твердження використовуючи слова "менш" або "менше" (вживаючи конкретні цифри).

Напишіть ваше власне твердження. Чого ви навчилися в цілому?

Ім'я _____

Дата _____

Народні майстри краю

Яким народним майстрам належать ці вироби?

Писанкар
Гончар
Різьб'яр
Ткач
Вишивальниця

Ім'я _____

Дата _____

Крилаті вирази (приказки)

Намалюй малюнок і напиши пояснення до кожного крилатого виразу

1. Забудеш рідний край – висохне твоє коріння.	
Малюнок	Пояснення

2. Краще синиця в жмені ніж журавель в небі.	
Малюнок	Пояснення

Ім'я _____

Дата _____

3. Не знаєш броду, не лізь у воду.

Малюнок	Пояснення

4. Баба з воза, коням легше.

Малюнок	Пояснення

Ім'я _____

Дата _____

5. Став грибом – лизь у борщ.

5. Став грибом – лизь у борщ.	
Малюнок	Пояснення

6. Решетом воду носитъ.

6. Решетом воду носитъ.	
Малюнок	Пояснення

Ім'я _____

Дата _____

7. За цента і козу би загнав до Саскатуну.

Малюнок	Пояснення

Мій крилатий вираз.

8. _____

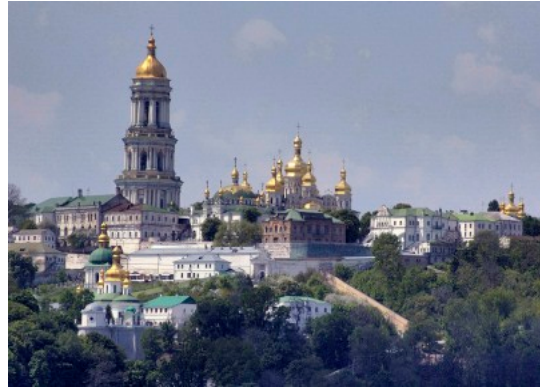
Малюнок	Пояснення

Архітектура в Україні

Церква

Києво-Печерська Лавра

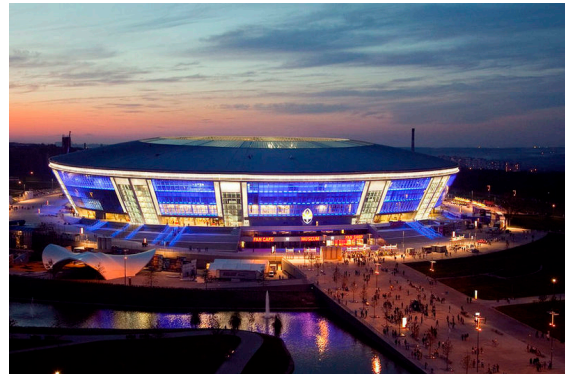
Замок

Одеський замок на Львівщині

Стадіон

Донбас Арена побудована до Євро-2012, будинки футбольного клубу Шахтар Донецьк

Музей

Львівський музей історії релігії

Ялта (Автономна Республіка Крим)

Ластівчине гніздо замок

Хата у селі

Хмарочос

Хмарочос у Дніпропетровську

Театр

Театр опери та балету у Львові

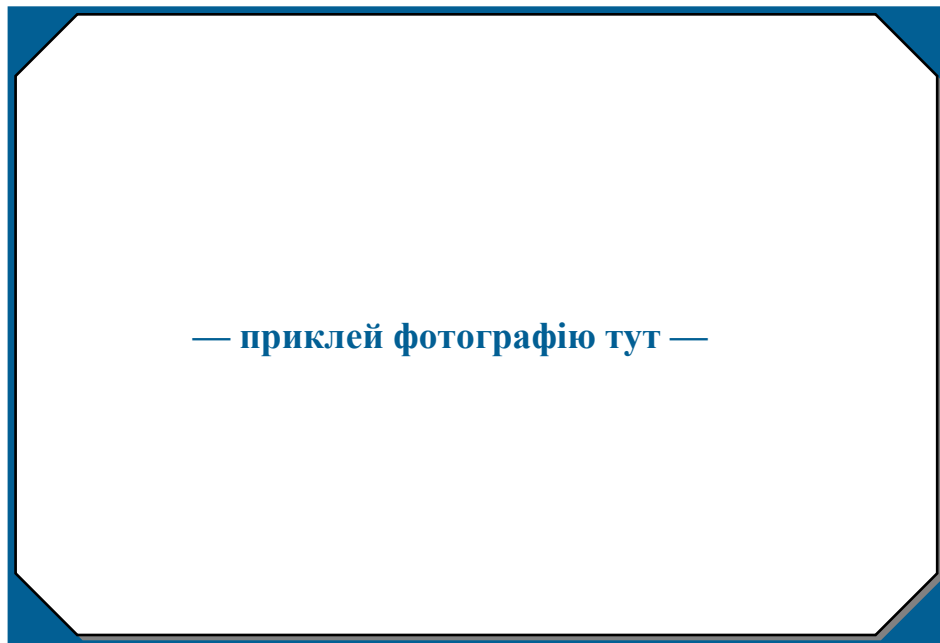
Ім'я _____

Дата _____

Завдання: Фотоальбом

Вживаючи ці веб-сайти:

- * <http://ukraine.kingdom.kiev.ua/>
- * <http://users.i.com.ua/~zharkikh/photos/1996/900-17.html>
- * <http://www.nbu.gov.ua/gallery/>

Знайди фотографію будівлі, що тобі найбільше сподобалася і зроби наступне:**Опис****На цій фотографії**

Що:	
Де:	
▪ країна	
▪ область	
▪ місто	
Коли збудована?:	

Ім'я _____

Дата _____

Тема _____

Я пам'ятаю!

Намалюй все, що ти запам'ятав/ла з уроку.

Напиши три найважливіші ідеї з уроку.

1. Я пам'ятаю _____

---

2. Я пам'ятаю _____

---

3. Я пам'ятаю _____

Ім'я _____

Дата _____

Тема _____

Словник-Абетка

Запиши важливі слова, які стосуються цієї теми.

А	Б	В	Г	Ґ
Д	ЄЄ	Ж	З	ИИ
ЙЙ	К	Л	М	Н
О	П	Р	С	ТУ
ФХ	ЦЧ	ШЩ	ЬЮ	Я

Україна

**References
&
Resources**

Table of Contents

Ukraine Grade 3 Unit.....	1
Teacher References and Resources.....	1
Ukrainian Language Sites	1
Geography/History.....	1
Travel Guides	2
Photographs (News and Culture).....	3
Maps	4
Arts and Literature.....	4
English Language Sites	5
Geography/History.....	5
Travel Guides	5
Maps	5
Photos	6

Ukraine Grade 3 Unit: Teacher References and Resources

This document provides information on selected Ukrainian and English language websites and resources that teachers may find useful for teaching the Grade 3 Ukraine unit and other aspects of social studies in Ukrainian-English bilingual programs.

General Teacher References and Resources

- The Centre for Slavic and East European Studies – Recommended teacher resources on Ukraine (web, lesson plans, and print).
- Teacher resources on Chernobyl from the Centre for Ukrainian Canadian Studies at the University of Manitoba.
- Resources and Support for Teachers of Ukrainian from the Canadian Association of Second Language Teachers (CASLT).
- The Ukrainian Knowledge Internet Portal (UKiP) Consortium Association resources.
- OomRoom website – Ukrainian language resources.
- Duke Center for Slavic, Eurasian, and East European Studies, Language Resource Centre – Ukrainian Webliography (links to web-based learning resources for Ukrainian).
- Global Diversity Through Literature – Learning about Ukraine Lesson Plans.

Ukrainian Language Sites

Geography/History

- UKRMAP.SU is a site that belongs to the State Scientific and Production Enterprise (SSPE), which is the publisher of *Kartographia*, Ukraine’s national atlas and related educational resources for school. The ukrmap.com site offers a variety of online resources for Ukrainian and World Geography 3-12, World History, and Ukrainian History. In addition, resources are available in Ukrainian, English, and Russian. Caution: Although a good teacher resource, the site features advertising that may not be appropriate for students. See UKRMAP.
- The Ukraine City Guide site offers travel and tourist information in English and Ukrainian.
- The Institute of Advanced Technology in Kiev educational website features information on electronic educational atlases, tutorials from leading authors, contour maps, lessons, and other useful information.
- The Embassy of Ukraine in Canada offers information on Ukrainian history and culture in Ukrainian and English.
- Про Острів Знань is an educational site supported by the Institute for the Gifted Child of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine with downloadable lessons and resources for teaching various subjects.
- The educational site *PJSC* from the Advanced Institute of Technology provides information on geography, history, cartography, and other topics. It offers online versions of educational atlases, contour maps, wall maps, textbooks, lessons, guidance, and other useful information. Guest users have limited access to the resources available.

- Національний атлас України is an Institute of Geography site with atlases and sample cards.
- The Wikipedia web pages on Ukraine and Україна offer some great resources that include photographs and maps related to Ukrainian geography, history, and culture. The Wikimedia Atlas of Ukraine is also a good resource, as is the Ukraine Wikitravel guide.
- Країни світу is a website dedicated to world history and geography. It offers significant information and resources on Ukraine and other countries.
- Левко (Levko) – This is a children’s website that features a variety of media and print resources.
- The Euro 2012 website offers some excellent resources about the games and Ukraine. At press time, information and photographs about the sites for the Euro 2012 games are available in Ukrainian and English.
- Calaméo is a platform that instantly creates interactive web publications from individual’s documents. Calaméo offers thousands of publication, including many in Ukrainian that are useful for social studies. The site allows users to register free and access resources. Some of the documents available can be downloaded free of charge and will be of interest to teachers. These include Моя Україна - енциклопедія для дітей and Запорізький обласний військовий комісаріат.
- Дерев’яні храми України – This website is dedicated to Ukrainian wooden architecture.
- Замки та храми України – This website is dedicated to the castles and churches of Ukraine
- Мандрівка Україною – This website is dedicated to showing the beauty, cultural and architectural heritage of our Ukraine featuring excellent photography.

Travel Guides

- Via est Vita – The Roads of Ukraine site offers excellent photos and other resources related to Ukraine and its people. Although a travel site, teachers will find the site useful.
- Відпочинок за містом – This guide provides information on activities by city: travel, summer recreation, kayaking.
- Відпочинок та лікування в Карпатах – This travel guide focuses on the coast and other areas, with information on housing, hospitals, leisure, recipes, and Galician cuisine.
- Державна служба туризму і курортів – This is the official tourism site of the Ukraine government.
- Ездим сами – This website provides information on accommodation in tourist resorts of Ukraine.
- Енеко-тур – This website focuses on eco-tours (weekend tours, hiking, ecological tours, etc.).
- Життя українських Карпат – This website specializes in the Carpathians, and provides information about events, traditions, nature, landmarks, vacations in the mountains, and a photo gallery.
- Зелений туризм. Банк даних сільського туризму – This website focuses on rural guesthouses, cottages, mini-hotels, and campgrounds for holidays in Ukraine, with photos and direct contacts.

- Калина-тур – This website provides information on excursions in Lviv and tours to Ukraine for adults and schoolchildren.
- Кий Авіа Вест – This website includes lots of photos and information on booking hotels, apartments, and houses, as well as booking tickets in Ukraine and abroad, car rental, transfers, motor transport services, guide services and interpreter-guides, advice on study abroad, and various excursions.
- Полісся – This travel site is dedicated to the Polissya region of Ukraine.
- Сайт Цигана – This personal website provides extensive photo albums of Ukraine and other regions.
- Туристична Україна – This travel site details major tourist and historical sites in Ukraine, with excellent photo galleries.
- Турпортал – This is a site with detailed information and photos of Ukraine’s cities and sights.
- Україна Інкогніта – This “Ukrainian Incognita” site focuses on less well-known features and interesting sites in Ukraine.
- Мандремо Україною – This travel site includes texts and photos of interesting sites in all the regions of Ukraine.

Photographs (News and Culture)

- Photoua.com – This website offers news stories and a photo server dealing with various topics.
- Photoua.net – Similar to the previous site, this website provides photos of Ukrainian sites and developments.
- Serg-klymenko.narod.ru – This is a personal photo website focusing on Kiev, Ukraine, and other nations.
- Кримська стежинка – This is a personal website focusing on photographs and artwork related to Crimea.
- Архітектурні та природні пам'ятки України – This is a photo site that is organized by regions and features Ukrainian architecture and landscapes.
- Відлуння віків – “Echo of Ages” is a site dedicated to the virtual representation of the largest national monument protection agencies, Ukrainian Society of Historical and Cultural Monuments (УТОPIК), and the Centre of Heritage National Academy of Sciences of Ukraine and УТОPIК. The site provides stories, photos, and videos on Ukrainian culture and historical sites.
- Ландшафтна архітектура – This site is dedicated to Ukrainian architecture and landscapes.
- Млини України – *Renew Together* is a site dedicated to the preservation of monuments and promotes renewable energy. It features photographs and articles on windmills.
- Подорож Україною – This site discusses travel to Ukraine, and provides articles of interest and photographs.
- Фотоаматор – This site features amateur and professional photographers.
- Фотогалерея бібліотеки ім. Вернадського - This website is a photo library of the Vernadsky provided by the Gallery National Library of Ukraine.
- Фотогалерея міст України – This website is a photo library of cities of Ukraine, including photos of architectural monuments, buildings, streets, squares, and landscapes.

- Фотогалерея регіонів України – This website is a gallery of a photo-club whose members collect photos from all regions of Ukraine.
- Фотографії старого Львова – This site focuses on pictures of the historical city of Lviv.

Maps

- Інтерактивна карта України – This site allows users to access maps of many cities and municipalities and search for specific addresses and driving routes.
- Карта України – This site features maps of Ukraine that allows searches by city.
- Львів 360 – Lviv 360 allows users to look at panoramic images of Lviv’s major attractions and sites by map location.
- Українська картографічна мережа – This is a Ukrainian cartographical network website that provides an interactive map of Kyiv, cities, and regions of Ukraine.

Arts and Literature

- Music-review Ukraine – This Ukraine music portal provides news and announcements, reviews, interviews, artists, collectives, and organizations.
- Re-mag.com.ua – This informational site focuses on news of Ukrainian music, literary, and artistic life.
- Анатолій Сердюк – This is the official site of singer and composer Anatoly Serdyuk.
- Василь Бородай – This website is a collection of works by the artist Boroday Basil.
- Верховина – Verkhovyna – This website includes songs and dances from Ukraine, including a repertoire and photo gallery.
- Вишивки нашої родини – This site, “Embroideries of Our Family,” shows Ukrainian needlework such as embroidered towels, pillows, furniture, and paintings.
- Григорій Чубай – This site focuses on 20th-century Ukrainian poet Gregory Chubai, featuring information on the writer, his poetry, a gallery, and a forum.
- Дванадцять місяців – This site, *Twelve Months*, features poems, proverbs, riddles, and the origin of the names of all months of the year.
- Діжка – This forum, *Barrels*, focuses on Ukrainian cinema.
- Карпатські етюди – This site, *Carpathian Sketches*, is a collection of poems by the poet and artist Pichkaryu Basil.
- Око – This site, *Eye*, focuses on attractions and architectural styles in Ukraine.
- Пісенний сад – This site about Song Garden, a Ukrainian festival of children's creativity, includes festival finalists, a photo gallery, and general information.
- Цікаві новини з усього світу – This site provides interesting news from around the world, including new inventions, interesting news, and innovations.
- Чисті джерела Бугу – This site focuses on the International Ecological Ethno-Festival in the Zolochiv district of Lviv region.

English Language Sites

Geography/History

- *The Encyclopedia of Ukraine, Volume 5* (University of Toronto Press, 1984–93) is available as a partial online version from the Canadian Institute of Ukrainian Studies.
- BBC's website offers country profiles and other information related to Ukraine.
- Brama – This site is a directory of websites and resources focusing on Ukraine and Ukrainians.
- CIA – The World Factbook: Ukraine – This site features map and brief descriptions of the geography, people, government, economy, communications, transportation, military, and transnational issues.
- InfoUkes – This site offers information about Ukraine and Ukrainians.
- NationMaster – Ukraine – This profile includes information for various aspects of the country, with a special emphasis on statistics and rankings.
- REENIC – Ukraine – This is a categorized directory from the Russian and East European Network Information Center at the University of Texas, Austin.
- UA Zone, Ukrainian Information Project – This site provides a range of information, from the history of the country to embassy information. It also includes a guide to Kyiv, photos, currency conversion, weather, Christmas traditions, a search engine, and a Ukrainian poetry collection.
- US Department of State – Ukraine – This country portal offers a map and links to background notes, a country study, the US embassy and the current ambassador, the USAID page, press releases, fact sheets, and other major reports on topics such as annual human rights and industry markets.

Travel Guides

- Guide to Ukraine – This guide to Ukraine provides the latest news in Ukraine and reference material such as an overview of history, photo gallery, maps, selected related resources in English, and a discussion board.
- Lonely Planet – Ukraine – This website provides comprehensive facts and advice for travelling, along with background material on the culture and history of the country.
- Rural Green Tourism – This website promotes green tourism development, and includes regional information, guesthouse search, and a reservation form.
- Travel to Ukraine – This site provides pictures, links, and information.
- World Travel Guide – Ukraine – This site provides tourist and business travel information with facts on climate, visa, health, passport, currency, and customs requirements.
- Welcome to Ukraine – This website includes press, maps, business contacts, tourism, and links to sites in and about Ukraine.

Maps

- Map of Ukraine – This website includes a clickable map of Ukraine.
- US NASA – Visible Earth: Ukraine – This is a collection of NASA satellite and sensor images and animations.

- Ukrainian Cities – This website includes maps and images of the following Ukrainian cities: Kyiv, Lviv, Kharkiv, Sevastopol, Donetsk, Dnipropetrovsk, Sumy, Vinnytsia, Cherkasy, Chernivtsi, Chernihiv, Odesa, Uzhorod, Kremenchuk, and many others.
- Ukrainian Map Server – This site is a collection of general, topographical, and road maps of Ukraine.
- University of Texas Libraries – Ukraine Maps – This website includes country, city, thematic, and historical maps from the Perry-Castañeda library map collection, along with links to maps on other websites.

Photos

- Wilton Tiff Photography – This site offers a broad range of images from around the world, including Ukraine.
- Pictures of Ukraine – This is a catalogue of photo galleries and Ukrainian city guides.